

Capitula libri primi. De officijs beati Ambrosij.

<https://hdl.handle.net/1874/456975>

Incipiūt Capitula libri primi. De officijs bea
ti Ambrosij.

De paterno amore	1.
De ratione filencij	2.
Non respondēdum cōtumeliā inferentibus	3.
De bono officio	4.
De officio loquendi	5.
De officio medio et perfecto	6.
De misericordia in pauperes	7.
De putātibz deū de afflictis iustis nō curāē	8.
Solutō questionis huiusmodi	9.
Cur peccatores habundent. cum iusti egeant et efficiantur.	10.
De bono officio quod homini cōgruit ab adole scentia. Et q̄ verecūdia multimodis fit	11.
Quod quedā nostri membra corporis pro ve recundia abscondere debeamus.	12.
Ordo verecundie	13.
Quod ppter conuiuia aut fabulas seculares do mos alienas non adire debeamus	14.
Cautala et qualiter ēprimatur iracūdia	15.
De animi ratione	16.
De loquendi modo. et ioco et sono vocis	17.
Quid vite actioni congruat	18.
Exēplū patz scōz de p̄dictis vite actōibz	19.
De quatuor virtutibus id est prudentia iusticia	

fortitudine et tpania.	20.
Quod decorum sit sapienter et in veritate omnia putare	21.
De inquirendo scientiam veram	22.
De prudentia que in virtutes alias derivatur	23.
De iusticia beneficentia et liberalitate	24.
Quod iusticia in pacis et tpe belli servatur	25.
Quod fides iusticie sit fundamentum	26.
De beneficiis que in liberalitate et beuio diuiduntur	27.
De perfecta liberalitate.	28.
Quod bona liberalitas sit primis subuenire	29.
De eo que alijs largiendo factus est pauper. et quod sacerdos proprium totum largiri non debet	30.
Quod senibus ac debilibus et nobis sua tribuentibus si egerat plerumque sit conferendum. Et de eo quod salomō dicit. si sedes cenare ad mensam potentis	31.
De laude beniuolentie	32.
De fortitudine vna de quatuor virtutibus	33.
De fortitudine a socio repellente iniuriā	34.
Quod ea Iude fortitudo vocetur que omnia vicia ostendit	35.
Despectio rerum terrenarum et de mortificatione et tranquillitate seruorum dei	36.
De contemptu persecucionis	37.
De prudendo aduersa rationabili cogitatione	38.
Laus fortitudinis eo quod gerat bellum cum vicinis	39.
Quod scilicet Job cum perdidisset vicinis afflixit	40.
De factis in prelio fortitudine vincensibus	41.
De victoria Iude machi. et Jonathe fris eius	42.

De passionibus martirū	81.
De passione beati laurentij leuite	82.
De pōi insolēti? nō abutēda et adulaōe	87.
De temperantia	86.
De adolētib? senioꝝ et filijs adiūgēdis	81.
De vnoq; hoīe ad id qd ē vtile sit applicādo	88.
De hīs qui seculaium sequūtur affectum in ec clesiastico ordine nō admittendis	87.
De honestate nostri actus	70.
De habitu mulieris qualis debeat esse	71.
De generali decore	72.
De sermone suauī omnibus gratum prebendū et de motu animi cauendo	73.
De appetitu iracūdie ppter iniuriā facto	78.
De iracūdia quomodo ēprimatur	77.
De requie post resurrectionem	76.
De ymagine dei et ymagine dyaboli	71.
De mercatore auaro inanes diuicias cumulan te et ymagine dei a se auferente	78.
De leuitis quales debeant esse	79.
De altaris ministris q; assumi non dñt ex cōiu gijs secūdis et q; idē ministri vestimenta sua la uare debeant	60.
De officio non mediocri leuitarum	61.
De cōitate omnium hominum	62.
De eo qd ē cū officō. et qd ē cōi officium	63.
De leuita qualē ēē debeat. et de laude ipi?	68.

Incipit liber prim⁹ beati Ambrosij de officijs

Non arrogans videri arbitror si inter filios suscipiam affectum docendi. cum ipse humilitatis magister dixerit. Venite filij audite me. timorē dñi docebo vos. In quo licet et humilitatem verecundie eius spectare et gratia. Dicendo enim timorem domini qui cōis videtur esse omnibus expressit i signe verecundie. Et tamen cum ipse timor incitium sapientie sit et effector beatitudinis. qm̄ timentes dñm beati sunt. p̄ceptorē se sapientie docende. et demonstratorem beatitudinis adipiscē de euidenter significauit. Et nos ergo ad imitandā verecundiā seduli ad offerendā grām nō vsu patores. que illi spūs infudit sapientie. et p̄ illū nobis manifestata et visu opta atq; exēplo. nobis quasi liberis tradim⁹. Cum effugere nō possum⁹ officiū docendi qđ nobis refugiētibus impositum fuit sacerdotij necessitudo. Dedit etenim de⁹ quosdam quidem apostolos. quosdam autem prophetas. alios vero euāgelistas. alios autē pastores et doctores. Non igit̄ michi apl̄or grām vē dico. Quis enim hoc nisi quos ipse filius elegit dei. Nō prophetarū grām. Nō virtutē euāgelistarū. Non pastorum circumspectionem. sed tantummodo intencōem et diligentia circā scripturas

diuinas opto assequi quam ultimam posuit apulus in
officia sanctorum. et hanc ipsam ut docendi studio
possim discere. Unus enim verus magister est
qui solus non didicit quod omnes doceret. Domi-
nes autem discunt prius quod doceant. et ab illo
vel alio accipiunt. quod alijs tradant. Quod ne ipsum
quidem michi accidit. Ego enim Ambrosius ra-
ptus de tribunalibus. atque administrationis insu-
lis ad sacerdotium docere vos et per quod ipse non di-
dici. Itaque factum est ut prius docere inciperem
quam discere. discendum igitur michi simul et docere
dum est quoniam non vacavi ante discere.

Capi. 2.

Quid autem pre ceteris debemus discere.
quam tacere ut possim loqui. ne prius me-
vor contempnet mea. quam absoluat aliena
Scriptum est enim Ex verbis tuis condemnabe-
ris. Quid opus est igitur ut properes periculum
suscipere contempnationis loquendo. cum tacendo
possis esse tucior. Complures vidi loquendo pec-
catum incidisse. vir quemque tacendo. Itaque tace-
nosse. quam loqui difficilius est. Scio loqui pleros-
que cum tacere nesciant. Rarum est tacere quemque
cum sibi loqui nichil profit. Sapiens est ergo qui
nouit tacere. Denique sapientia dixit. Dominus dedit
michi linguam eruditionis quando oporteat
monem dicere. Merito ergo sapiens. qui a do-
mino accipit. quo tempore sibi loquendum sit. Unde

bene ait scriptura homo sapiens tacebit vsq; i
tempus. **I**deo sancti dñi qui scirent qd vox hois
pleruq; pcti annuncia est. et iniciu erroris huā
ni sermo est hominis. amabant tacere. Deniq;
sanctus dñi ait. **D**ixi custodiam vias meas. vt
non delinquā in lingua mea. **S**ciebat enim et le
gerat diuine esse ptectionis vt homo a flagello
lingue sue absconderetur. et a conscientie sue te
stimonio. **V**erberamur enī tacito cogitacōnis
nostre obprobrio et iudicio conscientie. **V**erbe
ramur etiā vocis nostre vertere. cum loquimur
ea quorū sono ceditur anim⁹ noster. et mēs cō
sanciat. **Q**uis autem est qui mundum cor a
pccōrum habeat colluione. aut non delinquat
in lingua sua. Et ideo quia neminem videbat ca
stum os seruare posse ab immundicia sermois
ipse sibi silētiū legem imposuit innocentie vt ta
cendo culpam dedimaret. quā vir effugere poss;
loquendo. **A**udiam⁹ ergo cautionis magistrū
dixi custodiam vias meas. **H**oc est michi dixi
tacito cogitacōnis pcepto. indixi michi vt cu
stodirem vias meas. **A**lie sunt vie quas debet⁹
sequi. alie quas custodire. **S**equi vias domini
custodire nostras ne in culpam dirigāt. potes
autem custodire. si non cito loquaris. **L**ex dī
cit. **A**udi israhel dominū tuū. **N**on dicit loquē
s; audi. **I**deo **E**ua lapsa est. quia locuta est viro

quod nō audierat a dñō deo suo. **p**rima vox dō
mini dei dicit tibi. **A**udi Si audias custodis vi
as tuas. et si lapsus es cito corrigis. **I**n quo enī
corrigit iuuenior viam suam nisi in custodiēdo
verba domini. **T**ace ergo prius et audi. vt nō
delinquas in lingua tua. **G**raue malū vt aliq̄s
ore suo condēpnetur. **E**tenī si p̄ ocioso verbo
reddet vnusquisq; racōnem. quāto magis pro
verbo impuritatis et turpitudinis. **G**rauiora sūt
enīm verba p̄cipitacōnis q̄ ociosa. **E**rgo si pro
ocioso verbo racō poscitur quanto magis pro
sermone impietatis pena exoluitur. **Q**uid igiē
mutos nos esse oportet. **M**imime **E**st enim tēp̄
tacendi. et tempus loquendi. **D**eīnde si pro ver
bo ocioso ēddimus racōnem. **V**ideamus ne ēd
damus et pro ocioso silentiō. **E**st enim et nec otio
sum silentium vt erat susanne. que plus egit
tacendo. q̄ si esset locuta. **T**acendo enim apud
homines. locuta est deo. **N**ec vllum maius iudi
cium sue castitatis inueni q̄ silentium. **C**onsci
entia loquebatur vbi vox non audiebatur. nec
querebat pro se hominum iudiciū. que habe
bat dñi testimonium. **A**b illo igiē volebat ab
solui. quem sciebat nullo modo posse falli. **I**p̄
dñs in euangelio tacens opabatur salutem ho
minum. **R**ecte ergo dauid non silentium sibi in
dixit p̄petuum. s; custodiam. custodiamus ergo

cor nostrū. **C**ustodiam⁹ os nostrū. **V**trūq; enī
scriptum est. **D**ic vt os custodiam⁹. **A**libi tibi
dicunt. **O**mnī custodia serua cor tuū. **S**i custo
diebat dauid tu nō custodies. **S**i immunda la
bia habebat ysaias qui dixit. **O** miser ego qm̃
opunctus sum. quia cum sim homo ⁊ immūda
labia habeo. si ppheta dñi immunda labia ha
bebat. quō nos mūda habemus. **E**t cui nisi vni
cuiq; nostrū scriptum est. sepi possessionem tu
am sp̃is. aurū ⁊ argentū tuū alliga. ⁊ ori tuo
fac ostium ⁊ ṽtē. et verbis tuis iugū ⁊ sta
teram. **P**ossessio tua mens tua est. **A**urū tuum
cor tuum est. **A**rgentum tuum eloquium tuum
est. **E**loquia domini Eloquia casta. **A**rgentum
igne examinatum. **B**ona etiā anime possessio
mens bona. **D**eniq; possessio pretiosa homo mū
dus. **S**epi ergo hanc possessionem. et circūual
lato cogitationibus. munito sp̃is solitudi
um ne in eam irruant et captiuam ducant irra
tionabiles corporis passionēs. ne incursent
motus graues. ne dirripiant ṽndemiam eius
transcentes viam. **C**ustodi interiorem homi
nem tuum. noli eum quasi vilem negligere ac
fastidire. quia preciosa possessio est. **E**t merito
preciosa. cuius fructus non caducus et tempo
ralis. sed stabilis atq; eterne salutis est. **C**o
le ergo possessionem tuam vt sint tibi agri.

Alliga sermonem tuū ne luxuriēt. ne lascīuiat
multiloquū peccata sibi colligat. **S**it ēstrictior
q̄ ripis suis coherceatur. **C**ito lutum colligit am
nis exundans. **A**lliga sensum tuum. non sit re
missus ac defluus. ne dicatur de te. non est ma
lagma apponē neq; oleū neq; alligaturā. **H**ab;
suas habenas mentis sobrietas. quibus regiē
a gubernatur. **S**it ori tuo ostium vt claudatur
vbi oportet. et obseretur diligentius ne quis i
racundiam exētet vocē tuam. a cōtumeliā
rependas cōtumelie. **A**udisti hodie lectum. **I**ra
scimini et nolite peccare. **E**rgo a si irascimur. q̄
affectus nature est. nō potestatis. malum s̄mo
nem de ore nostro nō pferamus. ne in culpā
ruamus. **S**ed iugum sit verbis tuis a statera.
hoc est humilitas atq; mensura vt lingua tua
mentī subdita sit. restringatur habene vincū
frenos habet suos. quib; reuocari possit ad mē
surā. **S**ermōnes pferat libra examinatos iu
sticie. vt sit grauitas in sensu. i sermone pond⁹
in verbis mod⁹. **N**ec si custodiat aliquis fit mi
tis mansuetus modestus. **C**ustodiēdo enim os
suum. a retinendo linguā suā. nec prius lo
quendo q̄ interrogetur a expediāt. atq; exami
net verba sua. si dicendum hoc. si dicendū adū
sum hunc si tempus sermonis hui⁹. **D**ñs pro
fecto exercet modestiā. ac mansuetudinem et

paciētiā ut nō ex indignacōe ⁊ ira in sermo
nem erumpat. **N**ō alicui⁹ passiōis indicū det
in verbis suis nō ardorem libidinis flāmate in
sermone suo indicet. et inesse dictis suis stimu
los iracūdie. ne sermo postremo qui cōmenda
re interiora dīz viciū aliqđ eē i morib⁹ apiat et
pdat.

Nō rēdendū stumeliā inferētib⁹.

Nunc enim maxime **¶ Capitulū. 7.**
insidiatur aduersari⁹. qū videt in nobis
passiones aliquas generari. tūc fomites
mouet. laqueos parat. vnde nō immerito sicut
audistis hodie legi ppheta dicit. **Q**uia ipse libe
rauit me de laqueo venantiū et a verbo aspero.
Simachus irritacōis verbum dixit. **A**li⁹ pue
bacōis. **L**aqueus aduersarij sermo noster est
s̄ etiā ipē nō min⁹ aduersari⁹ nobis. loqmur
plerumq; quod excipiat inimicus. et quasi no
stro gladio nos vulneret. **Q**ūto tolerabili⁹ est
alieno gladio q̄ nostro pice. **E**xplorat ergo ad
uersari⁹ nostra arma. ⁊ concutit sua tela. si vi
derit mouei me. inserit aculeos suos ut semina
ria iurgiorum excitet. **S**i emisero verbum inde
corum. laqueum suum stringit. **I**nterdum mi
chi quasi escā pponit vidē possibilitatē ut dū
vindicaē cupio. ipē me inseram laqueo. ⁊ nodū
mortis astringā michi. **S**i quis ergo hūc adu
sariū sentit pntem esse. tunc magis custodiam

adhibere debz ori suo. ne det locum aduersario
sed non multi hunc vident. **S**ed etiam ille cauē
dus est qui videri potest. Quicūq; irritat. quicū
q; incitat. quicūq; exasperat. quicūq; incenti
ua luxurie aut libidinis suggerit. **Q**uando ergo
aliquis nobis cōuiciatur la cessit ad violentiam
prouocat. ad iurgium uocat. tūc silentium exer
ceamus. tunc muti fieri non erubescamus. pec
cator est enim qui nos prouocat. qui iniuriam
facit. **E**t nos similes sui fieri desiderat. **D**eniq; si
taceas si dissimiles solet dicere. **Q**uid taces. lo
quere si audes. sed non audes. mutus es. elin
guem te feci. **S**i ergo taceas plus rumpitur. vi
ctum sese putat. irrisum post habitum atq; illu
sum. **S**i rē spondeas infuorem se factum arbitē
tur. qui parem inuenit. **S**i enim taceas dicetur.
ille conuiciatus est huic. contempnit iste. **S**i rē fe
ras cōtumeliam dicetur ambo conuiciati sunt.
Vterq; cōdempnatus nemo absoluit. **E**rgo il
lius est studium vt iritet. vt similia illi loquar
similia agam. **I**usti est autē dissimulare. nichil
loqui. tenere bone fructum conscientie. plus cō
mittere bonorū iudicō q̄ criminatis insolentie.
contentū esse gravitate morū suorū. **H**oc est ei
filere a bonis. quia bene sibi conscius. falsis nō
debet moueri. nec estimare plus ponderis in ali
eno esse conuicio q̄ i suo testimonio. **I**ta sit vt

etiā humilitatem custodiat. **S**i autē nolit hu-
lior videri. talia tractat et dicit ipse secū. **V**ic ergo
ut me otemptat. et in conspectu meo loquat talia
aduersus me quasi nō possim ego ei apire os.
cur non etiā ego dicā in quibus eū mestificare
possim. **V**ic ergo ut michi iniurias faciat qua-
si vir non sim. quasi vindicare me non possim
Vic ut me criminetur quasi ego non possim g-
rauiora in eo componere. **Q**ui talia dicit nō est
mitis atq; humilis. non est sine temptatione.
Temptator enim exagitat. **I**psē ei tales opini-
ones inserit. plerumq; adhibz hominem atq;
appone neq; spiritus. qui hec illi dicat. **S**ed tu
in petra fixum vestigiū tene. **E**t si seru⁹ conuici-
um dicat. iustus tacet. **E**t si infirmus contume-
liam faciat iustus tacet. **E**t si pauper criminet
iustus non respondet. **H**ec sunt arma iusti ut
tacendo vincat. **S**icut periti iaculandi cedētes
solent vincere. et fugientes grauioribus sequē-
tem vulnerare ictibus. **Q**uid enim opus ē mo-
ueri cum audimus conuicia. **C**ur nō imitamur
dicentem. **O**bmutui et humiliatus sum. et filius
a bonis. **A**n hoc dixit tantummodo. non etiā
fecit dauid. **I**mmo effect. **N**am cum ei conuici-
aretur semei filius. tacebat dauid. **E**t q̄uis se-
pius armatis non retorquebat conuiciū. nō
vlcōq; quēbat. eousq; ut dicēti sibi sarine filio

quid vindicare in eum vellet non pmiserit. Ibat
ergo tãq̃ mutus ⁊ humiliatus ibat tacēs nec
mouebatur. cum vit appellaretur sanguinis q̃
erat conscius pprie mansuetudinis. Non ergo
mouebat conuicēs cui habundabat bonorum
operū conscientia. Itaq; qui cito iniuria moue-
tur. facit se dignū videri contumelia. dum vult
ea indignus probari. Melior est itaq; qui cōtē-
pnit iniuriam q̃ qui dolet. Qui enim contēpnit
quasi non sentiat ira despiciat. Qui autem dolet
quasi senseit. Neq; improvide ad vos filios me-
os scribens huius psalmi probemio vsus sum.
Quem psalmū ppheta dauid sancto Iddithim
legendum canendūq; dedit. Ego vobis suadeo
tenendū. delectatus ei⁹ sensu profundo. ⁊ virtu-
te sentētiarum. Aduersimus enim in hīs que
breuiter libauimus. et silendi patientiam ⁊ o-
portunitatem loquendi. ⁊ in posterioribus con-
temptum diuiciarum. que maxima virtutū fun-
damēta sūt hoc psalmo doceri

**De bono
officiō capi. g.**

Qum igitur hunc
psalmum considero. successit animo de
officijs scribere. De quibus etiam si qui-
dam phie studentes scripserunt vt panethius
⁊ filius ei⁹ apud grecos. tullius apud latinos
non alienū duri a nostro munere vt et ip̃e scri-
berem. Et sicut tullius ad erudiendū filium ita

ego quoq; ad nos informādos filios meos. Ne
q; enim minus vos diligo. quos in euangelio
genui. q̃ si cōiugio suscepissem. Non enim vehe
mentior est natura ad diligendū q̃ grācia pl⁹
certe diligere debemus. quos ppetuo nobiscum
putam⁹ futuros. q̃ quos in hoc tantum seculo
illi degentes nascunt⁹ frequēter qui dedeant
patrem. vos aut elegim⁹ vt diligamus. Ita q;
illi necessitate diligūtur que non satis pdonea
atq; diuturna est ad ppetuitatem diligēdi ma
gistra. vos iudicō quo magnū caritatis pond⁹
ad vīm diligēdi adiūgitur pbaē quos diligas
a diligē quos elegeris. Ergo quomā psona cō
ueniūt videam⁹ vtrum res ipsa conueniat scri
bere de officijs. Et vtrū hoc nomē philosopho
rum tantūmodo stote aptum sit. an etiam i scri
pturis ēpiat⁹ diuinis. Dulchre itaq; dū legim⁹
hodie euāgelium. quasi adhortat⁹ur adscriben
dum sanct⁹ spūs obtulit nobis lōnē. qua cōfir
maremur etiā in nobis officiū dici posse. Nam
cum zacharias sacerdos obmutuisset in tēplo
a loqui nō poss⁹. factū est inq̃t. vt impleti sūt di
es offici⁹ eius abiit in domum suam. Legimus
igitur officiū dici a nobis posse nec ratio ipa
abhorret. q̃n quidē officiū ab efficiēdo dictū pu
ta⁹ q̃n efficiū. s; ip̃e decorē fmois vna immuta
ta trā officiū nuncupat. Vt certe vt ea agas

que nulli officiānt p̄sint omnib⁹. **O**fficiā au-
tem ab honesto a vtili dici estimauerunt. et de
hīs duobus eligere quid prestet. **D**einde ince-
dere. vt duo cōcurrāt honesta a duo vtilia. a q̄
ratur. quid honestius a quid vtilius. primū igi-
tur in tres partes diuiditur. honestum a vtile.
et quid prestantius. **D**einde hec tria in quinq;
genera diuiserunt. in duo honesta. et duo vtili
a et eligendi iudiciū. **P**rima p̄tinere aiūt ad
decus honestatemq; vite. **S**ecunda ad vite cō-
moda. copias. opes facultates. de hīs eligendi
iudiciū fuisse. **H**ic illi **N**os autē nichil oīno
nisi quod deceat a honestum sit futurorū magis
q̄ p̄ficiū metimur formula. **N**ichilq; vtile ni-
si qd ad vite illius eterne p̄sit gratiam defini-
mus. non quod ad delectacōnem p̄ntis. **N**eq; a
aliqua cōmoda in facultatibus et copiis opū
constituimus. sed incōmoda hec putam⁹ si nō
reiciantur. **E**aq; oneri cum sint estimamus ma-
gis q̄ dispendio cū erogantur. **N**on superfluum
igitur scriptōis nostre est opus. quia officiū
diuersa estimamus regula. atq; illi estimaue-
runt. **I**lli secu. i cōmoda in bonis ducunt. **N**os
hoc etiā in detrimētis. qm̄ quī hic recipit bo-
na vt ille diues. illic cruciatur. et lazarus quī
mala hic ptulit. illic consolacōnem inuenit. **D**e-
inde qui illa non legūt nostra legent si volent

qui non sermonum suppellectilem neq; artē dicendi sed simplicem rerū exquirunt grāciam.

De officio loquendi Capi. 7.

DEcorum autem in nostris scripturis primo institui loco. qđ grece preponi dicitur instruimur et docemur legētes. te docet ymnus deus in syon. vel grece cori peponos oecos enemo. Et apłs ait loquere que decēt sanā doctrinā. Et alibi. docebat autē eum p quē oīa. et ppter quē omnia multis filiis in gloriā adductis ducem salutis eorū p passionem cōsumari. Nūquid prior panecchius. nūquid Aristotiles quī et ipse disputauit de officio qđ dauid. cum et ipse pythagoras qui legitur socrate antiquior prophetam secutus dauid legē silentij dederit suis. Sed ille ut p quinquēnium discipulis vsum in hiberet loquendi. dauid autem non ut natūe munus imminueret. sed ut custodiam proferēdi sermoīs docēt. Et pythagoras quidē ut non loquēdo. loqui docēt. Dauid ut loquendo magis discerem⁹ loqui. Quō enim sine exercitio doctrina. ā sine vfu pfect⁹. Qui disciplinā bellicā vult assequi. cotidie exercet armis. et tanq̃ in pēndu positis pludit preliū et velut coram posito prēdit hoste atq; ad picā viresq; iaculandi suos exploāt lactos vlt adūsaiorum dedinat iatus et vigilantē exit obtutu. Qui nauim in mari

regere gubernaculis studet. vel remis ducere. p
us in fluuio pludit. Qui canendi suauitatem et
vocis affectant pstantia. prius sensim in canen
do vocem erant. Et qui viribus corporis legitimi
moq; ludandi certamine coronam petunt. quoti
diano usu palestre durantes membra. nutriendes
patientiam. labore assuescunt. **H**ec ipsa natura
nos in paruulis docet qui prius sonos medita
tur loquendi ut loqui discant. **I**taq; sonus ex
citatio quedam. et palestra vocis est. **I**ta ergo
et qui volunt discere cautionem loquendi. qd na
ture est non negent. qd custodie est exerceant
ut qui in specula sunt. specularando intendat non
dormiendo. **O**mnis enim res propriis ac domesti
cis exercitiis augetur. **E**rgo dauid tacebat. non
semp. sed pro tempe. non iugiter neq; omnib;
sed irritanti aduersario. puocanti peccatori non
respondebat. Et sicut alibi ait. **L**oquentes vani
tatem et cogitantes dolum non audiebat quasi fur
dus et mutus non aperiebat illis os suum. **Q**uia
et alibi habes. **N**oli respondere imprudenti ad
imprudenciam eius. ne similis illis fias. primum
igitur officium est loquendi modus. hoc sacrifici
um laudis. deo dependitur. **H**oc reuerentia ex
hibetur cum scripture diuine leguntur. hoc ho
norantur pariter. **S**cio loqui plerosq; cum tace
re nesciant. **R**arum est quem tacere. cum sibi non

profit loqui. **S**apiēs vt loquatur. multa prius
cogitat. quid dicat. et cui dicat quo in loco. et
quo in tpe. Est ergo et tacendi et loquendi mo-
dus. Est etiā in facis mod⁹. pulchrū est igitur
tenere mensuram offici⁹. **¶ De officio medio**

Officiū autē omē **¶ A pfecto Capitu. 6.**
aut mediū aut pfectū est. Quod sancta
rū scripturaz auctoritate pbaē possum⁹
habem⁹ etenim et in euāgelio dixisse dñm si vis
in vitam eternā veniē. serua mādata. Dicit illi
Que. Ihesus aut dixit illi. **Nō** homicidiū facies
non adulterabis. nō facies furtū. **Nō** falsum te-
stimonium dices. **Honora** patrē et matrē. et di-
liges primum tuū sicut teipm. **Hec** sūt media
officia. quib⁹ aliqd dēst. **Demq;** dicit illi adole-
scens. **Omīa** hec custodiui a iuuentute mea. qd
adhuc michi dēst. **Ait** illi ihesus. **Si** vis pfect⁹
esse. vade et vende omīa bona tua et da paupib⁹
et habebis thesaur⁹ in celo. et veni sequere me.
Et supra habes scriptū vbi diligēdos inimicos
et orandū dicit pro calūpniātib⁹. et psequētib⁹
nos. et benedicē maledicētes. hoc nos facere
debē si volum⁹ perfecti eē. sicut pat nṛ qui in ce-
lo est. **Qui** sup bonos et malos solem suum iub⁹
radios fundē. et pluuiā et rore terras vniuer-
sorum sine vlla discretionē pinguescere. **Hoc** ē
igit pfectum officiū quod cathortonia dixerūt

10
greū quo corriguntur omnia que aliquos potuerunt lapsus habē. ¶ De misericordia in pauperes

Bona etiam misericordia ¶ Capi. A.
que et ipsa pfectos facit. quia imitatur
pfectum patrem. Nichil tam cōmendat
xpianā aiam q̄ misericordia. primū in pauperes
ut cōes iudices partus nature. que omnib⁹ ad
vsum generat fructus terrarū. ut quod habes
largiaris paup⁹. et consortem et conformē tuum
ad iuues. Tu minimū largiris. ille vitā accipit.
Tu pecuniā das. ille substantiam suam estimat.
Tuus denari⁹ census illi⁹ est. Ad hoc plus ille
tibi confert. cum sit debitor salutis. Si nudum
vestias. te ipsum indues iusticiam. Si peregrinū
sub tectum tuum inducas. si suscipias egentē. il
le tibi acquireret sanctorū amicitias et eterna ta
bernacula. Non mediocris ista gratia. Corpo
ralia seminas et recipis spūalia. Miraris iudici
um dñi de sancto job. Mirare virtutem eius q̄
poterat dicere. Oculus erā cecorū. et pes claudu
rum. Ego infirmorū pat. vellerib⁹ agnorū meo
rum. calefacti sunt humeri eorū. foris nō habi
tabat peregrin⁹. Ostium autem meū omni ve
ienti patebat. Beatus plane de cui⁹ domo nunq̄
vacuo sinu paup⁹ exiit. Neq; enim quisq̄ ma
gis beat⁹. q̄ qui intelligit sup pauperis necessi
tatem. et infirmi atq; inopis erumpnā. In die

Judicij habebit salutē a dño. quē habebit sue
debitorem misericordie.

¶ De putatib⁹ deū
de afflictis iustis non curare Capitulu octauū

Sed pleriq; reuocantur ab officō dispēsa
ticiis misericordie dū putant hois actus
non curare dñm. aut nescire eū quid in
occultis geram⁹. quid teneat nostra cōscientia
aut iudiciū eius neq; q̄ iustū videri. quando
peccatores diuicijs habūdaē vident gaudē ho
norib⁹. sanitate liberis. Cōtra aut. iustos ⁊ ino
pes degere. inhonores. sine liberis. infirmos cor
pore. luctu frequē. Nec mediocris ea Questio
qn̄ quidem tres illi ēges. amici Job ppter ea eū
peccatorem pnūciabant. q̄ inopē factū ex diui
te. orbatum liberis ex secundo parente. pfusum
vltimis a capite vsq; ad pedes videbāt. Quib⁹
hanc sanctus Job pponit assertōnem. Si ergo
ppter peccata mea hec patior. Cur impij viuūt
Inueterauerunt autē ⁊ in diuicijs semen eorū
secundum voluntatem. filij eorum in oculis. do
mus ipsorum habundant. timor autem nufq̄.
flagellum autem a domino non est ipis. Nec
videns infirmus corde. exagitur et studium
auertit suum. Cuius dicturus sermones. ante
sanctus promisit Job dicens Portate me. ego
autem loquar. deinde ridete me. Nam et si ar
guor quasi homo arguor. portate ergo onus

sermonū meorū. **D**idurus enim sum quod nō
probo. sed ad vos red arguendos. pferam fmo
nes eorum iniquos. aut certe quia ita est vsus
Quid autem. **N**ūquid ab homine arguor. **H**oc
est. homo me non potest red arguere quia pec
caui. **E**t si argui dignus sum. quia nō ex euiden
ti culpa me arguitis. s; ex iniurijs estimatis me
rita delictorū. **V**idens ergo infirmus. **H**abūda
re iniustos successib; prosperis. se aut atteri di
cit dño. **D**iscēde a me. vias tuas sciē nolo. **Q**uid
prodest quia seruimus ei. aut que vtilitas quia
occurrim; ipsi. **I**n manib; eorū omnia bona. o
pera autem impiorum non videt. **L**audatur in
platone q; in policia sua posuit eum. qui contra
iusticiam disputandi partes recepisset. postu
lare veniam dictorū que non probaret. et veri i
ueniendi. atq; examinande disputacōis gratia
illa sibi impositam psonam dicere. **Q**uod eius
q; tuli; probauit. vt ipse in libris quos scripsit
de re publica. eam sententiā dicendā putauerit
Quanto antiquior illis **J**ob. qui hec prim; epe
rit. nec eloquentie phalerā de grā. sed verita
tis probande ptermittenda estimauit. **S**tatim
q; ipse questionē enodem eddidit. subiciens q;
extinguatur lucerna impiorum. et futura sit eo
rum euerio. **N**on falli deum doctorem. sed eē ve
ritatis iudicem. **E**t ideo non secundū forensem

habundantiā estimādā beatitudinē singulorū
sed scdm̄ interiorē sciētiā. que innocentū et
flagiciosoz merita discernit. vera atq; incorru
pta penarū p̄miorūq; arbitra. **M**oritur innocēs
in ptate simplicitatis sue. in habūdantiā pprie
volūtatis. sicut adipe repletā aiā gerens. **A**t
uero peccator. q̄uis habūd; foris. ⁊ delicijs dif
fluat. odorib; fragret i amaritudine ai e sue vi
tam exigit. ⁊ vltimū diem claudat. nichil secum
eorū que epulatus fuerit referēs. boni nichil se
cū afferēs nisi precia scelerū suorum. **H**ec cogi
tans. nega si potes. diuini esse iudicij remuneā
cōnē. **I**lle suo affectu beatus. hic miser. **I**lle suo
iudicō absolutus. hic reus. **I**lle in exitu letus. hic
merens. **C**ui absolui pōt. qui nec sibi innocens
est. Dicite inquit michi. vbi est p̄tectio tabna
culorum eius. **S**ignum ei⁹ non inuenietur. Vi
ta etenim facinerosi vt sompnum. **A**puit ocu
los. transiuit requies eius. euamūt delectacō. li
et ipa q̄ videt dū viuūt impioz req̄es in infer
no ē. **V**inētes enī in infernū descendūt. **V**ides
continuum peccatoris. interroga eius. consciē
tiam. **N**ōne graui⁹ omib; fetet sepulchris. **I**n
tueis leticiā ei⁹. ⁊ salubtatē miraris corporis filio
rū atq; opū habundantiā. **I**ntrospecte vlcera. ⁊
vibices aiē ei⁹. ⁊ cordis mestitudiez. **N**ā de opi
bz qd loquat cū legis q̄ i habūdantiā ē vita ei⁹

Cū scias quia ⁊ si tibi videatur diues. sibi pau-
per est. ⁊ tuum iudiciū suo refellatur. De mul-
titudine q̃ filiorum ⁊ de indolētia q̃d loquat. cū
ipse lugeat. et sine herede futurū indicet. cū imi-
tatores sui. successores suos esse nolit. Nulla ei
hereditas peccatoris. Ergo impius ip̃e sibi pena
est. Iustus autem ipse sibi gloria. Et utriq; aut
honorū aut malorū operū merces ex seip̃o soluit̃

Solutio questionis h̃mōi. Capitulum. 9.

Sed reuertamur ad p̃positum. ne diuisio-
nem factam preterisse videamur. qua oc-
currimus opinioni eorū. qui vidētes sce-
leratos quosq; diuites. letos. honoratos. potē-
tes. cum pleriq; iustorū egeāt atq; infirmi sine
Putant vel nichil de nobis deum curare vt epi-
curci dicunt. vel nescire actus hominum vt fla-
giciofi putant vel si scir omnia. iniquū esse iudi-
cem. vt bonos egere paciaē. habundare impro-
bos. Nec superfluous velut quidā excursus fuit. vt
opinionē h̃mōi apostolorū affectus responderet
quos beatos iudicant. cum ipsi se miseros pu-
tent. Arbitratus enim sum. q̃ ipsi sibi facilius
q̃ nobis crederēt. Quo decurso. prodine estimo
vt refellam cetera. Et primo eorum assertionē
qui deum putant curam mundi nequa q̃ habe-
re sicut aristotiles asserit vsq; ad lunam. eius
descendere prouidentia. Et quis opator negligat

operis sui curam. Quis deserat et destituat. quod
ipse condendum putauit. Si iniuria est regere
Nonne est maior iniuria fecisse. Cum aliqd non
fecisse nulla iniusticia sit. Non curare quod feceris
summa demencia est. Quod si deum creatorem suum ab
negant. aut ferarum et bestiarum se haberi numero
censent. quid de illis dicamus. qui hac se com-
pnant iniuria. Per omnia ire deum ipsi asserunt.
et omnia in virtute eius consistere. vim et maie-
statem eius per omnia elementa penetrare terras
celum mare. et putant iniuriam eius si mentem hominis
qua nichil nobis ipse prestantius dedit. penetret
et diuine maiestatis ingrediatur scientia. Sed ho-
rum magistrum velut ebrium. et voluptatis patro-
num. ipsi qui putantur sobrii irrident philosophi
Nam de aristotelis opinione quid loquar. qui pu-
tat deum suis contentum esse finibus. et prescripto mo-
regni dege. ut poetarum loquuntur fabule. qui mu-
ndum ferunt inter tres esse diuisum. ut alij celum
alij mare. alij inferna coerenda imperio. for-
te obuenerint. eosque cauere ne usurpata aliena-
rum partium sollicitudine inter se bellum excitet
Similiter ergo asserant quod terrarum curam non
habeat. sicut maris vel inferni non habet. Et
quomodo ipsi excludunt quos sequuntur poe-
tas. Sequitur illa responsio utrum deum. si ope-
ris sui curam non preterit. pretereat scientia.

Ergo qui plantauit aurē nō audit. qui finxit o-
culum non videt. **N**on p̄terit hec vana opinio
sanctos p̄phetas. **D**eniq; dauid inducit eos lo-
quentes. quos supbia inflatos asserit. **Q**uid ei
tam supbum. q̄ cum ipsi s̄ pccō sint alios indi-
gne ferant. peccatores viuere. dicentes. vsq; q̄
pccōres dñe. **V**squequo peccatores gloriabunt̄
Et infra. Et dixerunt nō videbit dñs. neq; intel-
ligit deus iacob. **Q**uibus respōdit p̄pheta dicēs
Intelligite nūc insipientes in populo. et stulti a-
liquando sapite. **Q**ui plantauit aurem non au-
diat. aut qui finxit oculum non considerat. **Q**ui
corripit gentes non arguit qui docet hominem
scientiam. **D**ñs scit cogitatōnes hominū quoniam
am vane sūt. **Q**ui ea quecūq; vana sūt dep̄hen-
dit. ea que sancta sūt nescit. et ignorat qđ ipse
fecit. potest opus suū ignorare artifex. **H**omo
est et in ope suo latentia dep̄hendit. et deus o-
pus suū nescit. **A**lcū ergo profundū in ope q̄
in auctore. Et fecit aliquid qđ supra se eēt. cui⁹
meritum ignoraret auctor cuius affectū nescit;
arbiter. **N**ec illis **C**eterū nobis satis est ipsius
testimoniū qui ait. Ego sum scrutans corda et
tenes Et in euāgelio quid ait dñs ihesus. **Q**uid
cogitatis mala in cordib⁹ vestris. **S**ciebat eni-
q; cogitarent mala. **D**eniq; euangelista testat̄
dicens. **S**ciebat enim ihesus cogitatōnes eorum

Quorum non poterit satis mouē opinio. si facta e
orū considerem⁹. Nolunt supra se esse iudicem
quē nō fallat. Nolūt ei daē occultorū scientiam
quī metuunt occulta sua prodi. sed etiā dñs scā
ens opa eorū tradidit eos in tenebras. In no
cte inquit fur erit. Et ocul⁹ adulteri seruabit te
nebras dicens. nō cōsiderabit oculis ⁊ latibulū
p̄sone opposuit sue. Omnis enim qui lucē fugit
diliget tenebras. Stūdes latē cū deum latere nō
possi. quī intra p̄fundū abyssi. ⁊ intra hominū
mētes. non solum tractata. s; etiā volūda cog
scit. Deniq; ⁊ ille quī dicit in ecclesiastico. quīs
me videt. ⁊ tenebre opiūt me et parietes quē
vercor. q̄uis in lectulo suo positus hec cogitet v
bi non putauerit comprehenditur. Et erit inq̄t
dedecus q̄ non intellexit timorem dei. Quid au
tē tam stolidū. q̄ putāē q̄ deū quicq̄ pretereat
cū sol q̄ minister lumis ē. etiā abdita penetret
⁊ in fundamenta dom⁹ vel secreta cōdaua. vis
caloris eius irrumpat. Quīs neget nerua tēpe
rie. tepe fieri interiora terrarū. quas glacies hy
berna constrinxerit. Morunt ergo arborū occul
ta vim caloris vel frigoris. adeo vt radices arbo
rum aut vranē frigore. aut feti solis virescāt
Deniq; vbi clementia celi arriiserit. Varios ter
ra se fundit i fruct⁹. Si igit̄ radius sol fūdit lu
mē suū sup oēs terrā. ⁊ in ea q̄ clausa sūt inserit

nec retribus ferreis. aut gratiū valuarū obid
bus. quo minus penetret impeditur. quomodo
nō pōt intelligibilis dei splēdor. in cogitacōes
hominū et corda. semet que ipse creauit insere
re. sed ea que ipse fecit non videt. et fecit vt me
liora sint que facta sunt. et potentiora. q̄ ipē ē
qui ea fecit vt possint quādo volūt cognicōem
sui opatoris latere. Tantā ergo virtutem et po
testatem inserit mentib⁹ nostris. vt eam comp
lēdere cum velit ipse nō possit. Duo absolūm⁹
et vt arbitramur nō incōgrue nobis hmōi cō
dit disputacō.

Cur pccōres habundēt
cū iusti egeāt et afficiātur. Capitulum. 10.

Tercium gen⁹ questionis residet hmōi.
Cur pccōres habūdēt opib⁹ et diuicijs
epulentur iugiter sine merore. sine luctu
Iusti autem egeant et afficiantur. aut coniugū
amissione. aut liberoiū. Quib⁹ satisfacere debu
it illa euangelij parabola. q̄ diues purpura et
bisso induebat. et epulas copiosas exhibebat
quotidie. Paup autem plen⁹ vlcerū de mensa
eius colligebat reliquias. Post obitum vero v
triusq̄. paup erat in sinu abrahe requiē habēs
Dines autē in supplicijs. Nonne euidentis est me
ritorium aut premia aut supplicia post mortem
manere. et recte quia in certamine labor ē. post
certamē alijs victoria. alijs ignominia. Rūq̄d

pius q̄ cursus conficiatur. palma cuiq̄ datur
aut deferitur corona. **M**erito paul⁹ certamen in
quit bonū certam. cursum consummaui fidem serua
ui. **Q**d reliquū ēposita est michi corona iusticie
quam reddet michi dñs in illa die iustus iudex
Non solum autem michi. sed etiam hñs quā di
ligunt aduentū eius. **I**n illa inquit die reddet.
non hic. **H**ic autem in laborib⁹. in piculis nau
fragiis. quasi athleta bonus decertabat. q̄ sci
ebat. quoniā p̄ multas tribulacōes oportet nos
intrare in regnū dei. Ergo nō potest quis p̄miū
accipere nisi legitime certauerit. **H**ec est glorio
sa victoria. nisi ubi fuerint laboriosa certamina
Nōne iniustus est. qui ante dat p̄miū q̄ certa
men fuerit absolutū. **I**deoq; dñs in euangelio
ait. **B**eati paupes spiritu. qm̄ ip̄oz est regnū ce
loꝝ. **N**on dixit. beati diuites. sed paupes. **I**nde
incipit beatitudo iudicō dño ubi erumpna esti
matur humano. **B**eati qui esuriūt. q̄ ip̄i satura
būtur. beati qui lugēt. qm̄ ip̄i consolacōnem habe
bunt. beati misericordes qm̄ ip̄is miserebiē de⁹
beati mundo corde. quoniam ip̄i deū videbunt.
beati qui p̄secucōnem patiuntur p̄pter iusticiā.
qm̄ ip̄oz est regnum celoꝝ. beati estis cū vobis
maledicēt hoīes. et p̄sequentur et dicent omne
malum aduersum vos p̄pter iusticiā. **G**audete
et exultate qm̄ merces v̄stra copiosa est in celo

futuram non pntem. in celo non in terra mercedem promissit esse reddendā. Quid alibi possis quod alibi detetur. quid pperare coronā exigis ante q̄ vicias. Quid detegere puluerē quid te quiescere cupis. Quid epulai gestis ante q̄ stadium solvatur. **A**dhuc popul⁹ spectat. **A**dhuc athlete in scemate sunt. et tu iam ociū petis. **S** forte dicas. **C**ur impij letantur. cur luxuriantur. cur etiam ipi non mecum laborāt. qm̄ qui non subscripserint ad coronam. non tenentur ad laborem certaminis. **Q**ui in stadiū non descenderint. non se pfundūt oleo. nō oblinūt puluere quos manet gloria. exspectat iniuria. **V**ingueta et spectare solent. non decertaē. **N**on solem est puluerē. imbresq; ppeti. dicant ergo et ipsi athlete. venite nobiscum laborate. **S** respondēt spectatores. **N**os hic interim de nobis iudicamus nos autem sine nobis corone si viceritis gloriā vendicabitis. **I**sti igitur qui in delicijs. qui in luxuria. rapinis questib⁹. **H**ononib⁹ studia posuerunt sua spectatores magis sunt q̄ preliatores. **H**abent lucrum laboris fructum virtutis nō habent. fouēt ociū astucia et improbitate aggerāt diuitiarū acervos. sed exoluēt seram. licet neq; sue penam. **H**orū requies in inferno. tua vero in celo. **H**orū domus in sepulchro. tua in paradiso. **V**nde pulchre vigilare eos in tumulto.

Job dixit qd soporem quietis habere non potest. quem
ille dormiuit qui surrexit Christus. **N**oli igitur ut par
uulus sapes ut paruulus loqui ut paruulus cogita
re ut paruulus vendicare ea que sunt posterioris
etatis. perfectorum est corona. **E**xpecta ut veniat
quod perfectum est. **Q**uando non per spiritum in enigma
te. sed facie ad faciem formam ipsam redopte vei
tatis possis cognoscere. **T**unc qua causa ille di
ues fuerit qui erat improbus a raptorum alieni quam cau
sa potens alius. qua causa ille habundauerit li
beis ille fultus honoribus euclabitur. fortasse ut
dicatur raptorum. diues eras qua causa aliena ra
piebas. **E**gestas non compulit. inopia non coe
git. **N**onne ideo te diuitem feci ut excusationem
habere non possis. **D**icatur etiam potentia. cur non
affuisti vidue. orphanis quoque iniuriam patien
tibus. **N**umquid tu infirmus eras. **N**umquid non
poteras subuenire. **I**deo te feci potentem ut non in
ferres iniuriam violentiam sed repelleres. **N**on tibi
scriptum est **E**ripe iniuriam accipientem. non tibi scri
ptum est. **E**ripite pauperem. et egenum de manu pecca
toris liberate. **D**icat etiam habundantia liberis. **H**o
noribus te cumulaui salubritatem corporis con
cessi tibi. **C**ur non secutus es precepta mea. fa
mulus meus quid feci tibi. aut quid contristavi te.
Nonne ego tibi liberos dedi. honores contuli salu
tem donavi. **C**ur me negabas. **C**ur estimabas quod

ad sciētiā meā que gereres non puenirent.
Cur tenebas dona mea. despiciebas mandata
mea. Deniq; de iuda proditore hec colligere licz
quā a apostol^o inter duodecīm clāis est. a locū
los pecuniarū quas paupibus erogaret cōmis
sos habebat. ne videretur aut quasi inhonorus
aut quasi egen⁹ dñm pdidisse. Et ideo vt iusti
ficaretur in eo. dñs hec ei contulit vt non quasi
iniuria exasperatus. sed quasi puaricat⁹ grām
maiori esset offense obnoxius.

¶ De bono officio qđ hmoi ogeuit ab adolescē
tia. Et qđ verecūdia multūmodis fit. **Capitū. II.**

Quoniam igitur a penam improbitatū. a
virtuti fore premiū satis claruit. de offi
cijs aggrediamur dicē. que nobis ab a
dolescentia spectāda sunt vt cū etate accrescāt
simul. Est igitur bonorū adolescentium timorem
dei habere. deferre parētibz. honorem habē se
nioribz castitatem tueri. non aspnari humili
tatem diligere demētiam ac verecundiam. qua
ornamento sunt minori etati. Vt enim in senibz
grauitas. In iuuenibz alacritas. ita in adolescē
tibz verecundia velud quadam dote cōmēdat⁹
nature. Erat Isaac deum timens. vt pote abrahe
indolis. deferens patri vsq; eo. vt aduersus pa
ternā volūtatē. nec mortem ēcusaret. Ioseph
quoq; cum sompniasset qđ sol et luna et stelle

adorarent eū. sedulo tñ obsequio. deferrebat pa-
tri. **C**ast⁹ ita ut ne sermonē quidē vellet audi-
ere nisi pudicum. **H**umilis vsq; ad seruiturē. &
recund⁹ vsq; ad fugam. patiens vsq; ad carce-
rem. remissor iniurie vsq; ad remuneraconem.
Cui⁹ verecūdia tāta fuit vt cōphensus a muliere
vestem in manib⁹ eius fugiēs mallet relinquē
q̃ verecūdiā deponere. **M**oyles quoq; a **J**ere-
mias electi a dño vt oracula dei predicarēt po-
pulo. quod poterant p grām excusabāt p vere-
cūdiā. **P**ulchra igit virt⁹ verecūdie a suavis
grā. que nō solū in factis sed etiā in ipis specta-
tur sermonib⁹. ne modum progredialis loquē-
di. nequid indecor⁹ sermo resonet tu⁹. **S**peculū
enim mētis plerūq; i verbis ēfulget. ipm vocis
sonū libret modestia. nec cuiusq; offendat aurē
vox fortior demiq; in ipō. **C**anēdi genē prima di-
sciplina verecūdia est ymmo etiā in omi vfu
loquendi. vt sensim quis aut psallē aut canere
aut postremo loqui incipiat vt verecūdie prin-
cipia cōmendēt pcessum. **S**ilēciū quoq; ipm in
quo est reliquarum virtutū oclū maxim⁹ adq;
verecūdie est. **D**emiq; si aut infancie putatur.
aut supbie pbro datur. si verecūdie laudi ducit
Tacebat in periculis susanna. et grauius vere-
cūdie q̃ vite dampnum putabat. **N**ec arbi-
trabatur periculo pudoris tuendam salutem

deo soli loquebatur. cui poterat casta verecun-
dia eloqui refugiebat ora intueri virorū. Est ei
et in oculis verecundia vt nec videre viros fe-
mina nec videri velit. Neq; vero quisq; solius
hanc laudem castitatis puret. Est enim vere-
cundia pudiciē comēs cui⁹ societate castitas
ip̄a tūci⁹ est. Bon⁹ enim regende castitatis pu-
dor est comēs qui se pretendat. et quā prima pi-
cula sunt pudiciam temptare non finat. hic p̄-
mus in ipso cognitiōis ingressu dñi matrē cō-
mendat legentibus. ⁊ tanq̄ testis locuples di-
gnā que ad tale mun⁹ eligeretur astruit. q̄ in
cubiculo. q̄ sola q̄ salutata ab angelo tacet et
mota est in introitu eius. q̄ ad virilis sex⁹ spe-
ciem peregrinam turbat aspect⁹ virginis. Ita
q; q̄uis humilis. pre verecundia tamē nō cōsa-
lutauit. nec vllum responsum ētulit. nisi vbi de
fusiāp̄enda dñi generacōne cognouit. vt qua-
litate effectus disceret. non vt sermonem pre-
ferret. In ipsa quoq; oracōe nostra multum ve-
recundia placet multum conciliat gracie apud
dñm nostrū. Nonne hec p̄tulit publicanū. ⁊ cō-
mendauit eum. qui nec oculos audebat ad celū
leuare. Ideo iustificatur magis dñi iudicio q̄ il-
le phariseus quē deformauit p̄sumptiō. Ideoq;
orem⁹ in in corruptiōe quieti ⁊ modesti spūs q̄
est ante deum locuples vt ait petrus. Magna

igitur modestia que cū sit etiā sui laus remissior nichil sibi usurpans. nichil vendicans et q̄
dāmodo inter vires suas cōtractior. diues est
apud deum. **A**pud quē nemo diues. diues est
modestia quia dei potē est. **P**aul⁹ quoq; orati
onem deferri p̄cepit cū verecundia et sobrietate
primam hanc et quasi p̄cuiā vult esse oracōis
future vt non gloriatur peccatoris oracō s; qua
si colorem pudoris obducatur. et quo plus defert
verecundie. de recordacōe delicti. hoc vberiorē
mereatur grāciam. **E**st et in ipso motu gestu in
cessu tenenda verecundia. habitus enim men
tis in corpis statu cernitur. **H**inc homo cordis
nostri absconditus. aut leuior. aut iactantior et
turbidior. aut contra grauior et cōstantior. et pu
rior et maturior estimatur. **I**taq; vox quedam
est animi corpis motus. **M**eminiſtis filij quen
dam amicū. cum sedulis se videret commenda
re officijs. hoc solum tamen in derum a me nō
receptum. qđ gestus eius plurimum dederet.
Alteꝝ quoq; cum in clero repissem inbē me ne
vnq̄ p̄iret michi. q̄ velut quodam insolētis
incessus vertere. oculos feriret meos. **I**dq; di
xi cum reddetur post offensam muneri. hoc so
lū excepi. **N**ec fefellit sententia. **V**terq; ei ab ec
clesia ēcessit. vt qual' incest⁹ p̄cedebat tal' p̄fi
dia aī demōstreret nāq; alē arriane infestacōis

tp̄e fidem deseruit. Alter pecunie studio ne indi-
cium subiret. sacerdotem se nostrum negauit.
Lucebat in illorū incessu ymago leuitatis. sp̄s
quedam scurrarum p̄cursantiū. **S**unt etiam q̄
sensim ambulando imitātur h̄istrionicos gest⁹
a quasi quedā fericula pomparum et statuarū
motus mitantium. vt quocienscunq; gradum
transferunt. modulos quosdam seruare. vide-
antur. **N**ec cursum ambulaē honestum arbitror
nisi cum causa exigit alicui⁹ p̄culi vel iusta ne-
cessitas. **N**am plerumq; festinantes anhelos
videmus torquē ora. quibus si causa defuit festi-
nationis necessarie. neuus iuste offensionis est
Sed non de h̄is dico. quibus rara p̄peracō ex
causa nascit̄. sed quibus iugis a continua i na-
tura v̄tit̄. **N**ec in illis ergo tāq̄ simulachrorū
effigies probō nec i istis tamq̄ excussorum rui-
nas. Est etiam gressus probabilis. in quo sit spe-
cies auctoritatis grauitatisq; pondus tranquil-
latis vestigium. **I**ta tamen si studium defuit at-
q; affectatio. sed motus sit pur⁹ ac simplex. **N**i-
chil enim fucatum placeat. motum natura infor-
met. **S**i quid sane in natura vicij est. industria
emend⁹. vt ars defuit correctio. **Q**d si etiam ista
spectantur alcius q̄to magis cauendum est ne
quid turpe ore exeat. **H**oc enim grauiter coinq̄-
nat hominem. **N**ō enī cibis inquinat s̄ iniusta

obtrectatio. sed verborum obscenitas. hec etiam vulgo pudori sunt. In nostro vero officio. nullum verbum quod inhoneste cadat. non incutit verecundiam. Et non solum nichil ipsi indecorum loqui. sed ne aures quidem debemus hominibus pretere dictis sicut ioseph. ne incongrua sue audire verecundie. veste fugit relicta. Quoniam que delectat audire. alterum loqui prouocat.

¶ Quod quedam nostri membra corporis per verecundiam abscondere debent? Capitulum. 12.

Intelligere quoque quod turpe sit pudori maxime est. Spectare vero si quid hominibus fortuitu accedat. quantum horrens est. Quod ergo in alijs displicet. nunquid potest in seipso placere. Nec ipsa natura nos docet. que perfecte quidem omnes partes nostri corporis. explicauit ut necessitati consuleret. et gratiam venustaret. Sed tamen eas que decori aspectus forent. in quibus forme apex quasi in arce quadam locatus. et figure suauitas. et vultus species emineret operandique usus esset paratio. obuias atque apertas reliquit. Eas vero in quibus esset naturale obsequium necessitatis. ne deformis sui preberet spectaculum. partim tamquam in ipso emedauit atque abscondit in corpore partim docuit et sua sit tegendas. Nonne igitur ipsa natura est magistra verecundie. cuius exemplo

modestia hominū. quā a modo scientie quibz be-
ceret appellatam arbitror id quod in hac no-
stri corporis fabrica abditum ēpperit operuit a te-
ruit. vt ostium illud qđ ex tranſuerſo faciēdū
in archa illa Noe iusto dictum est. i qua l' ecclie
vel nostri figura est corporis. p qđ ostium egerū
tur ēliquie ciborū. Ergo nature opifer sic nostre
studuit verecundie. sic decorū illud et honestū
in nostro custodiuit corpe. vt velut duct⁹ quos-
dam aque exitus cumulozū nostrorum post ter-
gum elegaēt. atq; ab aspectu nostro auerteret.
ne purgacō ventris vsum oculorū offenderet. de
quo pulchre apostol⁹ ait. **Q**ue videntur inquit
membra corporis infirmiora necessaria sunt. Et
que putam⁹ ignobiliora esse membra corporis
hijis habundancōiem honorem circumdamus
a que inhonesta sūt nostra honestatē habūdā-
cōiem habent. Etenim imitacōne nature indu-
stria anxit grāciam. **Q**uod alio loco etiam alci-
us interpretati sum⁹. vt non solum absconda⁹
ab oculis. **V**er⁹ etiā que abscondēda accipim⁹
eorum indiciā vsusq; membroz suis appellacōi-
bus nūcupaē indecorū putem⁹. Deniq; si casu
apiantur hee partes. confunditur verecundia
si studio impudentia estimat. **V**nde a fili⁹ noe
cham. offensam retulit. quia nudatum videns
patrē risit. **Q**ui aut operuerūt patrē acceperūt

bñdictionis grām. Ex quo mos vetus. & in vrbe
Roma. & implerisq; ciuitatib⁹ fuit. vt filij cū pa
rentib⁹ puberes vel generi nō lauarent. ne pa
terne euerentie auctoritas minueret. **L**icet ple
riq; se & in lauacro quantū possunt tegant. ne
vel illic vbi nudum totum corpus est. hmoi in
tectā porcō sit. **S**acerdotes quoq; veteri more si
cut in exodo legim⁹. **E**t facies illis bracas line
as vt tegantur turpicio fudoris. a lumbis vsq;
ad femora erunt. **E**t habebit eas aaron. et filij
cius cum intrabūt in tabernaculum testimoniū
et cum accedent sacrificare ad aram sancti. et
non inducent sup se pccm ne moriantur. **Q**uod
nonnulli nostroz seruare ad huc feruntur ple
riq; spirituali interpretacōne. ad cautionem ve
recūdie. & custodiam castitatis didū arbitrant

Ordo verecundie Capitulum. 13.

DElectauit me diuicius in partib⁹ demora
ri verecūdie. qz ad vos loquebar. qz aut
bona ei⁹ ex vobis ē cognoscitis. aut dam
pna ignoratis. **Q**ue cū sit oib⁹ etatib⁹ psonis
temporib⁹ & locis apta. tamen adolescentes in
uenilesq; annos maxime decet **I**n omi aut suā
dū etate. vt deceat qd agas. & cōueniat et qua
dret sibi ordo vite sue. vñ tullius eē ordinē putat
i illo decoē suari oportē. idq; positū dicit in forma
sitate ordinē oīu ad actōez apto. **Q**ue difficile

ait loquendo explicari posse. et ideo satis esse intelligi. formositatem autem cur posuerit non intelligo. Quamuis enim ille vires corporis laudet. nos certe in pulchritudine corporis. locum virtutis non ponimus. gratiam tamen non excludimus quia verecundia et vultus ipsos solet pudore effundere. gratioresque reddere. ut enim artifex in materia commodiore. melius operari solet. sic verecundia in ipso quoque corporis decore plus eminet. Ita tamen ut etiam ipse non sit affectabilis decor corporis. sed naturalis simplex. neglectus magis quam expetitus. Non pretiosis et altentibus ad intus vestimentis. sed coibus ut honestati vel necessitati nichil desit nichil accedat mitiori. Vox ipsa non emissa non fracta. nichil femineum sonans. quale multi gravitatis specie simulare consueverunt. sed formam et quandam regulam ac fucum virilem reservans. Hoc est enim pulchritudinem vivendi tenere. convenientia cuique sexui et persone reddere. Hic ordo gestorum optimus. hic ornatu ad omnem actionem accommodatus. sed ut molliculus et infractus. aut vocis sonum aut gestum corporis non probo ita neque agreste ac rusticum. Naturam miremur eius effigies formula. discipline forma honestatis est.

¶ Quod propter divitia aut fabulas seculares domos alienas non audire debeamus. Capitulum. 18.

Habet sane suos scopulos verecundia nō
quos ipsa inuehit sed quos sepe incur
rit. Sed ne in intemperantium incidam⁹
conforciā. qui sub specīe iocūditatis venenū in
fundūt bonis. hī si assidui sunt. ⁊ maxime in cō
uiuio. ludo ac ioco eneruant grauitatem illam
virilem. **C**auem⁹ itaq; nedū relaxare animū
volum⁹. soluam⁹ omnem armoniā. quasi con
tentum quendā tonorum oper⁹. vsus enim cito
inflectit naturā. vnde prudenter factis conueni
re ecclesiasticis. ⁊ maxime ministrorum officijs
arbitror declinare extraneorum conuiuia. l. vt
ipsi hospitales sūtis peregrinantibus vel vt ea
caucone nullus sit obprobrio locus. Conuiuia
quippe extraneorum occupacōnes habent. cū
etiā epulandi prodūt cupiditatem subrepūt
etiā fabule frequenter. de seculo ac volupta
tibus. **C**laudere aures nō potes. prohibē puta
tur superbie. Subrepūt etiā preter volunta
tem pocula. **M**eli⁹ est tue domui semel excuses
q̃ aliene frequēter. Et ut ip̃e sobri⁹ fugas. tū ex
aliena insolētia dampnari nō d; p̃ntia tua vi
duaz ac ṽgimū domos. n̄ visitādi grā iuniores
adire nō ē op⁹. **E**t hoc cū senioribz. hoc est cū pre
sbyteris. vl si grauior ē causa cū ep̃o. qd necē est
vt dem⁹ secularibz obrectādi locū. qd op⁹ est
vt ille q̃ visitacōis crebre accipiāt auctoritatē

Qd si aliqua illarū forte labit̃ cur alieni lapsus
fubeas inuidiam. Quā multos etiā fortes illece
bra decipit. Quanti non dederunt errori locū et
dederunt suspiciōi. Cur non illa tempa quib⁹
ab ecclia vacas. lectioni impendas. Cur nō cri
stum reuistas. xp̃m alloquaris. xp̃m audias. Il
lum alloquimur cū oramus illū audim⁹ cū di
uina legim⁹ oracula. Quid nobis cum alienis
domibus. vna est domus que om̃s capit. Illi
potius ad nos veniant. qui nos requirunt. qd
nobis cum fabulis. Ministerium altari⁹ xp̃i.
non obsequium hominib⁹ deferendū ēcepim⁹
humiles decet eē mites decet mansuetos gr̃ues
patientes modū tenere in omnibus vt nullū
viciū eē in morib⁹. vel tacit⁹ vult l̃ p̃mo ānūciēt
Cautela a q̃liter ēprimat̃ iracūdia. **Cap. 17.**

Caveatur iracundia. aut si precauēi non
potest cohibeatur. Mala enī illex pec
cati. indignacō est. Que ita animū ptur
bat vt ratiōi non relinquat locum primū est
igitur si fieri potest vt morū tranquillitas vsu
quodam a affectione. ppositum in naturā ver
tat. Deinde quoniā ita plerūq; motus infixus
est nature ac moibus. vt euelli atq; euitari nō
queat si prouideri potuerit racōne reprimatur.
Aut si prius occupatus fuerit animus ab indi
gnacōe q̃ consilio prospici ac prouideri potuerit

ne occuparetur. meditare quomodo motum a
nimi tui vincas iracundiam temperes. **R**efiste
ire si potes. cede si non potes. quia scriptum est
date locum ire. **J**acob fratri indignanti pie ces
sit. et rebecca id est patientie instructus confi
lio. abesse maluit et peregrinari quam excitare fra
tris indignationem. et tunc redire cum fratrem
mitigatum putaret. **E**t ideo tantam apud deum
inuenit gratiam. Quibus deinde obsequijs.
quantis muneribus fratrem ipsum reconcilia
uit sibi. ut ille praecepte benedictionis non memi
nisset. sed de late satisfactionis. **E**rgo si preuene
rit et occupauerit mentem tuam iracundia. et
ascenderit in te. non eliminuas locum tuum. Lo
cus tuus patientia est locus tuus est ratio. Sapi
entia est locus tuus. locus tuus sedatio indigna
tionis est. **A**ut si te contumacia respondentis
mouerit et peruerfitas impulerit ad indignatio
nem. si non potueris mitigare mentem. reprime
linguam tuam. **S**ic enim scriptum est. **C**ohibe
linguam tuam a malo. et labia tua ne loquantur
dolum. **D**einde **I**nquire pacem et sequere eam
pacem illam **J**acob sancti vide quantam. pri
mum sedato animum si non preualueris. fre
nos lingue impone tue. **D**einde reconciliatio
studium non pretermittas. **H**ec oratores secu
li de nostris usurpata in suis posuere libris

Si ille sensus huius habet gratiam qui prior dixit
Vitemus ergo aut talem iracundiam ne sit ei
us aut in laudibus exceptio. aut in vicinis exag
geratio. **N**on mediocre est mitigare iracundiam
non inferius quam omnino non commoueri. Hoc
nostrum est nature illud denique commotiones in
pueris innoxie sunt. que plus habent gracie quam
amaritudinis. Et si cito pueri inter se mouentur
facile sedantur. et maiore suauitate in se recur
runt. **N**esciunt se subdole artificioseque tractare
Nolite hos contempnere pueros de quibus dominus
ait. **N**isi conuersi fueritis. et efficiamini sicut puer
iste non intrabitis in regnum celorum. **I**taque et ip
se dominus hoc est dei virtus. sicut puer cum maledi
ceret. non remaledixit. cum percuteretur non reper
cussit. **I**ta ergo te compara ut quasi puer inu
eritiam non teneas. maliciam non exerceas. **O**mnia
a te innocentem proficiant. **N**on consideres quod
ab alijs in te reuertatur. locum tuum serua. sim
plicitatem et puritatem tui pectoris custodi. **N**o
li respondere irato ad iracundiam eius. siue impru
denti ad imprudentiam eius. **C**ito culpam culpa excu
tit. **S**i lapides teras nonne ignis erumpit. ferunt
gentiles ut in maius omnia verbis extollere so
lent. **A**rchite tarentini dictum philosophi quod
ad villicum suum dixerit. **O** te infelicem quam affli
ctare mihi iratus essem. Sed iam dauid et armata

de xteram in indignationem compresserat. Et
quanto plus est non remaledicere. q̃ non vin
dicare. et bellatores aduersum nabal ad vltio
nem paratos abigail de precatōne reuocauerat
Vnde aduertimus tempestiuus quoq; interces
sionibus. non solum cedere nos. sed etiam dele
ctari oportere. Eousq; autem delectatus est vt
benediceret interuenientem quo ab studio vin
dicte reuocatus foret. **J**am dixerat de inimicis
suis. quoniam declinauerūt in me iniquitatem
et in ira molesti erant michi. **A**udiamus tur
batus in ira quid dixerit. **Q**uis dabit michi pē
nas sicut columbe. et volabo et requiescam. **I**lli
ad iracundiam puocabant hic eligebat tran
quillitatē. jam dixerat **I**ra scimini et nolite pec
care. **M**oralis magister. qui naturalem affectū
inflectendum magis ratione doctrine q̃ exstie
pandum nouerat moralia docet. **H**oc est **I**ra
scimini vbi culpa est. cui irasci debeatis. **N**on
potest enim fieri. vt non rerum indignitate mo
ueamur. **A**lioquin non virtus. sed lenitudo et
ēmissio indicatur. **I**ra scimini ergo ita vt a culpa
abstineatis. **V**el sic. **S**i irascimini nolite pecca
re sed vincite racōne iracundiam. **V**el certe sic
Si irascimini. vobis irascimi. quia cōmoti estis
et non peccabitis. **Q**ui autem enim sibi irasci
tur quia cito commotus est desinit irasci alteri.

Qui autem vult iram suam instam probare pl⁹
inflammatur. et cito in culpam cadit. Melior au-
tem est secundum salomonem qui iracundiā
continet q̄ qui vltē capit. quia irā etiam fortes
decepit.

¶ De animi racōe Capitū. 16.

Cauere igitur debem⁹. ne in pturbacōe s-
p̄ius incidamus q̄ animos nostros ra-
tio componat. Examīnat enim mentem
plerumq³ aut ira aut dolor. aut formido mortis
et improuiso pcellit ictu. Ideo puenire pulchrū
est cogitacōne que voluēdo mentem exerceat.
ne repentinis excīretur cōmotōib⁹. sed iugo q̄-
dam racōis et habem⁹ astricta mītescat. Sunt
autem gemini motus. hoc est cogitacōnum et
appetitus. Alteri cogitacōnum alteri appetitus
non confusi sed discreti et dispares. Cogitatio-
nes rerum exquirē. et quasi emolere muneris
habent. appetitus ad aliquīd agendum impel-
lit atq³ excitat. Itaq³ ipso genere nature sue. et
cogitacōnes tranquillitatem sedatiōis infun-
dunt. et appetitus motum agendi excutit. Ita er-
go informati sumus. vt bonaz rerū subeat ani-
mo cogitatio. appetitus racōi obtemperet. Si
vere vt illud decorum custodia⁹ aim volum⁹ in-
tendere. ne racōnem excludat rei alicui⁹ affect⁹
s⁹ racō qd honestati conueniat examinet.

¶ De loquēdo mō et ioco et sono vocis Capitū. 17.

Et quoniam ad conseruationem decoris spectare diximus. ut sciamus in facis dictisue qui modus. prior autem ordo loquendi quam faciendi est. Sermo in duo diuiditur. In colloquium familiare et in tractatum disceptationemque fidei. atque iusticie. In utroque seruandum ne sit aliqua perturbatio. sed tanquam minus et placidus et beniuolentie plenus et gracie. sine ulla sermo ducatur contumelia. Absit primum in familiari sermone contentio. Questiones enim excitare magis inanes quam utilitatis aliquid asserere solet disceptatio sine ira. suauitas sine amantudine sit. monitio sine asperitate. hortatio sine offensione. Et sicut in omni actu vite id cauere debemus. ne rationem nimius animi motus excludat. sic teneamus consilij locum. ita etiam in sermone formulam animi teneri conuenit. ne aut ira excitetur aut odium. aut cupiditatis nostre. aut ignauie aliqua exprimamus indicia. Sit igitur sermo hominum de scripturis maxime. Quid enim nos magis oportet loqui. De conuersatione optima. ad orationem obseruationis discipline custodia habeat caput eius rationem et finis modum. Sermo enim tediosus iram excitat. Quam uero indecorum. ut cum ois confabulatio habere soleat incrementum gracie habeat nemi offensionis. Tractatus quoque de doctrina fidei de magisterio continencie

de disceptacōe iusticie. de hortatione diligencie.
non vnus semp sed vt se dederit lectio nobis et
arripiendus est. et prout possumus prosequēdus
Neq; minimum plius neq; cito interruptus ne
vel fastidium derelinquat vel desidiā prodat
atq; incuriam. **O**racō pura simplex dilucida at
q; manifesta plena grauitatis et ponderis. **N**ō
affectata elegantia. sed non intermissa gracia.
Multa p̄terea de racōne dicēdi dant precepta
seculares viri. que nobis p̄tereūda arbitror
vt de iocandi disciplīna. **N**am licet interdū ho
nesta ioca ac suauia sint. tñ ab ecclesiastica ab
horrent regula. **Q**uomā que in scripturis non ē
p̄m̄ ea quēadmodū vsurpare possumus. **C**a
uendum est etiā in fabulis ne inflectant gra
uitatem seuerioris p̄positi. **V**e vobis q̄ ridetis
quia flebitis dñs ait. et nos ridēdi materiā req̄
rimus. vt hic ridentes illic fleamus. **N**on solum
profusos. sed omnes etiā iocos dedimādos arbi
tror. **N**isi forte plenum grauitatis et gracie s̄mo
nem esse non indecorum est. **N**am de voce quid
loquat q̄ simplicem et puram esse satis arbitror
Canoram autem esse nature est. nō industrie
Sit sane distincta p̄nūciacōis modo. et plena
fuci virilis. vt agrestem ac subrusticū fugiat so
nū. **N**on vt richmū affectet scemicū. s̄ mysticū s̄
uet.

Quid vite actōis aguat **C**api. 18.

De ratione dicendi dictū puto. Nunc de a
ctione vite quid cōgruat consideremus.
Tria autē in hoc genere spectanda cer
nim⁹ vnum vt racōni appetitus non reluctetur.
Hoc enim solummodo possunt officia nostra il
li decoro conuenire. Si enim appetit⁹ racōi obe
diat. facile id quod deceat in omnib⁹ officijs cō
seruari pōt. Deinde ne maiore studio q̄ res ip̄a
est que suscipitur. vel minore aut paruam ma
gno ambitu suscepisse. aut magnā inferiore de
stituisse videamur. Tercū de moracōne studio
rūm. operumq; nostrorū. de ordine quoq; rerū
de oportunitate temporū non dissimulandū pu
to. Sed primū illud quasi fundamentū est oīm
vt appetitus racōni pareat. secundū a terciū idē
est. hoc est in vtroq; moderacō. Vacat enim a
pud nos speciei liberalis que pulchritudo habe
tur et dignitatis cōtemplatio Sequitur de ordi
ne rerū a de oportunitate tpm. ac p hoc tria sūt
Que videā⁹ vtq; in aliq̄ scōrū sūmmata possi⁹
docere.

Exemplū patris sctorū de p̄dictis

Dixim⁹ igitur **¶ vite actōib⁹ Capi. 19.**
ipse pater abrahā qui ad magistratū fu
tūe successiois informat⁹ a instruct⁹ est
missus exiē de tra sua a de cognatione sua a de do
mo patris sui. nonne multiplicitate necessitudi
nis prestidius. affectu tamen appetitū racōi

obedientem prebuit. **Q**uē enim terre sue cognā
cōmis. domus quoq; p̄pria grācia non delectat;
Et hunc ergo mulcebat suorum suauitas. sed
imperij celestis ⁊ ēmuneracōnis eterne confide
ratio mouebat amplius. **N**onne considerabat
v̄rorem imbecillā ad labores. teneram ad iniu
rias. decoram ad incētiūam insolentium. sine
summo non posse ducī piculo. Et tamen subire
omnia q̄ excusare. cōsulcius dijudicauit. deinde
cum descenderet in egiptum monuit vt diceret
se sororem esse nō v̄rorem ip̄ius. **A**duerte quā
ti appetitus. **T**imebat v̄rois pudori. timebat
p̄prie salutis. suspectas habebat egiptiorum libi
dines. ⁊ tamē p̄ualuit apud eum ratio exequē
de deuocōnis. **C**onsiderauit enim q̄ dei fauore
vbique tutus esse posset. **O**ffenso autē dño etiā do
mū non posset illelus manere. **V**icit igitur appe
titum racō ⁊ obediētem sibi prestuit. **C**apto ne
pote non p̄territus neq; tot ēgum turbatus po
pulis bellum reperiit. victoria potius p̄de par
tem. cuius ipse fuit auctor recusauit. **P**romisso
quoq; sibi filio cum consideraret emortui cor
poris sui vires depositas. sterilitatem coniugis
⁊ supremam senectutem etiā contra vsum natu
re deo credidit. **A**duerte cōuenire omia. **A**ppe
titus non defuit. sed repressus est. **A**nimus eq̄
lis gerēdis. q̄ nec magna p̄ vilib⁹. nec minora

pro magnis duceret. **M**oderatio pro negocijs.
ordo rerum. oportunitas tpm. mensura verborū
fide primus et iusticia precipuus. in prelio stren
nuus. in victoria non auar⁹. domi hospital⁹ vxo
ri sedulus. **S**andū quoq; eius nepotem iacob
delectabat domi securū de gere. sed mater voluit
peregrinari. vt daret fraterne iracundie locum
vicit appetitum cōsiliū salubritas. exul domo p
fugus parentib⁹. vbiq; tamē conueniētem mē
suram negocijs tenuit. et tpius oportunitatem
reseruauit. **A**ceptus domi parētib⁹. vt alter
matuitate puocatus obsequiū bñdictōnem da
ret. alter amore pio penderet. fraterno quoq;
iudicio prelatus. cum cibū suum fratri cōdendū
putasset. delectabatur vtiq; alimento scdm na
turā. sed scdm pietatem cessit petito. pastor dñō
gregis fidus. socero gener sedul⁹. in labore im
piger in conuiuiō parc⁹. in satisfactōne prius i
remuneracōne larg⁹. **D**emq; sic fraternā miū
gauit iracundiā. vt cui⁹ verebatur. inimiciā
adipisceretur gratiam. **Q**uid de Ioseph loquat
quū vtiq; habebat cupiditatem libertatis et su
scēpit seruiciū necessitatem. **Q**uā subditus i ser
uitutem. q̄ in virtute constans. q̄ benignus in
carcere sapiēs in interpretacōne. in ptate mode
rat⁹. in vltate puid⁹. in fame iust⁹. ordinē lau
dis rebus adiungens. et oportunitatē reperiē⁹

equitatem populis. officij sui moderacone dispē
sans. Job quoq; iuxta sedis atq; aduersis ebz
irreprehensibil patiens. grat? deo atq; accept?
verabatur doloribz. sed se cōsolabatur. David
etiam fortis in bello. patiens in aduersis. in ihe
rusalem pacificus. in victoria mansuetus. in pec
cato dolens. in senectute prouidus. rerū modos
vices temporum p singulaz sonos seruauit eta
tum vt michi videatur. nō min? uiuēdi genere
q̄ cauēdi suauitate predulus immortalē deo
fui fuisse meriti cantilenam. Quod hīs vicijs
virtutum principalium officiū defuit.

¶ De. 8. virtutibz idest prudētia. iusticia. fortitu

Quartū primo ¶ do. a tpācia. Capi. 20.
loco constituerunt prudētiā que in vi
ri inuestigacōe versatur a sciētie ple
nioris infundit cupiditatem. Secdo iusticiā que
suum cuiq; retribuit. Alienū non vendicat. vili
tatem ppriam negligit. vt cōm equitatē custo
diat. Tercio fortitudinem. que a in ebz bellicis
excelli animi magnitudine a domi eminet corpo
risq; prestat viribz. Quarto temperantiā. que
modum ordinemq; seruat omniū. que vel agē
da vel dicenda arbitramur. Nec forsitan aliq̄s
dicat primo loco poni oportuisse. qm̄ ab hīs q̄
tuor virtutibz nascūtur officiorū genera. S; hoc
artis est vt primo officiū definiat postea cetera

In genera diuidat. **N**os autē artē fugi⁹ exēpla
maiorū p̄ponim⁹. que neq; obscuritatē afferūt
ad intelligēdū neq; ad tēdādū v̄ficiās. **S**it igitur
nob̄ vita maiorū disciplīne speculū. nō calli
ditatis cōmētariū imitandi reuerentiā. nō di
sp̄tandi astuciā. **A**ut igitē in sancto **A**brabā
primo loco prudētia de quo dicit scriptura credi
dit ab̄hā deo. ⁊ ēputatū ē ei ad iusticiā. **N**emo
enī prudēs. q̄ dñm nescit. **D**emq; insipiēs dixit
q̄ nō est deus. **N**ā sapiens nō dicēt. **Q**uō enī
sapiens qui non requirit auctore suum. qui di
cīt lapidi pater me⁹ es tu. qui dicāt diabolo ma
nichēus auctor meus es tu. **Q**uō sapiens vt ac
tīanus qui mauult imp̄fectum auctorem habere
atq; de genere. q̄ verū atq; p̄fectum. **Q**uō sa
piens vt marcion atq; eunomius qui malūt
dñm malum q̄ bonum habere. **Q**uomodo sa
piens qui deū suū nō timet. **I**ncīum enim sapi
entiē timor dñi. **E**t alibi habes. **S**apientes nō
declināt de oro domini. sed tractant in confes
sionibus suis. **S**imul quoq; dicēdo scriptura
reputatum est ei ad iusticiā. alterius virtutis
ei grātiā detulit. primi igitur nostri diffinierūt
prudētiā in veri cōsistere cognitione. **Q**uīs
enim illorum ante abrahā dauid. salomonē
deinde iusticiā spectāē ad societate gñis hu
manī. **D**emq; dauid ait disp̄sit dedit paupib⁹

Iusticia eius manet in eternum. iustus misere-
tur. iustus comodatur. Sapiens a iusto totus mu-
ndus diuiciatur est iustus coia p suis hys. sua p co-
munib9. iustus seipsum pri9 q alios accusat. **I**-
le ei iustus q nec sibi pait. a occulta sua latere. no
patit. vide q iustus abrahā. suscepit i senectute
filiū p epromissione. eposcenū deo negandū ad
sacrificiū q uis vnicū nō putauit. **A**duerte hic
oēs virtutes qtuor i vno facto. fuit sapiencie deo
credē. nec filij grāz ateferre auctois pcepto. fuit
iusticie acceptū reddē. fuit fortitudinis appetitū
racōe cohibere. **D**ucebat hostiā pater. interro-
gabatur filius. tēptabat affect9 patrius h nō vim-
cebatur. **R**epetebat filius appellacōnem pater
nam compungebat paterna viscera. h non mi-
tuebat deuocōnem. **A**ccedit et quarta virtus
tēperantia. **T**enebat iustus a pietatis modū
a execuōnis ordinē. **D**emq; dū sacrificiō neces-
saria vehit. dum ignem adolet. dū filium ligat
dum gladiū educit. hoc immolandi ordinē me-
ruit vt filium reseruaret. **Q**uid sapiētius scō
iacob. qui deum vidit facie ad faciem a benedi-
ctōem meruit. **Q**uid iustius qui ea que acquisi-
erat oblatiis munerib9 cū frētre diuisit. **Q**uid fo-
tius qui cum deo luctatus est. **Q**uid modestius
eo qui modestiam ita a locis et tēporib9 defere-
bat vt filie iniuriam mallet pterere cōiugio q

vindicare. eo q̄ inter alienos positus. amorū po-
tius consulendū. q̄ odia colligenda censebatz
Noe q̄ sapiēs quī tantā fabricauit archā. Quā
iustus qui ad semen oīm reseruatus. sol⁹ ex oī-
bus a p̄terite generacōis sup̄stes est fact⁹. et
auctor future. mundo post⁹ a vniuersis magis
q̄ sibi natus. Quā fortis vt diluuiū vinceret.
Quā temperans vt diluuiū tolleraret. Quā itro-
iret qua moderacōne degeret qm̄ coruū qm̄ co-
lūbam dimitteret. quādo reciperet reuertētes qm̄
exerundi oportunitatē captāēt agnosceret.

¶ Qd̄ decorū sit sapiēter a i veritate oīa putare

Itaq; tractatu in veri in **¶ Capitu. 2i.**
uestigacōe tenendū illud decorū vt sum-
mo studio requiram quid verū sit. non
falsa p̄ veris ducē. non obscuris vera inuoluē
nō sup̄fluis. vel implexis atq; ābiguis occupa-
re aim. Quid tā indecorū. q̄ venerari ligna qd̄
ip̄i faciūt. Quid tā obscurū q̄ de astronomia a
geometria tractāē. q̄ p̄bant. a profundis aeris
spacia metiri celum quoq; a mare numeris in-
cludē reliquē cās salutis erroris querē. **A**n il-
le erudit⁹ i oī sapiētia egyptioz moyses p̄ba-
uit ista **S**; illā sapiāz detrimētū a stulticiā indi-
cauit. a aduersus ab eo. intimo domini quesiuit
affectu. **I**deoq; vidit. interrogauit. audiuit loqn-
tē. Quis magis sapiēs q̄ ille quē docuit deus.

Qui omnem egiptiorū sapientiā omnesq; arcū
potentias operis sui virtute euacuauit. Nō hic
incognita p̄ oīnis habebat. his q; temere as
sencibat. Que duo in hoc maxime naturali at
q; honesto loco vitāda dicant. qui sibi nec con
tra naturam esse. nec turpe iudicāt. fara adora
re. et a simulachris auxilium petere que nichil
senciant. Quanto igitur excellior est virtus sa
pientiā. tanto magis emendū arbitror vt asse
qui eā possim⁹. ¶ De inq̄redo sciētiā verā

Taq; ne quid contra na
turam. ne quid turpe atq; indecorum senciam⁹
duo hec id est tēpus et diligentiam. ad confide
racōnem rerū examinandi gracia cōferre debe⁹
Nichil est enim magis. quo homo ceteris ani
mantib⁹ prestet. q̄ q; racōnis est p̄iceps. Cau
sas rerum requirit generis sui auctore īuesti
gandum putat ī cui⁹ potestate vite necisq; no
stre potestas sit. qui mundū hunc suo nutu re
gat. cui sciām⁹ racōnem eē reddendam nostro
rum actū. Nichil est enim qd magis pficiat
ad vitam honestam. q̄ vt credam⁹ eū iudicem
futurū. quē a occulta non fallant. a indecora of
fendant a honesta delectant. Omnib⁹ igitur ho
minibus inest scdm naturā humanā vix inue
stigare que nos ad studium cognicōnis a sciē
tiē trahit a inquirendi infundit cupiditatem.

¶ Capitū. 22.

In quo excellē vniuersis pulchrū videtur. sed
paucoꝝ est assequi qui voluendo cogitationes
cōsilia examinādo. non mediocrē impendūt la
borem. vt ad illud beate honesteq; uiuendum
puenire possint. atq; operibꝫ appropinquare. nō
enim qui dixit inquit michi dñe dñe intrabit
in regnum celorum. sed qui fecerit ea que dico
Nā studia sciētie sine factis haud scio an etiam
inuoluāt magis.

¶ De prudentia q̄ in v̄tutes

Prim⁹ igitur **¶ alias deriuat Capi. 23.**
officij fons prudētia est. Quid enī tā ple
num officij q̄ deferre auctori studiū at
q; euerētiam. Qui tamen fons a in v̄tutes de
riuat ceteras. Neq; enim potest iusticia sine
prudētia esse. cum examinare quid iustū. quid
v̄ iniustū sit non mediocris prudentie sit. Sum
m⁹ in vtroq; error. Qui ei iustū iudicat iniustū
iniustū aut iustū. execrabilē est apud deū. vt qd
habūdant iusticie imprudenti salomon ait. Ne
q; iterū prudētia sine iusticia ē. Pietas ei in deū
iniciū intellect⁹. Qd aduertim⁹ ab huius seculi
translatū magis q̄ inuentū sapientibꝫ. quia pi
etas fundamētū ē v̄tutū oim. Iusticie aut pie
tas est. prima in deū. scd̄a i patriā. tertia i p̄ces
itrē i oēs. Que a ip̄a scd̄a natū ē magisteriū. Si
qd̄ ab i cūte etate. vbi primū sensus m̄fundi cō
perit. vitā amamus tāq̄ dei munus. patriam

parentesq; diligim⁹. Deinde equales quib⁹ so
ciari cupim⁹. Hinc caritas nascitur. que alios
sibi prefert. non querens que sua sunt in quib⁹
est principatus iusticie. Omnib⁹ quoq; animā
tibus innascitur primo salutē tueri. cauere que
noceant. expetere que p̄sint. vt pastum vt lati
bula quib⁹ se a piculo. ymbrib⁹. sole defendāt
qđ est prudentie. Succedit quoq; vt omniū ge
nera aiancium congregabilia natura sint. Pri
mo generis sui ac forme cōsorbis tum etiā ce
teris vt boues videmus armentis. equos gre
gibus ⁊ maxime pares paribus delectari. Cer
uus quoq; ceruis ⁊ plexq; hominib⁹ adiungi
iam de procreandi studio ⁊ sobole. vel etiam ge
neratium amore quid loquat i quo est iusticie
forma precipua liquet igitur ⁊ has ⁊ reliquas
cognatas sibi esse virtutes. Siquidem et fortū
tudo. que vel in bello tuerit a barbaris patriā
vel domi defendit infirmos. vel a latronibus so
cios plena iusticie sit. Et sciē quo consilio defen
dat atq; adiunget. captaē etiam temporū et lo
corum oportunitates prudentie ac modestie sit.
Et temperantia ip̄a sine prudentia modum sciē
non possit. oportunitatem noscē. ⁊ scđm men
sam ēddē sit iusticie. Et in omnibus istis ma g
nimitas necessaria sit. ⁊ quedam fortitudo men
tis plexq; ⁊ corpis vt q̄s qđ velit implē possit.

De iusticia beneficiis a liberalitate. Ca. 28.

Iusticia igitur ad societatem generis humani a ad civitatem refertur. Societas enim ratione dividitur in partes duas. iusticia a beneficiis. quam eandem liberalitatem a benignitatem vocant. Iusticia michi excelsior videtur. liberalitas gravior. Illa censuram tenet ista bonitatem. Sed primum ipsum quod putant philosophi iusticie munus. apud nos excluditur. dicunt enim illi eam primam esse iusticie formam ut ne minimus quis noceat nisi laesus iniuria. Quod etiam evangelij auctoritate vacuat. vult enim scriptura ut sit in nobis spiritus filij hominis. qui venit conferre gratiam. non inferre iniuriam. Deinde formam iusticie putaverunt. ut quis civitas idest publica pro publicis habeat priuata pro suis. Ne hoc quidem secundum naturam. Natura enim omnia omnibus in commune profudit. Sic enim deus generari iussit omnia ut pastus omnibus communis esset. a terra ergo foret omnium quedam communis possessio. Natura igitur ius commune generavit. Vsurpatione ius fecit priuatum. Quo in loco aiunt placuisse stoicis. que in terris gignantur. omnia ad usum homini creati. homines autem hominum causa esse generatos ut ipsi inter se alijs alij prodesse possint. Unde hoc mihi de scripturis nostris dicendum assumpserunt. Moyses enim scripsit

quia deus dixit faciam⁹ hominem ad ymaginē
 ⁊ similitudinē nostram ⁊ habeat potestatem
 piscium maris ⁊ volatiliū celi. et pecorū omnīū
 et reptantiū sup̄ terram. Et dauid ait Omnia sū
 iecisti sub pedibus eius oues ⁊ boues vniuersa
 igitur ⁊ pecora campi. volucres celi ⁊ pisces ma
 ris. Ergo omnia subiecta esse homini de nostris
 didicerunt. ⁊ ideo censent ppter hominem esse
 generata hominē quoq; hoīs causa generatū
 esse in libris moysi ēpimus dicēte domino. **Nō**
 est bonū hominem eē solum. faciamus ei adiu
 torium simile sibi. **A**d adiumentum ergo mulier
 data ē viro. que generaret vt homo homini ad
 iumento foret. deniq; anteq̃ mulier formaretur
 dictum est de adam. **N**on est inuentus adiutor
 similis illi. **A**d iumentum enim homo nisi de ho
 mine habere non poterat. **E**x omnibus igitur
 animalibus nullū animal simile. ⁊ vt absolute di
 camus nullus adiutor hominis inuentus ē. mu
 liebris igitur sexus adiutor expectabatur. Ergo
 scdm̄ dei volūtatē. vel nature copulam inuicē
 nobis esse auxilio debem⁹. certāē officijs velut
 in medio omīs vtilitates ponē. **E**t vt verbo scri
 ptūē vtar. adiumentum ferre alter alteri l̄ stu
 dio vel officio. vel pecunia. vel opib⁹. vel quoli
 bet mō. vt inter nos societatis augeat graciā
Ne quisq; ab officio vel piculi terrore reuocetur

sed omnia sua ducat vel aduersa vel prospera
Deniq; sanctus moyses pro populo patrie bel
la suscipere grauiā non reformidauit. nec regis
potentissimi trepidauit arma. nec barbarice in
manutatis expauit ferociā sed abiecit salutem
suam ut plebi libertatem redderet. Magn⁹ itaq;
iusticie splendor. que alijs poti⁹ nata q̃ sibi coi
tatem ⁊ societatem nostrā adiuuat. excellitatem
tenet. ut suo iudicio omnia subiecta habeat. opē
alijs ferat pecuniā conferat. officia non abnuat
picula suscipiat aliena. Quis non cuperet hāc
virtutis arcem tenere. nisi prima auaricia infie
maēt atq; inflectēt tāte virtutis vigorem.

¶ Quid iusticia in pacis et tpe belli seruetur. Ca

Etenim dum augere opes ¶ capitulū. 27.
aggerare pecunias. occupare terras posses
sionibus cupimus prestare diuicijs iu
sticie formam exuimus. beneficentiam comu
nem amissimus. Quomodo enim potest iustus
esse q̃ studet eripere alteri. q̃ sibi querat potētie q̃
cupiditas formā iusticie virile effeminat. Quō
eni pōt. p̃ alijs interuenire q̃ alios sibi subicere co
natur. Et infirmo aduersū potētes opē ferre. q̃
ipē graue librati affectat potētiā Quāta aut iu
sticia sit. ex hoc intelligi pōt. quod nec locis nec
personis nec temporib⁹ excipitur. que etiā ho
stib⁹ resecuatur. ut si constitutus sit. cum hoste

aut locus. aut dies prelio. aduersus iusticia pu
tetur. aut loco preuenire aut tpe. **I**nterest eni
vtrum aliquis pugna aliqua a conflictu graui
capiatur. an supiore gracia vel aliquo euentu.
Si quidem vehementiorib9 hostib9. a infidis a
hijs qui ampli9 leserint vehementior refertur
vlcio. vt de madianitis q p mulieres suas ple
rosq; peccare fecerant ex plebe iudeoy. vnde et
dei in populū patrū iracundia effusa est. Et ideo
factum est vt nullum moyses victor supesse pa
teretur. **S**abaomitas aut qui fraude magis q
bello temptauerant plebem patrum non expu
gnaret ibesus. s; condicōis impositae afficēt in
iuria. **S**ynos vero helizcus quos obsidentes in
ciuitatem induxerat. momētaria cecitate pcul
sos. cum quo ingrederentur videre non possent
volenti. ēgi israhel percutē non acquiesceret di
cens. **N**on pculies quos nō captasti in gladio
et lancea tua. **P**one eis panem a aquā vt man
ducent a bibant a emittantur a eant ad domi
nū suū vt humanitate prouocati graciā repre
sentarent. **D**eniq; postea in terram israhel veni
re pirate syrie destiterunt. **S**i ergo a in bello iu
sticia valet. quanto magis in pace seruanda ē
Et hanc graciā ppha hijs detulit. qui ad eū
corripieūdū venerant. **S**ic enim legim9 q i ob
sidione eius miserat rex syrie exercitum suum

cognito q̄ heliseus esset. quā filijs a al̄gūmen
ta cōmib⁹ ei⁹ obuiaēt omnib⁹. Quē vitens exer
cītum giezi seru⁹ pphete. de salutis piculo cepit
trepidare. Cui dixit ppheta. Noli timē. quoniā
plures nobiscū sunt q̄ cum illis. Et rogante p
pheta vt apirent oculi suo. apti sūt. vidit itaqz
giezi totū montem equis repletū a currib⁹. i cir
cuitu helizei. Quib⁹ descēdētib⁹ ait ppheta Per
cūciat dñs cēitate exercitū syrie. Quo impetrato
ad syros dixit. venite post me a educā uos ad
hominem quē queritis. Et viderūt heliseū quē
corripe gescebat. a videntes tenere nō poterāt.
¶ Qd fides iusticie sit fundamētū Capitulū. 26.

Iquet igitur etiam in bello fidem a iusti
ciam seruari oportere. nec illud decorum
esse posse si violetur fides. deniqz etiam
aduersarios molli veteres appellatione nomi
nabant. vt peregrinos vocarent. Hostes enim
antiquo ritu peregrini dicebantur. Quod eque
etiam ipsum de nostris assumptum dicere pos
sumus. Aduersarios enim suos hebrei allofi
los. hoc est alienigenas. latino appellabant vo
cabulo. Deniqz in libro Regnorum primo sic le
gimus. Et factū est in diebus illis. Conuenerūt
alienigene impugnam ad israhel. fundamen
tum est ergo iusticie fides. Justorum enim cor
da meditantur fidem. Et qui se iustus accusat.

iusticiam supra fidem collocat. Nam tunc iusti-
cia eius apparet si vera fateatur. Deniq; a dñs
p ysaiam. Ecce inquit mitto lapidem in funda-
mentum syon id est xpm in fundamentū ecclie
fides enim omnium xpus. Ecclesia aut quedā for-
ma iusticie est. cōc ius hominū in cōc orat. i cōc
opatur. in cōmune temptatur. deniq; qui seip-
sum quotidie sibi abnegat. ipse iustus ipse di-
gnus est xpo. Ideo a paul⁹ fundamētum posu-
it xpm vt supra eum opa iusticie locaremus. qz
fides fundamentum est. in opib⁹ autem aut
malis iniquitas aut bonis iusticia est.

**De beneficētia. que in liberalitatē a beni-
uolentiam diuiditur. Capitulum. 21.**

Sed iam de beneficētia loquamur. que di-
uiditur etiam ipsa in beniuolentiam et
liberalitatē. Ex hīs igitur duob⁹ constat
beneficētia vt sit pfecta. Non enim satis ē be-
ne velle. s; etiam bene facere. Nec satis est iterū
bene facē. nisi id ex bono fonte. xpc est bona vo-
luntate pfectatur. Hilarem enim datorem dñs
ligit dē⁹. Nam si inuitus facias. que tibi merces
est. vnde apostol⁹ generaliter. Si volēs ait hoc
ago. mercedem habeo. Si inuitus dispensatio i-
quit michi credita est. In euangelio quoq; mē-
tas disciplinas accepimus iuste liberalitatis.
Pulchrū est igitur bene velle. a eo largiri consilio.

ut proſis non ut noceas. Nam ſi luxurioſo ad
luxurie effuſionem adultero ad mercedem ad
ulteri largiendū putes. Non eſt beneficiētia
iſta ubi nulla eſt tenuolētia. Officere enī iſtū
eſt. non pdeſſe alteri ſi largiaris ei qui cōſpiēt
aduerſus patriā qui cōgregare cupiat tuo ſū
ptu pditos qui impugnēt eccleſiam. Non ē hec
pbabilis liberalitas ſi adimues eū qui adūſus
viduam ⁊ pupillos grauide cernit inargio. aut i
aliqua poſſeſſiones eorum eripe conatur. Non
pbatur largitas. ſi quod alteri largitur. alteri
quis extorqueat ſi iniuſte querat. ⁊ iuſte diſpē
ſandum putet. niſi forte ut ille zacheus reddas
prius ei quadruplum quā fraudaueris ⁊ genti
litatis vicia ſite ſtudioq; credentis opacōe cō
penſes. fundamētū igitur habeat liberalitas tua
hoc primū queritur. ut cū fide conſeras. fraude
non facias oblatiſ. ne dicas te plus cōferre ut
min⁹ oſeras. Quid enī op⁹ eſt dicē. fraudis p
miſſio eſt In tua ptate eſt largiri qd vel. fraudis
fundamētū ſoluit. ⁊ op⁹ corruit. Nūquid petre⁹
ita indignacōe efferbiūt ut ānania extigui vel
let. vel vxorē eius. S; exemplo eorū. noluit pice
ceteros. Nec illa pfecta eſt liberalitas. ſi iactā
tie cauſa magis q̄ mie largiaris. Affectus tu⁹
nomē impomt opi tuo Qnō a te pſiciſcē ſic egi
ſtimatur vides q̄ moralem iudicem haberas

Te consulit quomodo opus suscipiat tuum. me-
tem tuam prius interrogat. **N**esciat inquit fini-
stra tua. quid faciat dextera tua. **N**on de corpe
loquitur. sed etiam vnanim⁹ tuus. frater tuus
quid facis nesciat. ne dum hic mercedem que-
ris iactantis. illic ē muneracōis fructum amitte-
tas. **P**erfecta autem est liberalitas. vbi silentiū
quis tegit opus suum. ⁊ necessitatibus singulo-
rum occulte subuenit quē laudat os paupis ⁊
nō labia sua. **¶ De pfecta liberalitate. Capi. 28.**

Dēinde pfecta liberalitas. fide causa. loco
tpe cōmendatur vt primū operis circa
domesticos fidei. **G**randis culpa est si sci-
ente te fidelis egeat. si scias eum sine sumptu
esse. famem tolerare erumpnā ppeti. qui prese-
tim egere erubescat. **S**i in causam ceciderit aut
captiuitatis suorum. aut calumpniē. ⁊ nō adiu-
ues. **S**i sit in carcē. ⁊ penis ⁊ supplicijs ppter de-
bitum aliquod iustus exercuetur. **N**am ⁊ si oī-
bus debetur. misericordia tamē iusto ampli⁹. **S**i
tempe afflictionis sue. nichil a te impetret. **S**i tē-
pore piculi. quo rapitur ad mortem plus apud
te pecunia tua valeat. q̄ vita morituri de q̄ pul-
chre **J**ob dixit **B**enedictō pcuri i me veniebat
psonaz quidē deus acceptor nō est quia nouit
omnia. nos aut omnibus quidē debem⁹ miseri-
cordiam. **S**i quia pleriqz fraude eam querunt

et affingūt erūpnā ideo vbi ea maifestat. psona
cōgscit tps vrget. largi se dicit p fundē mia. Nō
ei auar⁹ dñs ē vt plurimā qrat. Beat⁹ quidē q
dimittit oia asequit eū. Sed et ille beat⁹ ē q qd
habet ex affcū facit. demq; duo minuta era vidue
illius. diuitū munerib⁹ p̄tulit. Quia totū illa qd
habuit otulit. Illi autē ex habūdātia partē exi
guā otulerūt. Affc⁹ igit diuitem. collacō autē
paupem facit. et precium rebus imponit. Cete
rum dñs nō vult siml effundi opes. s; dispēsat
nisi forte vt helise⁹. boues suos occidit et paup
paupes. ex eo quod habuit vt nulla cura tene
retur domestica. sed relictis omnib⁹ in discipli
nam se pphetica dāet. ¶ Qd bona liberalitas

Et etiā ¶ fit primis subueniē. Ca. 29.
illa pbanda liberalitas. vt primos se
minis tui nō despicias. si egere agnoscas
Mel⁹ est enī vt ipē subuenias tuis quibus pu
dor est ab alijs sumptū deposcē. aut alicui postu
lare subsidiū necessitati. nō tamē vt illi dicioēs
eo fieri velint. quod tu potes conferre in opib⁹
Causa cui prestat. nō grā. neq; enī p̄pterea te
dño ditasti. vt tuos diuites facias. s; vt vitā tū
bi ppetuā fecū boni opis acqras. et p̄cio misēacō
nis pecā redimas tua. putāt se parum poscere
precium tuum q̄rūt vite sue fructum adimere
otēdūt. Et accusat q eum diuitem non feceris

cum te ille velit eterne vite fraudare mercede

¶ De eo q̄ alijs largiēdo fact⁹ est paup. ⁊ q̄ sa
cerdos xp̄iū totum largiri non debet. **Capi-30.**

Consilium p̄missim⁹. auctoritatem petam⁹
primū neminem debz pudere si ex diuite
paup fiat. dum largitur paup. quia cri
stus paup factus est cū diues esset. vt nos sua
inopia daret dedit regulam quā sequamur.
vt bona racō sit eximamti patrimonij. Si q̄ pau
perum famem ēpulit inopiam subleuauit. Vn
de ⁊ consilium in hoc do ap̄lus dicit. Hoc enim
nobis vtile est. vt xpm imitemini. Consiliū bo
nis datur. Correptio errantes cohercet. Deniqz
quasi bonis dicit quia non tantum facere. sed
et velle cepistis ab anno p̄terito p̄fectōū vtrū
qz est. non pars. Ita qz docet ⁊ liberalitatem si
ne beniuolentia. ⁊ beniuolentiam sine liberali
tate non esse p̄fectam. Vnde ad p̄fectū hortatē
dicens. Nunc ergo et facē consummate vt quē
admodū prompta est in vobis voluntas facite
di ita sit ⁊ proficiendi. ex eo qd̄ habetis. Si eni
volūtas p̄posita est. scdm̄ id qd̄ habet acceptū
est non scdm̄ id quod non habet. Non enim vt
alijs refectio sit vobis autem angustia. sed ex e
qualitate in hoc tempe vestra habūdantia ad
illoz inopiam. vt illoz habūdantia sit ad ve
stram inopiam. vt fiat equalitas sicut scriptū

est. Qui multū non habūdauit. et qui modicum
non minorauit. **A**duertim⁹ quēadmodum et
beniuolētiā et liberalitatem et modum cōpre
hendit. ut fructum atq; psonas. Ideo modū q̃
impfēdis dabat consiliū. Non enim patiūtur
angustias nisi imperfēti. Sed et si quis ecclesiam
nolens grauare in sacerdotio aliquo cōstitutus
aut ministerio. non totum qđ habet conferat.
sed operetur cū honestate quātum officio satis ē
non tamē michi ut pfectus uidetur. Et puto q̃
hic angustiam non animi. sed rei familiaris di
xerit. De psonis autem puto dictum ut nostra
habundantiā sit ad illoz inopiam. et illoz ha
bundantiā ad vestrā inopiā. **I**dest ut populi
habūdantiā sit bone opacōis. ad illoz subleuā
dā alendi inopiā. et illoz habūdantiā spiritualis
adiuuet in plebe inopiā meriti spiritualis et con
ferat ei graciā. **V**nde exemplū optimū posuit
qui multū nō habūdauit. et q̃ modicū nō minu
it. Bene hortatur ad officiū mie omēs homiēs
istud exemplum. quomā qui plurimum auri
possidet nō habundat. quia nichil est quicqd
i hoc seculo ē. Et q̃ exigū h̃z nō minuit. q̃ n̄ ē
qđ amittit. **R**es sine dispēdio ē. que tota dispen
dium est. **E**st etiā sic intellect⁹ bon⁹. Qui pluri
mum h̃z. et si nō donat nō habūdat. Quia quā
tūis acquirat. eget semper qui pl⁹ cōcupiscit.

Et qui exiguum habet non minuit. quia non multum est quod pauperem facit. Similiter ergo et ille pauper qui confert spiritualia per pecuniarias et si plurimum habet gratie. non habundat. Non enim onerat gratia. sed alleviat mentem. Sed etiam sic potest intelligi. Non habundas o homo. quantum est enim quod accepisti. et si tibi multum est. Johannes quo nemo maior est inter natos mulierum. Inferior tamen erat eo qui minor est in regno celorum. Potest et sic. Non habundat dei gratia corporaliter quia spiritualis est. Quis ei potest aut magnitudinem aut latitudinem comprehendere. quam non videt. fides si sicut fuit germen sinapis. montes transferre potest. et non tibi datur ultra granum sinapis. Si habundet in te gratia. non est verendum ne mens tua tanto munere incipiat extolli. quia multi sunt. qui ab altitudine cordis sui gravius corruerunt. quam si nullam habuissent domini gratiam. Et qui parum habet non minuit. quia non est corporeum ut dividatur. Et quod parum videtur habenti plurimum est. cui nichil deest. ¶ Quod senibus ac debilibus a nobis sua tribuentibus si egeant plerumque sit offerendum
Et de eo quod salomon dicit si sedes cenae ad men-

Consideranda ¶ Item potentis Capi. 31.
enim in largiendo etas atque debilitas.
Nonnunquam etiam verecundia quae ingenuos

prodit natales. vt semib⁹ plus largiatis. qui sibi
labore iā non queunt victū querē. **S**imiliter et
debilitas corpis. a hec inuāda pmtius. **T**um si
quis ex diuicijs cecidit in egestatem. a maxime
si non vico suo sed aut latrocinij aut proseri
pcone. aut calumpnijs que habebat amisit. **S**;
forte dicat aliquis. **C**ec⁹ vno loco sedet a pteri
tur a iuuenis validus frequēter accipit. et ve
rum est quia obripit ppter importunitatē. non
est illud iudici⁹ sed tedij. **N**am a dñs ait in euā
gelio de eo qui iam clauserat ostium suum. **S**i
quis ostium eius procatius pulset. quia surget
a dat illi ppter importunitatē. **P**ulchriū quoq;
est propensiorē eius haberi raōnem. qui tibi ā
beneficium aliquod aut munus contulit. si ipē
in necessitatē incidit. **Q**uid enī tam cōi officiū
q̄ nō reddē qđ acceperis. nec mēsurā pari. sed
vterioē reddendum arbitror. a vsum pensare
benefici⁹ vt tanto subuenias quāto eius etum
pnam repellas. **E**t enī superiorē non esse in
referēdo q̄ i oferēdo bñficio. hoc ē minorē esse.
Qm qui prior otulit. tpe superior est. humanita
te prior. **V**nde imitāda nobis est in hoc quoq;
natura rer⁹ q̄ susceptū semē multiplicacōre sol⁹
numero reddē q̄ accepit. **I**deo tibi scriptū est si
aut agricultura est hō insipies. a t āq̄ vīnea hō
ēgēs sēsu. **S**i ēliq̄ris eū desolabit sic agriculturā

Ergo etiam sapiens vt tanq̃ fenerata sibi ma
iore mensura semina suscepta restituat. **T**erra
ergo aut spontaneos fructus germinat. aut cie
ditos vberiore cumulo refundit. **V**trūq; debet
quodam hereditario vsu parētis. ne relinqua
ris sicut infecundus ager. **E**sto tamen vt aliq̃s
excusare possit qđ non dederit. Quomodo excu
sare potest qđ non reddiderit. **N**on dare cuiq̃
vir licet. non reddere vero non licet. **I**deo pul
chre salomon ait. **S**i sederis cenare ad mēsam
potentis. sapienter intellige ea que aponūtur
tibi. et mitte manū tuam sciens q̃ te oportet ta
lia preparare. **S**i autem insatiabilis es noli con
cupiscere escas eius. hec enim obtinent vitam
falsam. **Q**uas nos imitare cupiētes sententias
scripsimus cōferre grāciam bonum est. **A**t qui
referre nescit durissim⁹. **H**umanitatis exēplū
ipsa terra suggerit. spontaneos fructus minī
strat. quos non seueris multiplicatum quoq;
ēddit quod acceperit. **N**egare tibi pecuniā nu
meratam nō licet. quō licet acceptam non refer
re grāciam. **I**n prouerbijs quoq; habes q̃ ita
plurimū ēdibicō ista gracie apud dñm consue
uit valē. vt etiam in die ruine inueniat grāciā
qñ possunt pponderare peccata. **E**t quid alijs v
tar exemplis. cum dñs ipse ēmuneracōem vbe
riorem. sanctorū meritis in euangelio polliceat

atq; hōtetur vt opemur bonū opūs dicens. di-
mitte a dimittemini. **D**ate et dabitur vobis.
Mensurā bonam a cōfertam a sup̄fluētē da-
bunt in sinū vestrum. **I**taq; a illud conuiuium
salomonis. nō de cibis. sed de opibus est bonis.
Quo enim melius epulantur animi q̄ bonis fa-
ctis. **A**ut quid aliud tā facile potest iustoz ex-
plere mētes q̄ boni opis conscientia. **Q**uis aut
iocūdior cibis q̄ facē volūtatem dei. **Q**uem ci-
bum sibi solum dñs habundare memorabat.
sicut scriptū est. in euangelio. meus cibus ē vt
faciam volūtatem patris mei qui in celo est hoc
cibo delectemur de quo ait p̄pheta delectaē in do-
mino. **H**oc cibo delectātur qui sup̄iores delecta-
cōes mirabili ingenio p̄prehendunt q̄ possunt
sciē qualis sit mūda illa. a intelligibilis mētis de-
lectacō. **E**dam⁹ ergo panes sapientie. a sature-
mur in verbo dei quia nō in solo pane. s; in omi
verbo dei vita est hōis facti ad ymaginē dei. de
poculo vero satis expresse dicit **J**ob scūs. Sicut
terra expectās pluuiā. sic et isti sermones me-
os. pulch⁹ est ergo vt diuinaz scripturaz hu-
mesta⁹ alloq̄o. a q̄si ros. sic in nos v̄ba dei descen-
dāt. **C**ū g; sedes ad illā mensā potētis intellige-
rē iste sit potēs. a in paradiso delectacōis positus.
atq; in diuino sapiētie locat⁹. cōsidera q̄ apponūt ti-
bi. **S**criptura dīma diuinū sapiē est singuli libri.

singula sunt fercula. **I**ntellige pri⁹ que habeantur in ferculis dapes. et tunc mitte manū. ut ea que legis vel accipis a dño deo tuo operib⁹ exequatis. et collatam in te graciā officijs reprēsentēs. ut petrus et paul⁹ qui euangelizando vicem quādam largitori muneris reddiderūt ut possint singuli dicē. Gracia autem dei sum id quod sum. et gracia eius in me cgena non fuit. sed habundant⁹ illis omnib⁹ laboravi. Alius ergo fructū accepti beneficii ut aurum auro argentū argento rependit. alius labore. Alius haud scio an etiam locupletius solū restituit affectum. Quid enim. Si reddendi nulla facultas suppetit. in beneficio referendo pl⁹ animus q̄ census opatur. magisq³ pponderat tenuolentia. q̄ possibilitas referendi muneris. Gracia enim in eo ipso qd̄ habet refertur.

De laude tenuolentie Capitulu. 32.

Magna igitur tenuolentia que etiā si nichil cōferat. pl⁹ exhibet. Et cum in palamio nichil habeat largitur plurib⁹ Idq³ facit sine ullo sui dispendio. et lucro omnium. Et ideo prestat tenuolentia sup̄ ipsam liberalitatē. dicio⁹ hec morib⁹ q̄ illa munerib⁹ Plures enim sunt qui indigent beneficio q̄ q̄ habūdant. Est aut tenuolentia et cōiuncta liberalitati. a qua ipsa liberalitas proficiat cū

largiendi affectum sequitur largiendi usus. et
sepata atq; discreta. **V**bi enim est liberalitas
beniuolentia manet cōis quedam parēs. oimq;
amiciā cōnectit et copulat. **I**n consilijs fidelis
in prosperis leta. **I**n tristib; mesta. ut unusquis
q; beniuolentie se magis q̃ sapiētis credat con
silio. ut dauid cum esset prudentior ionathe tñ
iunioris cōsilijs acquiescebat. **T**olle ex usu ho
minū beniuolentiā tanq̃ solem e mundo tulle
ris ita erit. quia sine ea usus hominum esse non
potest ut pegrināti monstrare viam. reuocate
errantē deferre hospitium. **N**on igitur medio
cris virtus de qua sibi plauderat **J**ob dicens. fo
ris non habitabat hospes. ianua mea omni ve
niētī patebat. **A**quam de aqua pfluēti. dare lu
men de lumīe accendē. **B**eniuolentia itaq; i hijs
est omnib; tanq̃ fons aque reficiens. scientem
tanq̃ lumen que etiā in alijs luceat. nec illis de
sit qui de suo lumine alijs lumē accenderint. **E**st
etiā illa beniuolentie liberalitas. ut si quos
habet debitores cyrographum scindens resti
tuas. nichil a debitore consecutus debiti. **E**x
exemplo sui facere nos debere **J**ob sanctus am
monet. **N**am qui habet non mutuatur qui non
habet non liberat singrapham. **Q**uid igitur
etiā si ipse non erigas auaris hereditibus ser
uas. quam potes cum beniuolentie tue laude

fine damno pecunie representare. **A**tq; vt ple-
nius discutiā⁹ beniuolentiā a domesticis pri-
mum profecta psonis id est a filiis. parentibus
fratrib⁹. p cōiunctōnū gradus in ciuitatum p-
uenit ambitum. et de paradiso egressa mundū
repleuit. deniq; cum i viro et in femina beniuolē-
tem deus posuisset affectum dixit. **E**runt ambo
in vna carne et in vno spiritu. **V**nde eua se serpe-
ti credidit it. qm̄ que beniuolentiā accepat mali-
uolentiā esse non opinabatur. **A**ugetur benī-
uolentia ceteri ecclesie. fidei consortio. iniciandi so-
cietate picipiende gracie. necessitudine. misterii
orum communione. hec enim etiā appellacōnes
necessitudinū. reuerentiam filioꝝ. auctoritatem
et pietatem patrū. germanitatem fratru sibi vē-
dicat. **M**ultum igitur ad cumulandā spectat be-
niuolentiā necessitudo gracie. adiuvāt etiā
non parastudia virtutū. Siquidem beniuolen-
tia etiā morum facit similitudinē. Deniq; Jo-
nathas fili⁹ regis imitabatur sancti dauid mā-
fuetudinem. ppter qd diligebat eum vnde et
illud. **C**um sancto sanct⁹ eris. non solū ad con-
uersacōem. s; etiā ad beniuolentiā deriuan-
dum videtur. **N**am vtiq; et filij noe simul habi-
tabant et non erat i hijs moꝝ discordia. habita-
bāt etiā i domo patris esau et iacob. s; discrepa-
bant. **N**on enim erat beniuolentiā inter eos q

sibi pferret alterum. sed magis cōtentio quē p
ciperet bñdictōem. **R**am cū alter pcedur. alē
māfuetus esset. inter dispares mores et studia
compugnātia beniuolentia esse nō poterat. **A**d
de quia sanctus Jacob paterne de genere domus
virtuti preferre non poterat. **N**ichil autem tā
cōsociabile q̄ cum equitate iusticia. que velut
compar et socia beniuolentie facit vt eos quos
pares nobis credimus diligam. habz autē be
niuolentia fortitudinē. **R**am cum amicitia ex be
niuolentie fonte procedat. nec dubitat pro ami
co grauiā vite sustinē picula. **E**t si mala inquit
michi cuenerint p illū sustineo. **B**eniuolentia e
tiam gladium iracūdie extorquere consuevit.
Beniuolentia facit vt amici vulnera vtiliora q̄
volūtaria inimici sint ostula. beneficiētia facit
vt vnus fiat ex pluribz. **Q**uoniam si plures ami
ci sint. vnus sunt in quibus spiritus vnus et v
na sententia est. **S**imul aduertim. etiam corre
ptiones i amicitijs. gratas esse que aculeos ha
bēt. dolores nō hūt. **C**ōpungimur enī censorijs
sermoibz. sed beniuolētie delectamur sedulita
te. **A**d sūmā nō in omibz eadē sp officia debent
nec psonaz sp s; plexqz cāz et tpm placōes sūt
vt vicinū quis interdū magis q̄ fratrē adiuue
rit. **Q**m a salo. di. **M**eli⁹ ē vicin⁹ i primo q̄ fra
ter lōge hitas. **E**t ideo plexqz aici se beniuolētie

quisq; cōmittit q̄ fratris nēcessitudinī. Tātū
valet beniuolentia vt plerūq; pignora vincat
nature. ¶ De fortitudine vna de quatuor v

Satis copiose ¶ tutib⁹ Capitulu. 3.
iusticie loco honesti naturam et vim tra
ctauim⁹. Nunc de fortitudine tractem⁹ q̄
velut excelsior ceteris diuiditur in res bellicas ⁊
domesticas. Sed bellicarū rerū studium a nō
officio iam alienū videtur. quia animi magis q̄
corporis officio intendim⁹. Nec ad arma iā spe
ctat vsus noster. sed ad pacis negocia. Maio
res autem nostri vt Ihesus naue hyperbolasā
son. dauid. summam reb⁹ quoq; bellicis retule
re grāciam. Est itaq; fortitudo velut excelsior ce
teris. sed nūq̄ incommitata virtus. non enim se
ipsam committit sibi. Alioquin fortitudo sine iu
sticia iniquitatis materia est. Quo enim validi
or est eo promptior vt inferiorem opprimat. cū i
ipsis reb⁹ bellicis iusta bella an iniusta sint spe
ctandū putetur. Nūq̄ dauid nisi lacessitus bel
lum intulit. Itaq; prudentiam fortitudinē comi
tem habuit in prelio. Nam ⁊ aduersus goliam
immanē mole corporis vicum singulari certami
ne dimicatur⁹. quib⁹ oneraretur ēspūat. viret⁹
enim suis laceratis magis q̄ alienis integumen
tis mītur. Deinde eminus quo grauius feriret
idū lapidis hostem intēmit. Postea nunq̄ nisi

cōsulō dñō bellum aduersus Ideo in omnib⁹ vi
tor p̄clis vsq; ad summam senectā manu. p
p̄clis bello aduersus tytanā suscep̄to feroci
bus bellator miscebatur agmīb⁹. glorie cupi
dus. incuriosus salutis. Sed nō hec sola preda
ra fortitudo ē. s; etiā illoꝝ gloriosam fortitudinē
accepim⁹. qui per fidem magnitudine animi ob
struxerunt leonum ora. exstinxerūt virtutem i
gnis. effugerunt acie gladii cōualuerunt de in
firmīte fortes. Qui non comitatu a legioib⁹
subiectis cōem cum multis victoriam. sed nuda
virtute animi singularem de perfidis retulerūt
triūphum. Quā insupabilis daniel qui circa la
tera sua rudentes non expauit leones. fremē
bāt bestie. a ille epulabatur.

¶ De fortitudine a socio repellente iniuriam

Non igitur in viribus cor ¶ Cap. 38.
pons a lacertis tantūmodo fortitudinis
gloria est. sed magis in virtute aī. Neq;
in inferēda s; depellēda iniuria lex v̄tutis ē. Qui
ei nō ēpellit a socio iniuriā si p̄t. tā ē in vicō q̄
ille q̄ facit. vñ sc̄is moyses hic p̄us oculus est rē
p̄tāmēta bellice fortitudis. Nā cū vidiss; hebreū
ab egyptō iniuriā patientē defendit ita vt egyptiū
sternēt atq; i arena abscondēt. Salomō q̄ a
it eripe eū q̄ ducat ad mortē. vñigē l' cullis; vñ
etiā panēhtins aut ip̄e aristoteles trāstulerūt

apertum est satis q̄q̄ etiam hīs duobus anti
quior dixerit Job Saluū feci pauperē de manu
potentis. ⁊ pupillū cui adiutor non eāt. adiutori
Benedictō pituri ī me veniebat. Nonne hic for
tissim⁹ qui tam fortiter prulit impet⁹ diaboli ⁊
vicit cum virtute mentis sue. Neq; vero de ei⁹
dubitādū fortitudie cui dicit dñs Accinge sic vir
lumbos tuos. suscipe altitudinem ⁊ virtutē. Om
ne autem mirrosū humiliato Apl⁹ quoq;
ait. Habetis fortissimā consolacōnem. Est ergo
fortis qui se ī dolore aliquo consolatur

¶ Qd ea Iure fortitudo vocat̄ que oīa vicia

Et reuera iure **¶** Conterit Capitū. 37.
ea fortitudo vocat̄. qū vnusquisq; seip
sum vincit iram continet. nullis illecebris
emollitur atq; inflectit. non aduersis perturbat̄
non extollitur secundis. ⁊ quasi vento quodā
variarum rerū circūfertur mutacōne. Quid au
tem excelsius ⁊ magnificenti⁹ q̄ exercē mentē
afficē carnem. ī seruitutem redigere. vt obedi
at imperio consilijs obtemperet. vt ī aduendis
laborib⁹. impigre exequatur ppositum aīmi ac
voluntatem. Nec igitur prima vis fortitudinis
quomā ī duob⁹ generib⁹ fortitudo flectitur a
mīmi primo vt externa corporis p minimis ha
beat ⁊ quasi supflua despiciēda magis q̄ exspe
randa ducat. Scdō vt ea que fūma sunt. oēs q;

res in quib⁹ honestas a illud decoꝝ pponendū
cernitur p̄clara animi intentōe vsq; ad effectū
prosequatur. **Q**uid enī tā p̄clatū q̄ vt ita aim
infirmes tuū. vt neq; diuicias neq; voluptates
neq; honores in maximis cōstituas. neq; i hīs
studiū omne cōtrahas. **Q**d cū ita affect⁹ aio fue
ris necesse est vt illud honestū ac decoꝝ p̄ponē
dum putes. Illiq; mentē intendas tuā vt quic
quid acciderit. quo frangi animi solent. aut pa
trimoniū amissio. aut honoris imminucō aut ob
trectacō infidelīū quasi supior non sentias. **D**e
inde vt te salutis ipi⁹ picula p̄ iusticia suscepta
non moueat. hec vera fortitudo est quā habz cri
sti arletha qui nisi legitime certauerit nō coro
nabitur. **A**n mediocre videtur tibi p̄ceptū for
titudinis. **T**ribulacō paciētiā opatur. paciētiā
probacōem probacō autē spem. vide quot certa
mina a vna corona. qd p̄ceptū nō dat nisi qui
est cōfortatus in xpō ihu. **C**ui⁹ caro requiem nō
habeat. afflictio vndiq; foris pugne. intus tior
res. Et q̄uis in picul⁹. in laborib⁹ plurimis. i car
cerib⁹. in mortib⁹ positus aio tñ nō frangebat
sed p̄liabatur a deo. vt potentior suis fieret infir
mitatibus.

Desp̄ctō rez terrenarum
et de mortificacōe et tranquillitate seruoz dei

Capitulum tricesimū sextum

Itaq; considera quēadmodū eos q̄ ad
officia ecclesie accedunt despiciētiā rex
humanarū habere debeat. Si ergo mor
tui estis cum cristo ab elementis hui⁹ mundi
quid adhuc velut viuentēs de hoc mundo decer
nitis. Ne tetigeritis. ne attaminaueritis. ne gu
staueritis que sunt omnia ad corruptelam ipō
vfu. Et infra. Si ergo consurrexistis cum xpō. q̄
furfum sunt querite. Et iterū. Mortificate ergo
membra vstra que sunt sup̄ terram. Et hec qui
dem adhuc omnibus fidelib⁹. Tibi autem fili
contemptum diuiciarū profanarū psonarum q̄
a aniliū fabularū suadet declinacōnem nichil
pmittens nisi qd̄ te exerceat ad pietatem Quia
corporalis exercitatio nulli rei vfu est. pietas
autem ad omia vtilis. Exerceat ergo te pietas
ad iusticiam continentiam mansuetudinē vt fu
gias iuuenilia opera confirmatus a radicatus
in gracia. Bonum fidei subeas certamen. Non
te implices negocijs secularib⁹ qm̄ deo militas
Et enim si hī qui impatori militant suscepciōi
bus liciū. actu negociōrū forensium vendicōne
merciū phibentur humanis legib⁹. quāto ma
gis qui fidei exerceat miliciam ab omī vfu nego
ciacōnis abstinere debet. agelluli sui cōtentus
fructib⁹ si habet. si non habet stipendiorū suorū
fructu. Si quāte bon⁹ testis est. q̄ dicat Iuuenis

fui et sentui et non vidi iustum derelictum. nec se-
men eius querens panem. Ea est enim tranquillitas
animi et tranquillitas que neque studio querendi affi-
ciatur neque egestatis metu tangitur. Ea est etiam que
dicitur vacuitas animi a languoribus. ut neque in
doloribus molliores simus. neque in prosperis e-
laciores. **¶** Quod si hi qui ad capeffendam rem publi-
cam adhortantur aliquos. hec precepta dant. quan-
to magis nos qui ad officium ecclesie vocamur ta-
lia debemus agere que placeant deo ut virtus
christi pretendat in nobis. Et ita simus nostro p-
bati Imperatori. ut membra nostra arma iusticie
sint. Arma non carnalia in quibus peccatum re-
gnet sed arma fortia deo. quibus peccatum de-
struatur. Moriatur caro nostra ut in ea omnis culpa
moriatur. et quasi ex mortuis uiuentes nouis et
furgamus opibus ac moribus. **¶** Hec sunt plena hone-
sti et decore officii stipendia fortitudinis.

¶ De contemptu persecutionis. Capiculum. 34.

Sed quod in omnibus que agimus non solum
quod honestum sed etiam quod possibile sit
querimus. ne forte aggrediamur aliquid
quod non possimus exequi. vnde nos tempore persecutionis de ci-
uitate in ciuitatem credimus p-
mimo ut verbo ipso v-
tar fugere vult dominus ne temere aliquis dum
martiri desiderat gloriam offerat se piculum que fortas-
se caro infirmior aut remissior animus ferre

ac tolerare non queat. Nec rursus ppter igna-
uiam cedere quis ac deserere fidem debet metu pe-
riculi. Quia gracia pparandus est animus. exercen-
da mens. Stabilienda ad constantiam. ut nullis
pturbari animus possit terroribus. nullis frangi
molestiis. nullis suppliciis cedere. Que difficile
quidem sustinentur. Sed quia omnia supplicia
graviorum suppliciorum vincuntur formidine. ideo
si consilio firmes animu tuum. nec ratione disce-
dendum putes. et pponas diuini iudicii metum.
ppetui supplicii tormeta potes. animi subire to-
lerantiam. Hoc igitur diligentius est ut quis ita
se comparet illud ingenij. **¶ De puidendo adu-**
sa raconabili cogitatione Capitulum. 38.

S quis potest vigorem mentis preuidere q
futura sunt. et tanq ante oculos locare
quid possit accidere. et quid agere debeat
si ita acciderit diffinire. interdum duo et tria si-
mul voluere. animo qz omiciat. aut singula. aut
comunda accidere posse. Et aut singulis. aut co-
iundis disponere adus. quos intelligat profutu-
ros. fortis ergo est viri non dissimulare. cu ali-
quid immineat. se ptendere et tanq explorare de
specula quadam mentis. et obuia cogitatione p-
uicda ebis futuis. ne forte dicat postea ideo ista
incidi quia non arbitrabar posse euenire. Deni-
qz nisi explorentur aduersa cito occupant ut in

bello improuſus hoſtis vir ſuſtinetur. ⁊ ſi impa-
ratos inueniat facile opprimit. ita animū mala
inexplorata pl⁹ frangūt. In hijs igitur duob⁹
illa eſt animi excellentia. vt primū anim⁹ tuus
bonis exer citatus cogitacōib⁹. mūdo corde qđ
verum ⁊ honeſtum eſt videat. **B**eati enī mūdo
corde. quia ipſi etiam deum videbunt. atq; id
quod honeſtū eſt ſolum bonum iudicet. Deū
de nullis pturbetur occupationib⁹. nullis cu-
piditatib⁹ fluctuet. **N**eq; vero id facile quiſq;
facit. Quid enim tā difficile qđ deſpicere tanq̃ ex
arte aliqua ſapientie opes. aliaq; omnia. que
plerisq; videantur magna ⁊ preceſſa. Deinde vt
iudicium tuum ſtabili racōne confirmes. ⁊ que
iudicaueris leuia tāq̃ nichil pfutura contem-
pnas. Deinde vt ſi quid acciderit aduerſi. **I**d q;
graue ⁊ acerbū putetur. ita ſeras vt nichil pre-
ter naturam accidiſſe putes cum legeris. nud⁹
ſim natus. nudus exiſti. que domin⁹ deus dedit
dñs abſtulit. Et vtiq; ⁊ ſuos amiſerat ⁊ facultate-
res. **S**erues q; in omnib⁹ pſonam ſapientis et
iuſti. ſicut ille ſeruauit qui ait. ſicut dño placu-
it ita factū eſt. ſit nomen dñi benedictum. Et in-
fra. **S**icut vna inſipientium mulierū locuta eſt
Si bona ſuſcepim⁹ de manu dñi. q̃ mala ſūt ſuſti-
neamus

¶ Laus fortitudinis. eo
qđ gerat bellum cum vicij⁹. Capitulum. 39.

Non est igitur mediocris nec discretā a cē
teis animi fortitudo que bellum cum vir
tutibus gerat. sed que sola defendat oī
menta virtutum omnium. et iudicia custodiat. et
que in expiabili prelio aduersus omīa vicia de
cernat. Inuidia ad labores. fortis ad picula. ri
gidior aduersus voluptates. dura aduersus il
licebras quib⁹ aurem deferre nesciat. nec vt di
citur aue dicat pecuniam negligat. auariciam
fugiat. tanq̃ labem quādam que virtutem ef
feminet. Nichil enim tam contrariū fortitudini
q̃ lucto vinci frequēter pulsus hostib⁹ indina
ta in fuga aduersariorū acie dū exuuijs cesorū
capitur preliator inter ipsos quos strauit mise
rand⁹ occubuit. et triūphis suis deiecte legioēs
dum spolijs occupantur. hostem in se reuocauē
runt qui fugerat fortitudo igitur tam immanē
pestem ēpellat et proterat. nec temptetur cupi
tatib⁹. nec frangantur metu quia virtus sibi cō
stat vt fortiter omnia psequatur vicia tāq̃ vir
tutis venena Iracundiā velut quibusdam pro
pulsat armis que tollat consiliū et tanq̃ egritu
dinem vitet. Glorie quoq; caueat appetentiā
que frequēter nocuit immoderati⁹ expectata. sp
autem vsurpata.

¶ Quod sanct⁹ Job
cum predictis vicjs conflixit Capitulum. 20.

Quid horū sancto Job vel in virtute defu-
it. vel in vicio obrepfit. Quō laborem egri-
tudinis. frigoris. famis pertulit. Quomo-
do desperit salutis piculum. Nūquid rapinis di-
uicie coaceruante. de quib⁹ tāta inopibus afflue-
bant. Nunquid auaricia census aut voluptatis
studia. cupiditatesq; exērauit. nunquid trium-
regū iniuriosa cōtencō vel seruoꝝ cōtumelia in-
iram excussit. Nūquid gloria sicut leuē extulit
qui imprecabatur grauiā sibi si nūq̃ vel nō vo-
luntariā celauerit culpam vel reuerētis esset
multitudinem plebis. que min⁹ ānunciaret eā
in conspectu oīm. Neq; enī consentanee sunt
vicis virtutes sed sibi constāt. Quis igit̃ tam
fortis q̃ sanct⁹ Job. Cui secūd⁹ adiudicari pōt
qui pacem vix reperit. **¶ De sanctis in p-
lio fortitudine vincētib⁹. Capitulum. xi.**

Sed fortasse aliquos bellica defixos glōia
tenz vt putet solā esse p̃liarē fortitudinē
a ideo me ad hec deflexisse. q̃ illa nūis de-
foiet. Quā fortis ihs naue. vt vno prelio quīq;
reges captos sternēt cū popul⁹ suis. deīn cū ad-
uersus gabaoiras surgēt p̃liū a vererēt. ne nos
impediēt victoriā. magnitudine mentis a fidei da-
mauit. Stet sol. Et stetit donec victoria cōsumere-
tur. Gedeon i trecentis viris de ingēti pplo a acer-
bo hoste reuexit triumphū Jonatha adolescēs

virtutem fecit in magno prelio **Q**uid de macha-
beis loquar. Sed prius de populo dicam patrū
qui cum essent paratū ad repugnādum pro tē-
plo dei et p legitimis suis dolo hostium die lacer-
fisi sabbatū maluerunt vulnerib⁹ offerre. nuda
corpora q̄ epugnaē. ne violarent sabbatū. Ita
q; om̄s leti se mortū obtulerunt **S**ed machabei
considerantes q̄ hoc exēplo gens omnis pos-
set perire. sabbato etiam ipsi cum in bellum pro-
uocaretur. vlti sunt innocentū necem fratrum
suorum. **V**nde postea stimulat⁹ rex anthioch⁹
cum bellū accenderet p duces suos lisiam micha-
nozem. gorgiam. ita cum orientalib⁹ suis et assy-
rijs attritus est copijs. vt quadraginta et octo
milia in medio campi a tribus milibus proster-
neretur. virtutem ducis inde machabei. de vno
eius milite considerate. Namq; Eleazarus cum
sup̄eminentem ceteris eleuantum lorica vestitū
regia aduerteret arbitrat⁹ q̄ in eo rex esset cui
su concitus in medium legionis. se proripuit et
abjecto dīpeo vtraq; manu interficiebat bestiā
atq; intramis sub cā. et subiecto gladio intere-
mit eam. Ita q; cadens bestia oppressit Eleazarū
atq; ita mortu⁹ est. **Q**uāta igitur virtus animi
primo vt mortem non tūmeret. Deinde vt circū-
fusis legionib⁹ inimicorū inconfectos raperet
hostes. medium penetraret agmen et cōtempta

mozte ferocior abiecto dipeo vtraq; manu vul-
nerate molē bestie subiceret ac sustineret. Post
intra ipam succederet. quo pleniore ferret idu.
cuius ruina indusus magis q̄ oppressus suo ē
sepultus triumpho. Nec sefellit opinio virū q̄
uis regius sefellerit habitus. Tanto enī virtu-
tis spectaculo Desiri hostes inermē occupatum
incurfare nō auli post casum ruentis bestie. sic
trepidauerunt vt impaēs se omīs vni⁹ virtuti
arbitrarētur. Demiq; rex antioch⁹ lise fili⁹. q̄
centū viginti hoīm milibus armat⁹ venerat. a
cū triginta duob⁹ elefantis. ita vt ab ortu sol
p singulas bestias velut mōtes quidam armo-
rū conusco tanq̄ lampadib⁹ ardentib⁹ refulge-
rent. Vnius territus fortitudine pacē rogauit.
Itaq; eleazar⁹ herede virtutis sue pacem reli-
quit. sed hec triūphatorū sint. ¶ De victo-
ria Jude machabei ⁊ Jonathe fr̄is ei⁹. Ca. 22.

Rerū q̄ fortitudo nō solū sedis reb⁹. s̄ etiā
aduers⁹ pbat. spectem⁹ Jude machabei
eritū. Is enī post victū nichanorē regis
demetrij ducem securior aduersus viginti milia
exercitus regis. cū nongētis viris bellū aduersus
volētib⁹ hīs cedē ne multitudine opprimeren-
tur gloriosam magis mortem q̄ turpem fugam
suasit ne crimen inquit nostre ēlinquamus glo-
rie. Itaq; commissio prelio cum a primo ortu die

in vespere dimicaretur. dexterū cornu quo validiſſimam manū aduerſit hoſtium aggreſſus facile auerſit. **S**ed dū fugientes ſequitur a tergo vulnere locum prebuit. Ita glorioſiorem triumphis locum mortis inuenit. **Q**uid **J**onathā fratrem eius atteram. qui cum parua manu aduerſus exercitus regios pugnans deſectus a ſuis. et cum duobus tantum relict⁹ eparauit bellum. auerſit hoſtem fugitātes ſuos ad ſocietate euocauit triumphū. **H**abes fortitudinem bellicā in quo non mediocriſ honesti ac decori forma eſt. qđ mortem ſeruituti preſerat ac turpitudini

¶ De paſſionib⁹ martirū

¶ Capitu. 33.

Quid autem de martir⁹ dicā paſſionibus. Et ne longius vagem. **N**ū minorem de ſupbo rege antiocho machabei pueri reuerunt telumphū qđ parentes proprij. Si quidē illi armati iſti ſine armis vicerunt. Stetit innicta ſeptem pueror⁹ cohors. regn⁹ cūcta legioibus. Deſecerūt ſupplicia. ceſſerunt terrores. non deſecerunt martires. **A**lius coriū capitis exutus ſpeciem mutauerat. virtutem auxerat. **A**li⁹ linguam iuſſus amputandā promē eſpondit. **N**ō ſolos dñs audit loquētes. qui audiebat moyſen tacentem plus audit tacitas cogitatōnes ſuorum qđ voces omnīū. **L**ingue flagellū times. flagellum ſanguinis non times. **h**ab⁹ a ſāguis

vozem suam qua clamat ad deum. sicut clama-
uit iabel. Quid de matre loquar. que spectabat
leta filiorum quot funera tot trophaea. et morientium
vocibus tanquam psallentium tantibus delectabatur
pulcherimam ventris sui cytharam in filiis cernens
et pietatis armoniam omni lre numero dulciore
Quid de bimul loquar qui ante palmam victorie
acceperunt quam sensum naturae. Quid de sancta agne
que in duarum maximarum rerum posita piculo ca-
stilitatis et salutis. castitatem protexit salutem cum
immortalitate commutavit. **De passione**
beati laurentii leuite. Capitulum. 22.

Non preteream etiam sanctum laurentium
qui cum videret scriptum esse suum ad mar-
tyrium duci se cepit. non passionem illius
sed suam remansionem. Itaque hijs verbis appella-
re cepit. Quo progredieris sine filio pater. Quo
sacerdos sancte sine diacono. properas tuo. Numquam
sine ministro sacrificium offerre consueveras Quid
in me ergo displicuit pater. num de genere proba-
sti. Expire certe utique ydoneum ministrum elegeris
Cui commisisti divini sanguinis consecrationem. cui com-
municandi consortium sacramentorum huic sanguis
tui consortium negas. Vide ne perdis iudicium tuum
dum fortitudo laudatur. Abiectionis discipuli detri-
mentum est magistri. Quid quod illustres presbiteri
viri discipulorum certaminibus quam suis vincunt.

Dēniq; abraham filiū obtulit. pete⁹ stephanū
premisit. ⁊ tu pater ostende in filio virtutem tu
am. Offer quē erudisti vt securus iudiciij comi
tatu nobili puenias ad coronā. Tunc fixus a
it. Non ego te fili derelinquo ac desero. sed ma
iora tibi debentur certamina. Nos quasi senes
leuioris pugne. cursum recipim⁹. te quasi iuue
nem. manet gloriofior de tyranno triumphus
Mox venies flere desiste. post triduū me seque
ris. Inter sacerdotē et leuitam hic medius mu
nerus decet. Non erat tuū sub magistro vincere
quasi adiutorem queres. Quid consortiū passi
onis mee expetis. Totam tibi hereditatem ei⁹
dimitto. Quid presentiam meā requiris. Infie
mi discipuli magistrum precedant fortes sequā
tur vt vineāt sine magistro. q̄ nō indigēt miste
rio. Sic et helyas heliseum reliquit. tibi ergo cō
mendo nostre virtutis successionem. Talis eāt
contentō digna sane. de qua certaret sacerdos
⁊ minister quis prior patētur pro xpi noie. In
fabul ferūt tragicis excitatos theatri magnos
esse plausus. cum se pilades oresten dicēt. ore
stes vt erat oresten se esse asseueraret. Ille vt p
oreste necaretur. orestes ne piladem pro se pate
retur necari. Sed illis non licebat vine q̄ vter
q; esset patricij reus. alter qui fecisset. alter q̄
adiuisset. Dic laurentiū sanctū adhuc null⁹

vegebat nisi amor deuotōnis. Tamen post tri
duū et ipse cum illuso tyrāno impositus sup cra
ticulam exurere. Assum est inquit. vtrū et mā
duca. Ita virtute animi vincebat ignis naturā

De potētia insolēti nō abutēda et adulaōe

Quēdū ē reor. ne dū aliq **Ca. 2°.**
mīnia glorie ducuntur cupiditate insolē
tius abutātur potestatib⁹. Et plerumq;
auersos a nobis animos gentīlūm in studia
psecutiōnis excitent atq; inflāment ad iracun
diam. Itaq; vt illi perseverare possint et suppli
cia vincere. quantos pice faciunt. Prospicien
dum etiā. ne adulantibus apiamus aurem.
Emolliri enim adulaōe nō solum fortitudinis
non esse. sed etiā ignauie videtur.

De temperantia. Capitulum. 26.

Quoniam de tribus virtutibus dixim⁹. re
stat vt de quarta virtute dicam⁹. que te
perantia ac modestia vocat⁹. In qua ma
xime trāquillitas animi studium mansuetudi
nis. moderatiōnis grā. honesti cura. decoris confi
deratio spectatur et queritur. Ordo igitur quidā
vite nobis tenendus est. vt a verecundia. pri
ma quedam fundamenta ducantur. que socia
ac familiaris est mentis placiditati pteruie fu
gitas. ab omni aliena luxu. sobrietatem diligit
honestatem fouet decorum illud requirit.

De adolescentibus seniorum consilijs adiungendis

Sequatur conuersatio Capitulum. 81.
electo ut adiungamur probatissimis quibusque senioribus. Namque ut equalium vixus dulcior. ita senum tutior est. qui magisterio quodam et ductu vite. colorat mores adolescentium et velut murice probitatis inficit. Namque si homines qui sunt ignari locorum. cum solertibus viarum iter adiri gescunt. quanto magis adolescentes cum senioribus debent novum sibi iter vite aggredi quo minus errare possint. et a vero tramite virtutis deflectere. Nichil enim pulchrius quam eosdem et magistros vite et testes habere.

De vnoquoque homine ad id quod sibi utile sit ap

Verendum etiam applicatio Capitulum. 88.
Quoniam in omni actu. quid personis. temporibus conueniat atque etatibus. quid etiam singulorum ingenijs sit accommodum. Sepe enim quod alterum decet. Aliud inueni aptum. aliud semper aliud in periculis. aliud rebus secundis. Saltauit ante arcam domini dauid. non samuel. Nec ille reprehensus. sed magis iste laudandus. Mutauit vultum contra egerem. cui nomen anchus. At hec si remota fecisset formidine quo minus agnosceretur. nequaquam leuitatis reprehensione care potuisset. Saul quoque vallatus choro prophetarum. etiam ipse apprehensus. et de solo quasi indigno memoratum

est a saul inter prophetas. Vnuquisq; igitur suū
ingenium nouit. et ad id se applicat qd sibi aptū
elegerit. Itaq; prius quid sequatur consideret
nouerit bona sua. sed etiā vicia cognoscat. equa
lem se iudicem sui prebeat. ut bonis intendat.
vicia dedimet. Aliis distinguende lectōm apti
or. aliis psalmo gracios. aliis exorandis q̄ ma
lo laborāt spiritu solitior. aliis sacrario oportu
mior habetur. Nec oia spectet sacerdos. et quod
cuiq; cōgruat id officij deputet. Quo etenim vnū
quēq; suū ducit ingenium. aut qd officium decet
id maiore impletur grā. S; id cum in omni vita
difficile sit. tū in nostro actu difficilimum est.

De hīs qui seculariū sequuntur affectū. i. eccle
siastico ordine nō admittendis.

Capitulum. 29.

AMat enim vnusquisq; sequi vitam pa
rentū. Deniq; pleriq; ad miliciā feruntur
quorū militauerūt parētes. alij ad actio
nes diuersas. In ecclastico vero officio nichil ca
rius inuenias. q̄ eum qui sequat institutū pa
tris. vel quia grauis deterret ad. vel qz in lubri
ca etate difficilior abstinentia vel quia alacri a
dolescentie videtur vita obscurior. et ideo ad
ea conuertuntur studia que plausibilia ar
bitrant. Pūna q̄ppe plures q̄ futura pferūt. Illi
aut pntib; nos futuis milita. vñ q̄ pstatior cā

eo debz esse cura attentior.

De honestate nostri actus **Capitulum. 10.**

Eneam⁹ igitur verecundiam a ea que to-
cius vite ornatum attollit modestia. Non
ei mediocre e reb⁹ singul modū suare
atq; impartire ordinem. in quo vere plucet illd
quod decorum dicitur. qd ita cum honesto iun-
gitur vt separari non queat. Siquidem et qd
debet honestum est. a quod honestum est debet.
vt magis in sermone distinctio sit. qm in virtute
discreco. Differre enim ea inter se intelligi pot
explicari non potest. Et vt conemur aliquid e-
ruere distinctomis honestas velut bona valitu-
do est. et quedam salubritas est corporis. decus
autem tanq venustas a pulchritudo. Sicut e-
go pulchritudo supra salubritatem ac valitu-
dinem videtur excellē. a tñ sine hñs esse nō po-
test. nec vllō separari modo. quoniā nisi bona
valitudo sit pulchritudo eē ac venustas nō po-
test. sic honestas decorū illud in se continet. vt
ab ea profectum videatur. a sine ea esse non pos-
sit. velut salubritas igitur totius operis actus
q; nostri honestas est. a sicut species est decorū
qd cum honestate cofusum opinione distingui-
tur. Nam a si in aliquo videatur excellē. tamen
in radice est honestatis sed flore precipuo vt
sine ea decidat. in ea floreat. Quid ē ei honestas

nisi que turpitudinē quasi mortē fugiat. Quid
vero inhonestum nisi quod ariditatem ac mor-
tem afferat virenti. Igitur substantia virtutis
decorum illud tanq̃ flos emicat. quia radix sal-
ua est. **A**tuero ppositi nostri radice viciosa. ni-
hil germinat. habes hoc in nostris aliquanto
expressius. Dicit enim dauid. dñs regnavit de-
corem induit. Et apostol⁹ ait. Sicut in die hone-
ste ambulate qđ grece dicitur eusemos. Hoc
autem p̃prie significat bona habitudo. bona spe-
cies. Deus ergo primum hominē cum conderet
bona habitudine. bona mēbrorum compositio-
ne formavit. et optimam ei speciem dedit. ēmis-
sionem non dederat peccatorum. **S** postea q̃ re-
nouavit eū spiritu. et infudit ei gratiam. que ve-
nerat in serui forma et in hominis specie. assūm-
psit decorem redemptionis humane. Et ideo
dicit p̃pheta. dñs regnavit decorem induit. De
inde alibi dicit. **T**e decet ymnus deus in syon.
hoc est dicere honestum est. vt te timeamus te
diligamus. te precemur. te honorificemus. Scri-
ptū est enī. Omnia vestra honeste fiant. **S**ed pos-
sum⁹ a hominē timere diligere. rogare. honora-
re. hymnus specialiter deo dicitur. hoc tanq̃ ex-
cellenti⁹ ceteris credere est decorum quod te-
ferimus deo.

¶ De habitu mulieris.
qualis debeat esse. Capitulum. xi.

Mulierem quoque in habitu ornato orare
conuenit si specialiter eam decet orare ve
latam. et orare proponentem castitatem cum bo
na conuersatione. Est igitur decorum quod premi
net cuius diuifio gemina est. Nam est decorum
quasi generale quod per uniuersitatem fundi
tur honestatis. et quasi in toto spectat corpe Est
etiam speciale. quod in parte aliqua eminet. Illud
generale ita est. ac si equabile formam atque uni
uersitatem honestatis in omni actu suo habeat
concinentem. cum omnis sibi eius uita consentit
nec in ullo aliqua re discrepat. hoc speciale. cum
aliquem actum in suis habet uirtutibus preeminē
tem. Simul illud aduerte quod et decorum est se
cundum naturam uiuere. secundum naturam de ge
re. et turpe est. quod fit contra naturam. Ait enim
apostolus quasi interrogans. decet mulierem
non uelatam orare deum. Nec ipsa natura docet
nos. Quod uir quidem si comam nutriat igno
minia est illi. quoniam contra naturam est. Et iterum
dicit. Mulier uero si capillos habeat. gloria est
illi. Est enim secundum naturam quoniam quidem capilli
pro uelamine sunt. hoc est enim naturale uela
men personam igitur a specie. nobis natura ipsa
dispensat quam seruare debemus. utinamque et inno
centiam custodire possimus. nec acceptam no
strem malicia mutaret. ¶ De generali decoro Ca. 12.

Habes hunc decorum generalem. qui afe-
cit deus mūdi istius pulchritudinē. Ha-
bes et p partes. quia cū faceret deus lucē
et diem noctemq; distinguēt. cū conderet celū.
cum terras et maria separaret cū solem et lunā
et stellas constitueret. lucē sup terram probauit
singula. Ergo decorum hoc quod in singulis mū-
di partib⁹ elucebat in vniuersitate ēsplēdiuit.
sicut probat sapientia dicens. Ego eram cui ap-
plaudebatur. cum letaretur orbe pfecto. Similiter ei-
go et in fabrica humani corporis. grata est vni⁹
cuiusq; mēbru porciō. Sed plus in cōe composiciō
membroꝝ apta delectat. qđ ita sibi quadraē
et conuenire videant. Si quis igitur equalita-
tem vniuersae vite et singulacū actōnum modos
seruet. ordinē quoq; et constantiā dōcū atq; o-
perum moderatiōnemq; custodiat. in eius vita
decor⁹ illd excellit et quasi ī quodā speculo elucet.

De sermone suauis omnibus gratum preben-
dum. et de motu animi cauendo. Capitu. 17.

Accedat tamen suauis sermo vt cōciliet fi-
bi affectū audiētum gratūq; se vel fami-
liaribus vel ciuib⁹. vel si fieri potest
omnibus prebeat neq; adulantem se neq; a-
dulandum cui qđ exhibeat. Alterum enim callidi-
tatis est. vanitatis aliter. Nō despiciať qđ de se
vnusquisq; et maxime vir optimus sentiat.

Hoc enim modo dixit bonis deferre reuerentiā. nā
 negligē bonorū indicia vel arrogantiē vel disso-
 lucōis est. quorū alterū supbie ascribitur. alterū
 negligentie. **C**aveat etiā motus animi sui. Ipse
 enī sibi et obseruand⁹ et circumspicieud⁹ est. et
 ut aduersum se cauēdus. ita etiā de se tuēdus.
 Sunt enī motus in quib⁹ est appetitus ille. qui
 quasi quodā prūpit impetu. Vnde grece horne-
 dicūtur. qđ vi quadā seipse te prīpiat. Nō me-
 diocris in hīs vis quedā animi atq; nature ē
 que tū vis gemina est vna in appetitu. altera i
 racōne posita. que appetitū efrenet. et sibi obedi-
 entē prestet et ducat quo velit et tanq̃ sedulo
 magisterio edoceat. quid fieri. quid cuitai opor-
 teat. ut bone domitrici obtēperet. **S**olliciti enī de-
 bem⁹ esse. **N**e quid temē aut incuriose geram⁹
 aut quicq̃ oīno cui⁹ probabile nō possumus ra-
 cōnem eddē. **A**ctus enī nostri causa. et si non
 omnib⁹ edditur tū ab omnib⁹ examināt. **N**ec
 vere habem⁹ in quo possum⁹ nos excusare. **N**ā
 et si vis quedā nature in omni appetitu sit. tū idē
 appetitus racōni subiect⁹ est lege nature ipsius
 et obedit ei. **V**nde boni speculatoris est ita pten-
 dere animo. ut appetit⁹ neq; pcurrat racōnem
 neq; deferat. ne pcurrēdo pturbz atq; excludat
 eāq; deferendo destituat. pturbacō tollit constā-
 tiam. destitutō prodit ignauia. accusat pigritia.

50.
p̄urbata enim mente latius se ac longi⁹ fundit
appetitus. ⁊ tanq̄ efferato impetu frenos ratio
nis non suscipit. nec vlla sentit aurige modera
mina quibus possit reflecti. Vnde plerūq; non
solum animus exagitur. amittitur racō. s; cū
am inflāmatur vultus vel iracundia vel libidi
ne. pallefcit timore. voluptate se non capit. ⁊ mī
nima gescit leticia. Nec cum fiūt abicitur illa na
turalis quedam censura. grauitasq; morū. nec
teneri potest illa que in rebus gerendis atq; cō
silijs sola potest auctoritatem suam. ⁊ ad illud
quod debeat tenere constantiam. ¶ De ap
petitu iracundie ppter iniuriā factō. Capi. 78.

Grauior autem appetitus ex indignacōe
mīnia nascitur quā accepte plerūq; ac
cēdit iniurie dolor. De q̄ satis nos psal
mī quem in prefacōne posuim⁹ precepta instru
unt. Pulchre autē ⁊ hoc accīdit vt scripturi de
officijs ea prefacōnis nrē assertōe vteremur.
que ⁊ ipsa ad officiū magisterium pertineret.
Sed quia supra vt oportebat perstrinxim⁹ quē
admodū vnusquisq; cauere possit ne ex cōte
accepta iniuriā. verentes ne prefacio prolixior
ficeret nunc de eo vberius disputandum arbi
tror. locus enim oportunus est vt in partibus
temperantie dicamus quemadmodum reprimatur iracundia.

Quia itaq; genera eē hominū iniuriā acci-
pientium in diuinis scripturis demōstra-
re volum⁹ si possum⁹. Vnū est eorum in
quibus peccator insultat. cōiūciatur i nequicijs
quia deest iusticia. pudor crescit. augetur dolor
horz similes plurimi de meo ordine. de meo nu-
mero. Nam michi infirmo. si quis iniuriā faci-
at. forsitan licet infirmus donē iniuriā meā. Si
crimen obiciat. non sum tacit⁹. vt sim conten-
tus cōsciētiā mea. etiā sine ei⁹ obiectu alienū
nouerim. sed cupio abluē ingenuū pudoris no-
tam. tanq̃ infirm⁹. Ergo oculum pro oculo. et
dentē pro dēte exigo. et cōiūcium conuicō repen-
do. Si vero is sum quā proficiā et si nondum per-
fect⁹. nō retorqueo contumeliā. Et si non influi-
at ille cōiūcium et inuēz aures meas contume-
lijs ego taceo et nichil respondeo. Si vero perfe-
ctus sim. verbi gratia loquor. Nam veritate in-
firmus sum. Si ergo pfect⁹ sim benedico male-
dicentē sicut benedicebat. et paul⁹ quī ait. Ma-
ledicimur abnōdiām⁹. Audierat enim dicentē.
Diligite inimicos vestros. orate pro calūpniā-
tibus et psequētib⁹ uos. Ideo autē paul⁹ perse-
cucōem paciēbat. et sustinebat. quia vincebat
et mitigabat humanū affectum pposita merce-
dis gracia. vt fili⁹ dei fieret. si dilexisset inimicū
Tamen et sanctū dauid in hoc quoq; genere

virtutis imparem paulo nō fuisse edocē possumus. Qui primo quidē cū maledicēt ei filius zemei et crimina obiceret. tacebat humiliabatur et fitebat a bonis suis. hoc est bonorum operū conscientia. Deinde expetebat maledicti sibi. quia maledicto illo diuinā acquirerebat misericordiā. unde autem quomodo et humilitatem et iusticiam. et prudentiā emerende a dño gratie reseruauerit. Primo dixit Ideo maledicit michi. quia dominus dixit illi ut maledicat. Habes humilitatē. quia ea que diuinitus imperant equanimiter quasi seruul⁹ ferenda arbitrabatur. Iterum dicit. Ecce filius meus qui exiuit de ventre meo querit animam meam. Habes iusticiam. Si enim a nostris grauiora patimur. cur indigne ferimus que inferuntur ab alijs. Tercio ait. dimitte illum ut maledicat. quomā dixit illi dñs ut videat humiliatōnem meā. et retribuatur michi domin⁹ p maledicto hoc. Nec iā solū cōuiciante ptulit. s. et lapidatē et sequētem illesum reliquit. quētiā pt⁹ victoriā petēt veniā libent⁹ iḡnūt. Qd ideo inseru. ut euāgelico spū scñ dauid nō solum inoffensum. s. et gratū fuisse cōuiciantē doceret. Et delectatū pot⁹ q̄ exaspeātum iniurijs pro quib⁹ mercedem sibi redēdam arbitrabatur. Sed tamen q̄uis pfectus adhuc pfectiora q̄rebat. Incalcescebat iniurie doloē quasi homo.

sed vincebat quasi ton⁹ miles. Tollerabāt q̄
si athleta fortis. ¶ De requie post cōfurrectōez

DAciente autē finis ¶ Capitulu. 76.
pmissorum expectatio. Et ideo dicebat
Notū fac michi dñe finē meum. ⁊ nume
rū dierū meorū quis est. vt sciam quis desit mi
chi. finem illum querit promissorū celestiu. vel
illum quādo vnusquīq; surgit in suo ordine. p̄
miciē xp̄us. Deinde hī qui sunt xp̄i. qui in ad
uentu eius crediderūt deinde finis. Tradito
enim regno deo ⁊ patri. ⁊ euacuatis omnibus
potestatib⁹. vt apostol⁹ dixit perfectio incipit.
Hic ergo impedimētum hic infirmitas etiā per
fectorū. illic plena pfectio. Ideo ⁊ dies illos req̄
rit vite eterne qui sunt. non qui p̄tereunt. vt cō
gnoscat quid sibi desit. que terra sit repromissi
onis. ppetuos fructus ferēs. q̄ prima apud pa
trem mansio. que scda ⁊ tertia in quibus pro
racōne meritorū vnusquīq; requiescit.

¶ De ymagine dei ⁊ ymagine dyaboli. Ca. 77.

Illa igitur nobis expetēda in quibus per
fectō. in quib⁹ veritas est. hic ymbra. h
ymago. illic veritas. ymbē in lege. yma
go in euangelio veritas in celestibus. Ante a
gnus offerabatur. offerabatur vitul⁹. nūc xp̄s
offertur. Sed offertur quasi homo. quasi recipi
ens passionē. ⁊ offert se ipse quasi sacerdos vt

peccata nostra dimittat. **V**ic ymagine ibi in ve-
ritate. vbi apud patre pro nobis quasi aduoca-
tus interuenit. hic ergo in ymagine ambula?
i ymagine vice? illic facie ad facie. vbi plena p-
fectio. qz pfectio ois i veritate e. **E**rgo du hic fu-
im? fuem? ymaginē vt ibi pueiam? ad verita-
tem. **S**it in nob ymago iusticie sit ymago sapi-
entie. qz veniet ad illū diē. a scdm ymaginē fu-
am estimabit. **N**ō inueniat i te aduersari? yma-
ginē suā nō rabiem. nō furore. **I**n hīs ei yma-
go nequicie est. **A**duersari? enī diabolus. sicut
leo rugiens querit quē occīdat quem deuoret
Non inueniat auri cupiditatem. **N**on argēti a-
ceruos. non viciōrū simulachra. ne auferat tibi
vocem libertatis. vox enim libertatis illa est vt
dicas. veniet hui? mūdi princeps. a in me inue-
niet nichil. **I**taq; si secur? es. q in te nichil in-
ueniat cū veniet pscrutari. dīctis illud qd dixit
ad laban **J**acob pīacha. **C**ognosce si quid tui
est apud me. **M**erito bñs **J**acob. apud quē
nī laban suū potuit ēpiē. **A**bscōderat ei rachel si-
mulachra deoz ei? aurea a argētea.

De mercato ē auaro inanes diuicias cumulā-
te. a yginē dei a se auferente. **C**apitulum. 78.

Itaq; si sapientia si fides. si contempt?
seculi. si gratia tua abscondat oēs pfidia
btis eris quia nō respicis i vanitates a

infamias falsas. **A**n mediocriter est tollere vocē
aduersario. vt arguēdi te non possit habē au
toritatem. **I**taq; qui non respiciūt in vanitates
nō cōturbatur. **Q**ui enim respiciūt cōturbatur a
vanissime quidē. **Q**uid est enim cōgregare opes
nisi vanū. quia caduca querē vanum est satis
Cum autē cōgregaueris. quis sciat an possidere
siceat tibi. **N**ōne vanum est. vt mercator nocti
b⁹ ac diebus cōficiat iter. quo aggregaē possit
thesauri acervos. merces cōgreget. conturbetur
ad precium ne forte minoris vendat q̄ emerit.
Aucupetur locoꝝ precia. a subito aut latrones
in se inuidia famose negotiacois excit. aut nō
expectatis sereniorib⁹ flatibus. dum lucrū que
rit. in naufragiū paciēns moxē incidat. **A**n nō
conturbatur etiā ille vane. qui sūmo labore coa
ceruat. qđ nesciat a. heredi ēlinquat. **S**epe qđ
auarus sūma cōgesserit sollicitudine p̄cipiti effu
sione dilacerat heres luxuriosus. a dñi quesita
turpis eluo p̄sentū. ceteris futuri improuidus
qđ quadam absorbet voragine. **S**epe etiā sepa
ratus successor inuidiā pte acquirit hereditatis
a celeri obitu extraneis addite successionis trā
scribit cōpendia. **Q**uid ergo vane araneam te
ris. que inanis a sine fructu est. a tanq̄ casses
suspendis. inutiles diuiciarum copias. **Q**ue a si
fluant nichil prosint. ymmo exuūt te ymaginē

dei et induunt terrenam ymaginem. Si tyranni aliquis ymaginem habeat. nonne obnoxius est dampnationi. Tu deponis ymaginem eterni imperatoris. et erigis in te ymaginem mortis. Eice magis de ciuitate anime tue ymaginem diaboli et attolle imaginem christi. hec in te fulgeat. in tua ciuitate hoc est in anima resplendeat. que obliuiscatur vicio ymagines. de quibus dauid ait. Domine in ciuitate tua ad nichilum deducis ymagines eorum. Cum enim pingerit iherusalem dominus ad ymaginem suam. tunc aduersarioz omnis imago deleatur.

¶ De leuitis quales debeant esse

¶ **Q**uod si euangelio domini **¶** **Capitulum .79.**
etiam populis ipse ad despicentiam opum informatus atque institutus est. quanto magis nos leuitas oportet terrenis non teneri cupiditatibus. quorum deus porco est. Nam cum diuidere tur a moyses possessio terrena populo patrum excepit leuitas dominus esse possessionis consortio quod ipse illi esset funiculus hereditatis. Vnde ait dominus. Dominus pars hereditatis mee et calicis mei. denique sic appellat leuita. ipse meus. et ipse pro me. Magnū ergo munus ei. ut de eo dominus dicat. ipse meus vel quemadmodum petro dixit. de statere in ore piscis repto. dabo hijs pro me et te. unde et apostolus cum episcopum dixisset debet esse sobrius. pudicus. ornatu hospitale. docibile. non auarus non litigiosus domui sue bene prepositus.

addidit diacones similiter oportet esse graues
non bilingues. non multo vino deditos. non tur
pe lucrum sectantes habentes misterium dei in con
scientia pura. Et hi autem probentur primum. et
sic ministrent nullum crimen habentes. Aduer
timus quanta in nobis requiratur. ut abstinens
sit a vino minister domini ut testimonio bono ful
ciatur. non solum fidelium. sed etiam ab hiis qui fo
ris sunt. Debet ei actum operumque nostrorum teste
esse publicam existimationem. ne derogetur mune
ri. ut qui videt ministrum altaris. congruis orna
tu virtutibus. auctorem predicet et dominum veneretur
qui tales seruos habeat. Laus enim domini ubi
munda possessio et innocens familie disciplina.
C De altaris ministris qui assumi non debet ex
vniuersis secundis et qui hunc ministri vestimenta sua
lauare debeant.

C Capitulum. 60.

De castimonia autem quid loquar. quoniam vna
tantum nec repetita permittitur copula. Et in
ipso ergo coniugio lex est. non iterare con
iugium. nec secunde coniugis sortiri coniunctionem
Quod plerisque mixtum videtur cur etiam ante bap
tismum iteratum coniugium ad electionem muneris et
ordinationis prolationem impedimenta generentur
Cum etiam delicta obesse non soleant si lauacri
emissa fuerint sacramento. Sed intelligere debe
mus. quia baptismo culpa dimitti potest. lex

aboleri non potest. In coniugio non culpa. sed
lex est. Quod culpe est igitur in baptisate re
laxat. qđ legis ē in coniugio non soluit. Quō autē
potest orator eē viduitatis qui ipsa coniugia fre
quētauerit. Inoffensum autem exhibendum
et in maculatum ministeriū. nec vllō coniugali
cetu violandum cognoscitis. qui integri corpe
in corrupto pudore. alieni etiam ab ipso consor
ciō coniugali. sacri ministerij gratiam recepistis. qđ
eo non preterij quia in pleris abdicōibus locis
cum ministerium ingererēt vel etiam sacerdo
cium. filios receperunt. et id tanq̃ vsu veteri de
fendūt. qñ p̃ interualla dierum sacrificium de
ferbatur. Et tñ castificabat etiam populus per
biduum aut triduū. vt ad sacrificiū pur⁹ ac
cederet vt in veteri testamēto legimus et lauet
vestimenta sua. Si in figura tanta obseruātia
quanta in veritate discere sacerdos atq; leuita.
quid sit lauare vestimenta tua. vt nouum cor
pus celebrandis exhibeas sacramentis. Si po
pulus sine ablucōne vestimentorum suorum p
hibebatur accedere ad hostiam suam tu in lotus
mente pariter et corpore audes pro alijs suppli
care audes alijs ministrare.

¶ De officio non mediocri leuitarum

¶ Capitulum sexagesimum primum

Non mediocre officiū leuitarū de quibus
dicit dñs. Ecce eligo leuitas de medio fi
liorū israel pro omni primogenito apicē
te vuluā filijs israel. ēdēmpcōnes eorū erunt
isti. a erūt michi leuite michi enim sanctificaui
primogenitū in terra egipti. **C**ognouim⁹ quia
non inter ceteros leuite cōputantur. s. omib⁹
preferūtur qui eligūtur ex omib⁹ a sanctificāe
vt primogenita fructuū atq; primicie que dño
deputātur in quib⁹ est vtorū solucō a redēpcō
peccatorū. **N**on accipies eos inquit inter filios
israel a cōstitues eos leuitas sup tabernaculū
testimoniū. a sup omia vasa ei⁹ astare. a super
quecūq; sunt in eo. **I**psi tollant tabernaculum
a omnia vasa ei⁹. a ipsi ministrēt in eo et in cir
cuitu tabernaculi castra ipsi cōstituāt. a promo
uēdo tabernaculū ipsi deponāt leuite. a cōstiuēn
do castra rursum ipm tabnaculum ipsi statuāt
Aliemigena quicūq; accesserit. morte morietur
Tu ergo elect⁹ ex omni numero filiorū israel
inter sacros frētis quasi primogenit⁹ estimat⁹
ppositus tabnaculo. vt p̄tendas in castris san
ctitatis a fidei atq; si aliemigena accesserit mor
te morietur. positus vt opias arcam testamēti
Non enim om̄s alta misteriorū vident. quia ope
riūtur a leuitis ne videant qui videre non dñt
a fūmant q̄ seruare nō possunt. **M**oyse deniq;

circūcisionem vidit spiritalem s̄ operuit eam.
vt in signo circūcisionem p̄scriberet. Vidit et
azimā veritatis ⁊ sinceritatis. vidit passionem
dñi opuit azimis corp'alibz; azima veritatis ope
ruit passionē dñi agni ⁊ vituli immolacōe Ergo
boni leuite sua serūt misterium fidei sue tegmine. ⁊
tu mediocre putas qđ omissum est tibi. Primum
vt alta dei videas qđ ē sapiētie. Deinde vt exu
bias pro populo deferas quod est iusticie. Ca
stra defendas. tabernaculūq; tuearis quod est
fortitudinis. Teipsum continētem ac sobriū p̄stes
qđ ē tēperatiōe. ¶ De v̄itate oim̄ hoim̄. Ca. 62.

Hec virtutum genera principalia constitu
erunt etiam hī qui foris sunt. sed cōita
tis supiorem ordinem q̄ sapiētie iudica
uerunt. cum sapientia fundamētum sit iusticie
opus sit qđ manere nō potest nisi fundamētū
habeat. fundamentum autem cristus est. Pri
ma ergo fides que est sapientie vt Salomon di
cīt secutus patrem. incūm sapientie timor dñi
Et lex dicīt. diliges dominum deū tuum. Diliges
proximum tuum. pulchrum est enim vt grati
am tuam atq; officia in societate humani ge
neris cōferas. Sed primum illud decorum vt
quod habes preciosissimum. hoc est mentem
tuā q̄ nichil habes prestantius deo deputes.
Cum solueris auctori debitum licet vt opera

tua in beneficiâ. ut adiumenta hominû con-
feras atq; opem feras necessitatib9. aut pecunia
aut officio. aut etiâ quocûq; munere. quod late
patet in vestro ministerio. pecuniâ ut subue-
niâs. debito obligatû liberares. officio ut seruanda
suscipias q̄ metuit amittē q̄ deponēda credidit
¶ De eo qđ est cum officio. ⁊ qđ est cōi officiū.

Officiū est igitur depo- **¶ Capitu. 63.**
situm seruare ac reddere. Sed interdum co-
mutatio fit aut tpe aut necessitate. ut
non sit officiū reddere. quod accepis. ut si quis
contra patriâ opē barbaris ferens. pecuniam
apud hostis reposcat. aut si tunc reddas cum
assit qui extorqueat. Si furem restituas cū ser-
uare non queat. si insaniēti gladium depositū
non neges quo se ille interimat. nōne soluisse
contra officiū est. Si furto quesita sciens susci-
piat ut fraudetur qui amiserat. Nonne contē-
officiū ē. Est et cōi officiū nōnūq̄ pmissum sol-
uere. sacramētum custodiē. ut herodes qui iu-
rauit qm̄ quicquid petitus esset daret filie hero-
diadis. ⁊ necem Johis prestauit. ne promissum
negaret. Nā de iepte quid dicā q̄ immolauit fi-
liam suā. que sibi victori prima occurrerat. quo
votū impleret qđ sponsonderat ut quicquid sibi
primū occurrisset offerret deo. Meli9 fuerat mi-
chil tale pmittere. q̄ pmissum soluē parciādio.

De leuita q̄lis eē debeat. ⁊ de laude ipi⁹ **Ca. 62.**

Hec quāti sit consilij prospicere non ignora-
tis. Et ideo eligatur leuita qui sacrariū
custodiat nec fallatur cōsilio. ne fidem de-
serat. ne mortā timeat. ne quid intēperanti⁹ ge-
rat. vt specie ipsa grauitatē preferat. nec solum
animū sed etiā oculos cōtinētes. hat ē. quē de-
beat ne vlt ipse frontem sobrietatis fortuit⁹ vio-
let occurfus. **Q**m̄ qui viderit mulierē ad concu-
piscendū eam. iam adulterauit eā in corde suo.
Ita vt adulteriū non solum facti collusione. s̄
etiam aspectus intencōe cōmutat. **M**agna h̄c
videtur ac nimis seuera. sed in magno munere
non supflua. q̄ntanta est leuitarū gracia. vt de
h̄is moyses in b̄ndictōib⁹ dicēt. date leui ve-
ros ei⁹. date leui manifestos ei⁹. date leui for-
tem suffragij sui. et veritares eius viro sancto
quē temptauerunt in tēptacōmbus. maledixe-
runt sup aquā contradictionis. **Q**ui dicit patri
suo ⁊ matri nō noui te. ⁊ fratres suos nō agno-
uit. ⁊ filios suos abdicauit. **H**ic custodiet verba
tua. ⁊ testamētum tuū obfuabit. **I**lli ergo vel
eius ⁊ masti ei⁹. q̄ nichil in corde doli habeāt
nichil fraudis occultent. sed verba eius custo-
diant. ⁊ in corde suo conferant sicut cōferebat ⁊
maria. **Q**ui suos parentes officio suo non noue-
rit p̄ferendos qui violatores oderint castitatis

publicae vlciscantur iniuriam nouerint officiorum
tempa quod maius sit. quod cui aptum tempore est
et ut id solum sequatur quod honestum est. Sane
ubi duo honesta. id quod honestius est. prepo-
nendum putet. huius in re benedicti. Si quis ergo
manifeste iusticias dei in censum ponat. Benedic-
tione domine virtutem ipsius. opera manuum eius suscipe
ut gratiam prophetice benedictionis inueniat Amen

ExPLICIT liber primus. De officiis beati Ambro-
sij. INCIPIT secundus eiusdem. **C**api. primum

Superiore libro. de officiis tractauimus
que conuenire honestati arbitraremur
in qua vitam beatam positam esse nulli du-
bitauerunt. quam scriptura appellat vitam
eternam. Tantus enim splendor honestatis est.
ut beatam vitam efficiat tranquillitas conscien-
tie et securitas innocentie. Et ideo sicut exortus
sol lune globum. et cetera stellarum abscondit lu-
mina. ita fulgor honestatis. ubi vero et incorru-
pto vibrat decore. cetera que putantur bona secu-
lum voluptatem corporis. aut secundum seculum dara
et illustria obumbrat. Beata plane que non a
lienis estimatur iudiciis. sed domesticis capi-
tur sensibus tanquam sui. Iudeus. Neque enim popu-
lares opinioniones pro mercede aliqua requirit

neq; pro supplicō pauet. Itaq; quo minūſ ſeq̃
tur gloriā eo magis ſuper eam imminet. Nam
qui gloriā requirunt hijs ea merces preſen
tium vmbra futuroꝝ eſt. que impediāt vitam
eternā. Quod in euangelio ſcriptū eſt. Amē
dico vobis perceperunt mercedem ſuam. De
hijs ſcilicet. qui velut tuba canentī vulgare li
beralitatem ſuam quam faciunt circa paupes
geſciunt. Similiter et de ieiunio. quod oſtenta
tionis cauſa faciunt. Vānt inquit mercedem ſu
am. Honeſtatis igitur. eſt vel miſericordiam fa
cere vel ieiunium deferre in abſcondito. vt mer
cedem videatis a ſolo deo tuo querere. non eti
am ab hominibus. Nam qui ab hominibus que
rit habet mercedem ſuam. Qui autem a deo ha
bet vitam eternā quam preſtare non poteſt
niſi auctor eternitatis. Sicut illud eſt Amen di
co tibi. hodie mecum eris in paradiso. vñ exp̃s
ſus ſcriptura vitam eternā appellauit que ſit
beata. vt non hominum opinioibus eſtiman
dum relinqueretur. ſed dīno iudicō omittētur.

¶ Capitulum ſecundum.

ITaq; philoſophi vitam beatam. Alij
in non dolendo. poſuerunt vt Hieronī
m⁹. Alij in rez ſciētia vt beꝝll⁹. Qui au
diēs ab Ariſtotele. a theofraſto mirabiliter lau
datā eē rez ſciētiā. ſolam eam quaſi ſummam

bonū posuit. cum illi eam quasi bonū. non quāsi
solū bonum laudauerunt. Alij voluptatem di
ferūt vt Epicurus. Alij vt Calliph. et post eum
diodorus ita interpretati sunt. vt alter ad volu
ptatem. alter ad vacuitatem doloris. consorti
um honestatis adiungerēt q̄ sine ea nō possit
esse beata vita. zenon stoicus solū et sumum
bonum qd̄ honestū est. Aristoteles autē et theo
frastus et ceteri peripathetici in virtute quidem
hoc est honestate vitā beatam esse. s̄ cōpleri ei
us beatitudinē etiam corporis. atq; externis bo
nis asseruerunt.

Capitulū tercium

Scriptura autē diuina vitam beatā in co
gnitōe posuit diuinitatis et fructu bone
opacōnis. deniq; vtriusq; assercōis euā
gelicū suppetit testimoniū. Nam et de sciētia ita
dicit dñs ihesus. Nec est autē vita eterna vt co
gnoscant te solū verum deum. et quē misisti ihe
sum xp̄m. Et de opibus ita respondit. Omis q̄
reliquerit domū vel frēs aut sorores aut patrē
aut matrem aut vxorē aut filios. aut agros p
pter nomē meū centuplū accipiet et vitam et
nam possidebit. Sed ne estimetur hoc recens es
se. et prius tractatū a philosophis q̄ in euāge
lio p̄dicatum anteriores enī euāgelio philoso
phi. Aristoteles et theofrastus vel zenon atq;
hieronim⁹ sed posteriores ap̄hetis. Accipiant

q̄ longe ante q̄ philosophoꝝ nomen audiret
per os sancti dauid utrūq; apte videatur exp̄s
fū. **S**criptū est ei **B**eat⁹ homo quē tu erudieris
dñe. ⁊ de lege tua docueris eū. **H**abem⁹ ⁊ alibi.
Beatus vir q̄ tmet dñm. i mandatis ei⁹ cupiet
nimis. docuim⁹ de cognicōe cui⁹ p̄mū eternita
tis fructū eē memorauit. **A**ddiciēs p̄pheta q̄ in
domo hui⁹ amētis dñm ⁊ erudit⁹ in lege. ⁊ cupi
ētis i mādatis dñi gloria ⁊ diuicie. et iusticia
eius manet in seculū seculi. **D**e opibus quoq; i
eodem psalmo subiunxit vite eterne suppetere
premium viro iusto. **D**emq; ait. **B**eatus vir q̄
miseretur ⁊ cōmodat. disponet sermones suos
in iudicio. quia in seculum non cōmouebitur.
in memoria eterna erit iustus. **E**t infra. **D**isper
sit dedit paupibus. iusticia eius manet ineter
num. **H**abet ergo vitam eternam fides q̄ fun
damentum est bonū. habent ⁊ bona facta. q̄ vir
iustus ⁊ dictis ⁊ reb⁹ probatur. **N**am ⁊ si exer
citus sit in sermonib⁹. ⁊ desidiosus in opibus
prudētiā suā factis ēpellit. **E**t graui⁹ ē sciē qd
facias nec fecisse qd faciendū cōgueris. **C**on q̄
strēnuū eē i opib⁹. affcū infidū. ita ē ac si vicio
so fundamēto. pulchra culminū velis eleuare fa
stigia. quo plus struxeris plus corruit. q̄ sine
munimēto fidei opera non possunt manē. **I**nfi
da stacio importu nauem perforat ⁊ arenosum

solum citō cedit nec pōtest impositē edificacōis
sustinere onera. Ibi ergo plenitudo premiū ubi
virtutū pfectio ⁊ quedā in factis atq; dictis eq̃
litas sobrietatis.

Capitulum. 8.

Et qm̃ sola rerum sciētia explosa est l̃
quasi inanis scdm̃ philosophie dispu
tacōnes supfluas. vel quasi semī pfecta
sententia. Cōsiderem⁹ q̃ enodem de eo scriptu
ra diuina absoluat sententiā. De quo tam mlt̃
simplices. ⁊ implicatas at confusas videm⁹ que
stioēs esse philosophie. Nichil enim bonū scri
ptura nisi quod honestū asserit. virtutēq; in oī
rerū statu beatā indicat. que neq; augeatur bo
nis corporis vel externis. neq; minuat̃ aduer
sis. Nichil tā beatum. nisi qđ a peccato alienū
sit. plenū innocentie repletū gracie dei. Scriptū
est enim. Beatus vir qui nō abiit in consilio im
pioꝝ. ⁊ in via peccatoꝝ non stetit. ⁊ i cathedra
pestilētie non sedit. sed in lege dñi fuit volūtas
eius. Et alibi. Beati immaculatī in via. qui abu
lant in lege dñi. Innocētia igitur ⁊ sciētia. beatū
faciunt. bone quoq; opacōis mercedem eē bea
titudinē vite eterne. superi⁹ aduertim⁹

Restat igitur vt spreto **Capitulu. 7.**
patrociniō voluptatis aut doloris metu
quoz alterū quasi infractū ⁊ molliculū
alterū quasi euiratum ⁊ infirmū despiat. i ipis

dolorib⁹ vitam beatam eminere demōstram. **¶** Et
facile doceri potest. cū legerimus beatū estis cū
vobis maledicent et psequētur. et dicent omne
malum aduersus vos ppter iusticiam. gaudete
et exultate qm̄ merces v̄stra copiosa est in cel̄.
Sic enim psecuti sunt et pphetas qui erant ante
vos. Et alibi. Qui vult veniē post me tollat cru
cem suam et sequatur me. Est ergo beatitudo in
doloribus quos plena suauitatis virtus compri
mit et cohercet ip̄a sibi domesticis opibus habū
dans. vel ad consciētiā vel ad gratiam. Neq;
enim pax beatus moyses. cū egiptiorum valla
tus populis. et mari clausus p fluct⁹ sibi et popu
lo patrum pedestrem viā p̄s meritis inuenis
set. **¶** Nū autem fortior q̄ tunc cū extremis circū
uentus piculis nō despabat salutem sed exige
bat triūphum. **¶** Quid aaron quādo beacōrem se
credidit q̄ tūc. qm̄ medius stetit inter viuos ac
mortuos. et obiectu sui statuit mortem. ne ad vi
uorū trāfret agmina a cadauētib⁹ mortuorum.
¶ Quid de puero daniel loquor. qui tam sapiens
erat vt inter leones fame exasperatos nulla be
stialis semicie frangeretur formidie. Ita alie⁹
a metu vt poss⁹ epulā nec verētur. ne ad pastū
exēplo sui feras puocāēt. Est ḡ et doloē v̄r⁹ q̄
sibi bone suauitatis exhibeat osciē et ideo iudicō ē
qd nō minuat dolor v̄ritis voluptatē. **¶** *Ca. vi.*

60

Sicut ergo nulla virtuti decessio beatitudinis per dolorem. ita etiam nulla accessio per voluptatem corporis aut commodum gratia de quibus pulchre apostolus ait. Que michi lucra fuerunt. hec duri propter christum detrimenta esse. Et addidit propter que omnia dampna duri. et estimo ut stercora ut christum lucrificiam. Denique moyses dampnum suum credidit thesauros esse egipcium et obprobrium domine crucis pretulit. nec tunc dives cum habundaret pecunia. nec postea pauper cum egeret alimentis. nisi forte tunc alicui minus beatus videtur fuisse. cum in deserto quotidiana alimonia sibi et populo suo deficeret. Sed quod summi boni ac beatitudinis nemo negare audeat manna ei hoc est panis angelorum ministrabat e celo. carnis quod quotidiana pluuia totius plebis epulis educabat. Vnde quod sancto panis ad victum deerat si quereretur non videbatur deesse. quod non querebatur. Itaque diurno corporum obsequio mane panis caro ad vespere deferrebat. Numquid ideo minus beatus quia erat pauper sibi. Minime. Immo magis eo beatus quod erat deo dives. Alijs enim esse quod sibi diuitem prestat ut ille esset qui tempore famis cum bium a vidua petebat. largitur ei ut per dies farine per triennium et sex menses non deficeret. et ad quotidianos usus olei vas vidue inopi sufficeret ac ministraret. Merito ibi volebat petrus

esse ubi iustos videbat. Merito in monte cum christo in gloria apparuerunt. quia et ipse pauper factus est cum diues esset. Nullum ergo animiculum praeiudicium ad vitam eternam. Quod euidenter dominus demonstravit in euangelio dicens. Beati pauperes quoniam vestrum est regnum dei. beati qui nunc esuriunt et sitiunt quia saturabuntur. beati qui nunc fletis quia ridebitis. Itaque paupertatem famem. dolorem que putantur mala non solum impedimento non esse ad vitam beatam. sed etiam adiumento euidentissime pronuntiatum est.

Capitulum. A.

Sed et illa que videntur bona. diuicias scientie. leticiam ex parte doloris detrimento esse ad fructum beatitudinis. domino declaratum indicio liquet cum dicitur. **V**e vobis diuitibus. qui habetis consolationem vestram. **V**e vobis qui saturati estis quia esurietis. **E**t illis qui ridet quia lugerunt. Sic ergo non solum animiculo non sunt ad beatam vitam corporis. aut externa bona. sed etiam dispendio sunt. Inde enim beatus Nabutha etiam cum lapidaretur a diuite quia pauper et infirmus aduersum opes regias solo erat affectu et religione diues ut pecunia regali non commutaret pacem vince hereditate. eoque perfectus qui sanguine proprio defenderet iura maiorum suorum. In quo miser achab suo iudicio qui pauperem necari fecerat ut eius possideret vineam. Certum est

q̄ sumum bonum virtutē esse. eamq; habūdaē
solam ad vite fructū beate. nec extēius aut cor
poris bonis. sed virtute sola vitā prestari beatā
p̄ quam vita eterna acquiri. vita enim beata
fructus p̄sūm. vita autē eterna spes futuroꝝ ē.
Et sunt tamen quī in hoc corpe tam infirmo. tā
fragili impossibilem vitam beatā consistere. q̄ nō
in altitudine sapiētie suauitate cōscientie virtu
tis sublimitate. Non enim in passione esse. sed
victorem passionis eē beatum. q̄ nec frangi tem
poralis metu doloris.

Capitulum octauū

Pone accedere hec que grauiā ad vim do
loris ferunt cecitatem. exilium. famē. stu
pium filie. amissionem liberoꝝ. Quis ne
get beatum esse ysaac. quī non videbat in sene
ctute q̄ beatitudines suis b̄ndictōmibus conse
lebat. An non beatus Jacob. quī profugus pa
teria domo mercenarius pastor. exilium sustinu
it. filie pudiciā ingemuit esse teneatam. fa
mem ptulit. Non ergo beati quoꝝ fide deus ac
cepit testimoniū cum dicitur deus abraham. de
us ysaac. deus Jacob. Misera est seruitus. si nō
miser Joseph. immo plane beatus. cū dñe libidi
nes in seruitute positus coherceret. Quid de scō
dauid loquar. quī trium filioꝝ deplorauit obi
tum. q̄ quod hīs durius incestum filie. Quō nō
beatus de cuius successione beatitudinis audior

exortus est. qui plurimos fecit beatos. **Beati** ei
qui non viderunt et crediderunt fuerunt et ipsi in
sensu infirmitatis. si conualuerunt de infirmitate
fortes. **Quid** laboriosius autem sancto Job. vel in do
mus incendio vel filiorum decem interitu momen
tario. vel in doloribus corporis. **Num** quid minus beatus
quam si illa non pertulisset. in quibus magis probatus
est. **Esto** tamen fuisse in illis aliquid acerbitatis
que virtus animi non abscondit dolore. **Neque** ei
profundum mare negauerim. quia vadosa litora
sunt. neque celum lucidum. quia interdum obtexitur
nubibus. neque terram fecundam. quia aliquibus locis
ieiuna est glauca. aut letas segetes. quia inter mi
xtam solet habere sterilem auenam. **Similiter** pu
ta beate messem conscientie interpellari aliquo a
certo doloris. nonne totius manipuli beate vite si
quid forte aduersi accidit atque amaritudinis ratio
quam sterilis auena abscondit. aut ratio quam lolii amaritu
do frumentum suauitate obducit. **Sed** iam ad proposita
pergamus.

Capitulum nonum

Superiore libro ita diuisionem fecimus. ut pri
mo loco esset honestum et decorum. a quo of
ficia ducuntur. secundo loco quid utile. **Et** que
admodum in primo diximus. quia inter honestum et
decorum est quedam distinctio. que magis intel
ligi quam explicari possit. sic et cum utile tractamus
considerandum videtur quod utilius. **Utilitas** autem non

pecuniarj lucri extimatione subducimur. sed
acquisicōne pietatis sicut apl's ait. pietas autē
ad omia vtilis est promissionē habens vite pre
sentis a future. Itaq; in scripturis diuinis si di
ligenter qram⁹ sepe inuenim⁹. qd honestū est.
vtile vocari. Omnia michi licent sed non omia
sunt vtilia. Supra de vicij⁹ loquebatur. Hoc
ergo dicit. Licet peccare. s; non deet. In ptate
sunt peccata. sed non sunt honesta. Lurariari
promptū est. sed non iustum. Nō enim deo esca
sed ventri colligitur. Ergo quia qd vtile id etiā
iustum. Iustum est vt seruiamus xpō. qui nos
redemit. Ideo iusti qui pro eius noie se morti ob
tulērunt. Iniusti q; declinauerūt de quib⁹ dicit
Que vtilitas i sanguine meo id est quā iusticie
mee profectus. vñ a illi Alligemus iustū. quia
inutilis est nobis. id est iniustus qui nos argu
it. cōdemnat. corripit. licet hoc possit etiā ad
auariciā impioꝝ hominū deriuari. que pfidie
vicina est. Sicut in Iuda proditore legim⁹ qui
auaricie studio. a pecunie cupiditate laqueum
prodicōnis incurrit atq; incidit. De hac igitur
tractādū est vtilitate. que sit plena honestatis
sicut ipis verbis diffiniūt apostol⁹ dicēs. Hoc
autē ad vtilitatem vestram dico. non vt laqueū
vobis iniciam. sed ad id quod honestum est Li
quet igitur qd honestū est. vtile a iustum esse.

et quod utile honestum et iustum. et quod iustum utile et honestum.

Capitulum. io.

Sed et enim michi ad mercatores lucri cupidine anaros. sed ad filios sermo est. Et sermo de officiis. qui nobis quos elegi in ministerium domini inculcatur gestio atque infundere. ut ea que mentibus ac moribus nostris. usu atque institutione imolita atque impressa sunt etiam sermone ac disciplina apiantur. Itaque de utilitate dicturus utar illo versiculo prophetico. Dedina cor meum in testimonia tua. et non in auariciam. ne utilitatis sonus excitet pecunie cupiditatem. Denique aliqui habent. Dedina cor meum in testimonia tua. et non ad utilitatem. hoc est illam questuum nundinas aucupantem utilitatem illam usu hominum ad pecunie studia inflexam ac derivatam. Vulgo enim hoc solum dicitur utile. quod questuosum Nos autem de ea tractamus utilitate. que damnis queritur ut cristum lucremur. cuius quod pietas est cum sufficientia. magnus profecto questus quo pietatem acquirimus. que apud deum dives est. non caducis facultatibus sed muneribus eternis in quibus non temptatio lubrica. sed constantia et perpetua sit gratia Est igitur utilitas alia corporalis alia pietatis sic diuisit apostolus Corporalis ei exercitatio ad modicum inquit utilis est. pietas autem ad omnia utilis est. Quid autem tam honestum quam integritas. quod tam decorum quam immaculatum seruare corpus

et inhiolatum atque intaminatum pudorem. Quid e-
tiam tam decorum quam ut vidua pro defuncto con-
gi fitem seruet. Quid etiam hoc est vtilius. quod
regnum celeste acquiratur. Sunt enim qui se castra
uerunt propter regnum celorum. ¶ Capitulum II.

Et igitur non solum familiare contubernium
honestatis et utilitatis. sed eadem quo-
que utilitas. que honestas. Et ideo ille qui
regnum celorum volebat omnibus apere. non quod
sibi utile querebat sed quod omnibus. Unde ordo
quidem et gradus nobis faciendus est. etiam ab
hinc vilitatis et cōibus. ad ea que sunt precellen-
tia. ut ex pluribus utilitatis colligamus profectum
Ac primum notamus nichil tam utile quam diligere. ni-
hil tam inutile quam non amari. nam odio haberi
exitialis ac nimis capitale arbitror. Itaque id a-
gamus ut omni sedulitate commendemus estima-
tionem opinionemque nostram. ac primum placidi-
tatem mentis et animi benignitatem influamus
in affectum hominum. Popularis enim et grata est om-
nibus bonitas. nichilque quod tam facile humanis
illabatur sensibus. Ea si mansuetudine morum ac
facilitate animi moderatione precepti et affabili-
tate sermonis. verborum onere patienti quoque
sermonum vice. modestieque inuenitur gracia in-
credibile quantum procedit ad cumulum dile-
ctionis. ¶ Capitulum duodecimum.

Legimus enim non solum in priuatis. s; etiam in ipsis regibus quantū facilitas blande affabilitatis profecerit. aut supbia verborumq; obfuerit tumor. vt regna ipsa labefactaret et potestatem solueret. Jam si q̄s consilio. vsu ministerio officijs popularem cōprehendat gratiam. aut si quis periculum suū pro vniuersa plebe offerat. non est dubium. q̄ tantum caritatis a plebe in eum refundatur vt populus salutem eius et gratiam sibi preferat. Quātas moyses a populo illatas absoluebat contumelias et cum dominus in insolētes vindicāe veller. se tamen pro populo offerebat frequenter. vt indignationi diuine plebem s̄duceret. Quā miti sermone post iniurias appellabat populum. consolabatur in laboribus. delinibat oraculis. fouebat operib⁹. et cum deo cōstanter loqueretur. homines tamen humili et grata appellatione affari solebat. merito exstimatus est supra homines vt et vultui eius nō possent intendere. et sepulturam eius non rep tam crederent. Quia sic sibi totius plebis mentes deuincerat. vt plus eum pro mansuetudine diligerent. q̄ pro factis ammirarentur.

Capitulum tredecimū.

Quid eius imitator sanctus dauid electus
ex omnibus ad plebem regenda. quod multis
et blandus. humilis spiritu sedulus corde
facilis affectu. ante regnum se pro omnibus offerre
bat rex cum omnibus equabat suam miliciam. et par
tebatur laborem. fortis in prelio. mansuetus in
imperio. paciens in contumacia. ferre magis prom
ptus quam referre iniurias. Ideo tam carus erat
omnibus ut iuuenis ad regnum etiam iniunctus
peteretur. existens cogeretur senex ne prelio in
teresset a suis rogaretur. quod mallet omnes pro ip
so periclitari quam illum pro omnibus. Ita sibi gratis
officiis plebem obligauerat. primum ut in discor
diis populi. exulare in ebron mallet quam regnare
in iherusalem. Deinde ut etiam in hoste positam vir
tutem diligeret iusticiam etiam hijs qui arma con
tra se tulerant eoque ac suis prestanda putaret.
Denique fortissimum aduersus partis propugnato
rem abner ducem et inferentem prelia miratus est.
et orantem pacis gratiam non aspernatus honora
uit conuiuio. interemptum infidels doliuit et fleuit
psecutus exequias honestauit. mortem ultus.
conscientie fidem prestavit. Quam filio inter here
ditaria iura transcribit. magis sollicitus ne in
nocentis mortem mulctam relinqueret. quam quo
suam mortem doleteret. Non mediocriter istud pre
sertim in rege sic obire humilitatis munia. ut

cōem se exhiberet etiam infimis. **A**lienō piculo
cūbum nō querē potum recusare. peccatū fateri
se qz ipsum pro populo offerre mortū. vt in se di
uina indignacō conuerteret cum ferient angē
lo offerens se diceret. **E**cce sum ego qui peccaui
Et ego pastor malum feci. et iste grex quid fecit
fiat manus tua in me. **N**ā quid alia dicam qz do
lum meditantibz non apiebat os suum. et tāq̃
non audiens nullū sermonem referendū pu
tabat. **N**on respondebat cōuicij. cū sibi deroga
retur orabat. cū malediceretur bñdicebat. **A**m
bulans in simplicitate. superboz fugitans. secta
tor immaculatum. quī cinerē miscebat alimē
tis suis cū peccata ppria deploraret. et potum su
um tempabat fletibus. **M**erito sic expetitū est
ab vniuerso populo. vt venirent ad eū omīs tri
bus israel dicentes. **E**cce nos ossa tua et caro
tua sumus. **H**eri et nudius terci⁹ cum esset saul
et regnaret super nos tu eras qui procedebas
et inducebas israel. **E**t dixit tibi dominus tu
pascēs populum meum. **E**t quid plura de eo
dicam. de quo huiusmodi dei processit sentētia
vt de eo diceret **I**uueni dauid scdm cor meum
Quis enī in sanctitate cordis et iusticia. sicut iste
ambulauit vt impleteret volūtate dei. pp̃t quē et
delinquentibus posteris ei⁹ remia data. et prero
gatiua est seruata heredibus. **Q**uis igitur non

diligere eum quem videbat ita carum amicis. ut
quia ipse sincere amicos diligebat. eque diligi
se a suis amicis arbitrarctur. Denique pariter e
um filijs suis. filij preferabant parentibus. unde
grauiter indignatus saul. percutere Jonathan
filium basta voluit. quia pluris apud eum valde
dauid amicitia indicabat. quam vel pietate vel
auctoritatem paternam.

Capitulum. ix.

Tenim ad incrementum caritatis consis plu
rimum proficit. si quis vicem amantibus red
dat. nec minus amare se propter quod ipse
amatur. Idque amicitie fidelis faciat exemplis
Quid enim tam popolare. quam gratia. quid tam infirmi
nature. quam ut diligenter diligas. Quid tam molitum
atque impressum affectibus humanis. quam ut eum
amare inducas in animum. a quo reamari velis
Merito sapiens dicit. Perde pecuniam propter fra
trem et amicum. Et alibi. Amicum salutem non eru
lescam. et a facie illius non me abscondam. Siqui
dem vite et immortalitatis medicamentum iam
esse ecclesiasticus sermo testetur et summum in
caritate presidium nemo dubitauerit cum apo
stolus dicat. omnia suffert. omnia credit. omnia spe
rat. omnia sustinet. Caritas nunquam cadit. Ideo
dauid non cecidit. quia carus fuit omnibus. et dili
gi a subiectis quam timeri maluit. Timor enim temporalis
tutaminis seruat excubias. nescit diuturnitatis

custodiam. Itaq; ubi timor decesserit audacia
obrepit. quoniam fidem non timor cogit. sed af
fectus exhibet. Prima ergo ad commendationem
nostri est caritas. Bonum est ergo testimoni
um habere de plurimorum dilectione. Hinc nascitur
fides ut committere se tuo affectui non vereantur
etiam alieni. quem pluribus carum aduerterint. Si
militer etiam per fidem ad caritatem pervenit ut
qui unum aut duobus prestitit fidem. tanquam influ
at in animos universorum. et omnem acquirat gra
tiam. Duo igitur hec ad commendationem no
stri plurimum operantur caritas et fides. et tertium
hoc si habeas. quod in te admiratione dignum plerique
existimet et iure honorandum putet. **¶ C. 17.**

Et quia consiliorum usus maxime conciliat
homines. ideo prudentia et iusticia in uno
quoque desiderantur et ea expectantur a plu
ribus. ut in quo ea sint. illi deferantur fides. quod pos
sit utile consilium ac fidele desideranti dare.
Quis enim ei se committat. quem non putet plus
sapere quam ipse sapiat. qui querit consilium. Necess
se est igitur ut prestantior sit. a quo consilium petitur
quam ille est qui petit. Quid enim consulas homi
nem. quem non arbitreris posse melius aliquid
reperire. quam ipse intelligis. Quod si eum inueneris
qui vivacitate ingenii mentis vigore atque au
doritatis prestat et accedat eo ut exemplo.

et vñ paratior sit. pñtia soluat. pericula pspiciat
at futura denūciat. imminētia. argumēta expe
diat. remediū se rat in tempe paratus sit. nō
solū ad cōsulendum. s; etiā ad subueniendum
huic ita fides habetur. vt dicat qui cōsiliū pe
tit. et si mala michi euenerint p illum sustineo
Quiusmōi igitur viro salutē nostram et existiā
cōnem nrām cōmittim⁹. qui sit vt suprad ixi⁹
iust⁹ et prudens facit enī iusticiā. vt nullus sit
fraudis metus. facit etiā prudentiā vt nulla er
roris suspiciō sit. Promptius tñ nos iusto viro
q̃ prudenti cōmittim⁹. vt scdm vñm vulgi lo
quat. Deniq; sapientium diffinitione. in quo
vna virtus est. cōcurrūt cetera. nec potest sine
iusticiā esse prudentia. Qd etiā in nrīs inuenim⁹

Dicit enim dauid **¶ Capitulu. 16.**
Iust⁹ miseretur et fenerat. Quid feneret
iust⁹. Alibi dicit. Iocund⁹ homo q̃ mise
retur et comodat disponet sermones suos in iu
diciō. Ipsum illud nobile salomonis iudiciū
pñe sapientiē plenū ac iusticie est. Itaq; spe
ctem⁹ illud si ita est. Dūc inquit mulieres in cō
spectu regis salomonis steterūt et dixit vna ad
eum. Audi me dñe. Ego et mulier hec in vno ha
bitātes cubiculo. ante diem terciū partu edito
singulos filios suscepim⁹. et eramus vna arbi
null⁹ domi. nec vlla alia nobiscum femina nisi

nos sole. et mortuus est filius eius hac nocte ut ob
dormiuit super eum. et surrexit media nocte. et ac
cepit filium meum de sinu meo. et surrexi ma
ne ut lactare puulum. et inueni mortuum. et considera
ui eum diluculo. et non erat filius meus. Et respondit al
tera non si filius meus est hic qui uiuit filius autem tuus
mortuus est. Et hec erat contentio. Cum itaque sibi fi
lium vendicaret superstitem. Defunctum autem suum
negaret. Tunc rex iussit afferri macheram et in
fantem diuidi. ac singulas partes dari singu
lis. dimidiam unum et dimidiam alteri. Exclamat mu
lier que uero erat affectu promota. Nequaquam do
mine infantem diuidas. detur potius illi et ui
uat. et ne interficias eum. At illa respondit al
tera. neque meus neque huius sit infans diuidite e
um. Et statuit rex dari infantem ei mulieri que
dixerat. nolite interficere eum. Date eum illi muli
eri quia mota sunt inquit viscera eius in filio
suo. Itaque non immerito estimatus est intelle
ctus dei in eo esse. Quoniam que occulta sunt. deo in
spirante cognouit. Quid autem occultum interno
rum viscerum testimonio. In que sapientis in
tellectus uelut quidam pietatis descendit ar
biter et uelut quadam genitilis alui uocem e
ruit. quam maternus patuit affectus. qui eli
gebat filium suum uel apud alienam uirginem. quam in conspe
ctu matris necari. Sapientie igitur fuit latentes

distingueret cōscientias. ex occultis eruere ve-
l tatem. et velut quadā machera. ita spiritus gla-
dio penetrare. nō solū vteri sed etiam aie et mē-
tis viscera. **I**usticie quoq; vt que suū necaue-
rat. alienū non tolleret. sed vera mater recipe-
ret suū. **D**eniq; etiā scriptura hoc pronūciat.
Audiuit inquit omīs israel. hoc iudiciū quod
iudicauit rex salomon. et timuerūt a facie regis
eo q̄ intellect⁹ dei esset in eo vt faceret iustici-
am. **D**eniq; et ipse salomon ita poposcit sapien-
tiam vt daret sibi cor prudēs audiē et iudicā-
eum iusticia.

Capitulu. i. a.

Iquet igitur etiā scdm scripturā dīmā
que antiquior est. sapiētiam sine iusticia
esse non posse. quia vbi vna earū virtu-
tum. ibi vtraq; est. **D**aniel quoq; q̄ sapienter
alta interrogacōne fraudulēte accusacōis de-
p̄hendit mēdaciū. vt calumpniatorū sibi re-
sponso non cōuenir. **P**rudētie igitur fuit. vo-
cis sue testimonio reos prodē. **I**usticie quoq;
nocētes supplicō dare. innocentē subducere. Est
igitur indiuiduū sapiētie atq; iusticie contuber-
nium sed vulgi vsu diuiditur vna quedā forma
virtutū. vt temperantia sit in despiciēdis volu-
ptatibus fortitudo spectet in laborib⁹ et piculis
prudētia in delectu bo norū sciēs cōmoda et ad-
uersa distinguere. iusticia que sit bona custos

iuris aliam. et vindex proprietatis. suū cuiq; cōser-
uans. Sic igitur nobis cōis opiniōis grācia q̄
dupartita hec facta diuisio. l. ab illa subtili di-
spūtacone philosophie. sapientieq; limande
veritatis causa quasi ex adito quodā erutum
retrahentes pedem. forensem vsū ac populare
sensum sequamur

Capitulum. is.

HAc igitē diuisioē seruata vt reuertamur
ad ppositum prudētissimo cuiq; causam
nrām cōmittim⁹ et ab eo cōsiliū prom-
pti⁹ q̄ a ceteris poscām⁹. Prestat tū fidele iusti
cōsiliū viri et sapiētissimi ingemo frequēter
preponderat. vtilia enī vulnera amici q̄ alioꝝ
oscula. Deinde quia iusti iudiciū est. sapien-
tis autem argumentum. In illo censura discie-
cōnis. in hoc calliditas inuentiōis. Quod si
vtrumq; connectas erit magna consiliorum sa-
lubritas. que ab vniuersis spectatur āmiracōe
sapientie et amore iusticie. vt omnes querant
audire sapientiam ei⁹ viri in quo vtriusq; vir-
tutibus copula sit. Sicut querebant omnes ēges
terre videre faciē salomōis. et audiē sapiētā
ei⁹. Ita vt saba ēgina veniet ad eū et tēptaret
eum in questionib⁹ et veniet. et omnia locuta est
que habebat in corde suo et audiuit omnē sa-
pientiam salomōis. nec vllum verbum prete-
riuit eam. Que sit ista quam nichil pretereat.

nec sit aliquid quod ei nō annūciauerit verus
salomon. cōgnosce o homo ex hīs que audis
loquentē. verus est inquit sermo quē audiui i
terra mea de sermonib⁹ tuis. ⁊ de prudētia tua
⁊ nō credidi hīs qui dicebant michi. donec ve
ni ⁊ viderūt oculi mei. **E**t nūc non est nec dimi
dia quidē pars scōm ea q̄ ānunciabant michi
apposisti bona. sup omnia quē audiui in terra
mea. **B**eate mulieres tue. ⁊ beati viri tui. qui as
sistunt tibi. qui audiūt omnē prudentiam tuā.
Intellige viuū veri salomonis. ⁊ que apponū
tur in eo cōuuiō. **I**ntellige sapiēter ⁊ cōsidera
in qua terra congregatio nationū audierit fa
mam. sapiētie vere atq; iusticie. et quib⁹ eū vi
dent oculis cōtemplantib⁹ utiq; que non vidē
tur. **Q**uomā que vidētur temporalia sunt. que au
tem non videntur eterna. **Q**ue sunt beate mul
ieres. de quib⁹ dicitur. quia multe verbum dei
audiūt ⁊ pariunt. **E**t alibi. **Q**uicūq; enim fecit
verbum dei. ipse meus frater. soror ⁊ mater est
qui etiā pueri tui beati qui assistunt nisi paul⁹
qui dicebat vsq; in hūc diem sto protestās mi
noi ac maiori. ⁊ simeon qui expectabat. redem
ptōnem israel. **Q**uō enim dimitti posceret mi
q̄ assistēs dño discedēdi habē facultatē nō po
terat nisi voluntatē dñi adeptus esset. **E**xempli
causa ppositus salomon est. ⁊ quo certatim ve

ut ei⁹ audiret sapientia postulabat. Joseph
quoq; nec in carcere feriat⁹ erat. quo min⁹ de
rebus incertis cōsuleretur. Cuius cōsiliū egypto
p̄to vniuerso profuit vt non sentiēt septē an
noꝝ sterilitatem. aliosq; populos misere famis
leuaret ieiunio. Daniel ex captiuis regaliū cō
sulcorum arbiter fact⁹ cōsilijs suis emendauit
p̄ntia. anūciāuit futura. Ex hys enī que fre
quēter interpretatus ostenderat vere se esse an
nūciatum. fides ei in omnib⁹ deferbat. Sed
etiam tercius loc⁹ de hys qui amiracōe digni
extimarētur ioseph. salomonis et daniel exem
plo decursus videtur

¶ Capitulum. i9.

Iam quid de moyse loquat cui⁹ omis is
rahel quotidie cōsilia p̄stolabant. quoz
vita fidem sociabat prudētie. amiracōez
q; ei⁹ augebat. Quis se nō cōmittēt cōsilio moy
si. cui seniores si qua supra suū intellectum et v̄
tutem esse arbitrarētur dijudicāda seruabāt
Quis daniel cōsiliū refugeret. de quo de⁹ ip̄e
dixit. quis danielē sapienti⁹. Aut quō homi
nes de eozum dubitāe mentib⁹ possent. quib⁹
de⁹ tantā referebat grāciam. Moyse cōsilio
bella conficiebantur. moyse meritis de celo afflu
ebat alimonia. potus e petra. Quam purus
danielis animus vt mulceret barbaros mo
res. imūgaret leones. Que in illo temperantia

quāta animi a corpis continentia. Nec immeri
to mirabilis fact⁹ omnib⁹ qñ quod vehemēter
āmirantur omnes regalibus fultus amīcīis
aurū nō querebat. nec delatū sibi honorem pl⁹
faciebat q̄ fidem. Quinetiā pidi tati malebat
pro lege dñi. q̄ pro gracia hominis inflecti. Nā
de sancti Ioseph quē pene pterierā castimonia
a iusticia quid dicam. quaz altera illecebēs te
riles respuit. refutauit premia. altera mortē cō
tempnit. metū ēppulit. carcerē preoptauit. Quis
hūc priuate cause ad consulendū ydoneum nō
iudicaret. cuius feras anim⁹. a mens fertilis tē
poris sterilitatē. quodam cōsiliō. a cordis vbe
re fecundauit.

Capitulum. 20.

Aduertim⁹ igitur q̄ in acquirēdis cōsilijs
plurimū adiūgat vitē probitas virtutū
prerogatiua. beniuolentiē vsus. frugali
tatis gratia. Quis enim in ceno fontem requirat
Quis e turbida aqua potū petat Itaq; vbi luxū
ria est vbi intemperantia. vbi vicōrum confusio
quīs inde sibi aliqd hauriēdū existimet. Quis
non despiciat moy colluuiōem. Quis vtilem
cause aliene iudicet quē videt inutilem sue vitē
Quis iterū improbū maliuolum. cōtumeliosum
non fugiat a ad nocendū paratū. Quis non cū
omni studio declinet. quīs vero q̄uis instructū
ad cōsiliū opem difficilem tamē accessu ambiat

In quo fit illud tāq̃ si quis aque fontē produ-
dat. Quid enī prodest habē sapiētiam. si cōsili-
um neges si cōsulendi inter dūdas copiā. Clau-
fisti fontem vt nec alijs influat nec tibi profit
Pulchre autē q̃ de illo cōuenit. qui habens pru-
dētiam conmaculat eam vicōꝝ sordibus. eo q̃
aque exitum cōtaminet degeneres aīos vita
arguit. Quō enī potes cum indicā cōsilio fu-
piorem quem videas inferiorē morib⁹. **S**upra
me debet esse. cui cōmittere paro. **A**n vero eū
pdoneum putabo. qui michi det cōsiliū qd̃
non dat sibi. q̃ michi eū vacare credā. qui sibi
non vacet cui⁹ aī⁹ voluptates occupēt. libido
deuinciat. auaricia subiūget. cupiditas p̃turb⁹
quatiat met⁹. **Q**uō hic cōsiliū loc⁹ vbi nullus
quiescit. **A**mmirand⁹ michi q̃ suscipiēdus cōsi-
liari⁹ quē p̃picius dñs patrib⁹. offensus abstu-
lit. **Q**uī⁹ imitator deb⁹ esse. qui p̃t cōsiliū da-
re. q̃ alienā a vicis custodiē. prudentiā quo mi-
chil inquinatū in illā incurrat. **Q**uis igitur tā
q̃ vultu spēm preferat pulchritudinis. q̃ belui
mis posteriorib⁹ ac ferinis vnguib⁹ forme supe-
rioris dehoēst⁹ grāz. cū tā amābilē q̃ p̃dara fōr-
vūtu sit. q̃ spāl pulchritudo sapiē. sic seies scri-
ptūe indicat. ē etei speciosior sole. q̃ sup oēz stel-
laz dispositōez luci opata iueiat p̃or luce. **E**tei
hāc suscipit nox sapiā; autē nō cūctat. **Ca. 21**

Dixim⁹ de eius pulchritudine a scripturæ
 testimonio cōprobauim⁹. supest vt doce
 am⁹ scripture auctoritate. nullum eius
 contuberniū cū vicis esse. sed indiuiduā. cū ce
 teris virtutibus cōmūdnem. Cui⁹ spiritus est
 discretus sine inquāamēto cert⁹ sanct⁹. amās
 bonum. acutus. qui nichil vetet bñfacere. beni
 gnus stabilis. certus. secur⁹. omnem habēs vir
 tutem. omīa prospiciens. Et infra sobrietatē do
 cet iusticiam a virtutē. Omīa igitur opatur pru
 dentia. cū omnib⁹ bonis habet cōsortium. Nam
 quomodo potest vtile consiliū dare nisi habeat
 iusticiam vt induat cōstantiam mortem nō re
 formidet. nullo terrore. nullo metu reuocet. nul
 la adulacōne a vero deflectatur. Epiliū nō re
 fugiat. que nouerit sapiētī patriam mūdū eē
 Egēstatem non timeat. que nichil deesse sapiē
 ti sciat. cui totus mūd⁹ diuiciarū est. Quid enī
 preclūsus eo viro. qui auro moueri nesciat. cō
 temptū habeat pecuniarū a velut ex arce quadā
 despiciat hominū cupiditates. Qd qui fecerit.
 hunc homines supra hoīez esse arbitrant. q̄s
 est inquit a laudabim⁹ eum. fecit enim mirabi
 lia in vita sua. Quō enim nō amirand⁹. qui di
 uicias spernit. quas pleriq; salutī pprie pretule
 rūt. Decet igitur omēs censura fragilitatis. con
 tinētie auctoritas. a maxime eum qui honore

preſt; ne p̄minentem viz theſauri poſſideant
ſui. ⁊ pecunijs ſeruiat. q̄ preſt libeis. **I**llud ma
gis deet vt ſupra theſauꝝ ſit aīo. et infra ami
cum obſequio. **H**umilitas enī auget grā; hec
plena laudis ⁊ digna p̄marīo viro. nō cōem
cū tēijs negociatorib⁹. ⁊ galathis mercatorib⁹
bus habē. turpis lucri cupidinē. nec omne bo
nū locat in pecunia. ⁊ tāq̄ mercenatio munē
quotidianos numeratē queſt⁹ calculari cōpen
dia. **Q**uod ſi ab hīs ſobriū aīm gerere laudabi
le eſt. quāto illud p̄ſtanti⁹ ſi dilectōnem me
tutudinis liberalitate acquiras. neq; ſupflua cu
ra circa importunos neq; reſtricta circa indigē
tes. plurima autē grā liberalitatis ſunt. non ſo
lum quotidiano ſumptu egētib⁹ quo vitam
ſuſtinē ſuā poſſint diſponē ac diſpenſatē alimo
niā verū etiam hīs qui publice egē. verecūda
tur cōſulē ac ſubueniē quatin⁹ cōis egenorum
alimonia non exhauriat. **D**e eo enim loquor
qui preſt alicui muneri. vt ſi officiū ſacerdo
tis gerat ac diſpenſatoris. vt de hīs ſuggerat
ep̄o nec reprimat. Si quē poſitum in neceſſita
te aliqua cognouerit aut deiectum opibus ad
inopie neceſſitatē redactum maxime ſi non ef
fuſione adoleſcētie. ſi direpcoe alicui⁹ ⁊ amiſſi
one p̄morum i eā ceciderit iniuriā vt ſūptū exer
cere diuenu non queat. **¶ Capitū. 22.**

Summa etiā liberalitas captos redimē
eripere ex hostiū manib⁹. subtrahere ne
ā homiēs. a maxime feminas turpitudi
ni redimē. parētib⁹ liberos. parentes liberis.
cūes patric restitue. Nota sūt hec nimis illirici
vastitate a tēcie. quāti vbiq; venales erant to
to captiui orbe. quos si reuocēs. vnius prouicie
numex explere possent. fuerūt tamē qui etiā
quos ecēie redemerunt. in seruitute reuocāe vel
lēt. ipsa grauiores captiuitate quā inuideret Ita
lie. Nā misericordiam ipis si in captiuitate remis
sent seruirent liberi. si venditi fuissent seruitutis
ministerium non recusarent. a nolūt alienam lib
tatem rescādere. qui suā seruitutem nō possent
rescindere. nisi forte precium recipe emptori pla
ceret in quo tñ non rescāditur seruitus sed re
dimiē. Precipua est igitur liberalitas redimere
captiuos a maxime ab hoste barbaico q̄ nichil
humanitatis deferat ad misericordiam. nisi q
auaricia reseruauerit ad ēdempcōnē. Es alienū
subire si debitor soluendo nō sit. atq; artetur ad
solucōem que sit iure debita. a inopia destitute
nutrire parulos. pupillos tueri. Sūt etiā qui
virgines orbatas parētib⁹ tuende pudicitie
gratia connubio locent. non solū studio s; etiā
sumptui adinuēt. Est etiā illud gen⁹ liberalita
tis qd apostolus docet. vt si quis fidelis habet

viduas subministret illi ut earum alimoniam
non grauetur ecclesia ut hijs que vere vidue sunt
sufficiat. Vtil igitur homini liberalitas. sed non
cōis omnibus. Sūt enim plerique etiam viri bo
ni qui tennes sūt cōsensu cōtenti quidem exiguō
ad sui vsum. s; non ydonei ad subsidium leuā
de paupertatis aliene. Tamen suppetit aliud be
neficiētie gen⁹ quo iuuat possent inferiorem

Est enim duplex libe **¶ Capitulum. 27.**
ralitas. vna que subsidio rei adiuvat id
ē vsum pecunie. Altera que opem collatōe
impenditur multo frequēter splendidior mul
toq; dario. Quāto illustri⁹ abraham captum
armis victorijs receperit nepotem. q̄ si re
demisset. quāto vtilius egem pharaonem san
ct⁹ Joseph⁹ consilio prouidentie inuit q̄ si stuliss;
pecuniam. Pecunia enī vni⁹ ciuitatis non edi
mit vbertatē pspiciētia tot⁹ egypti p quicquē
nium famem repulit. facile aut pecunia consumi
tur. consilia exhauriri nesciūt. Nec vsum augētur
pecunia minuit⁹ et cito deficit. atq; ipaz destituit be
nigritatē. ut quo pluri⁹ largiri volueris eo pau
ciores adiuues. et sepe tibi desit qd alij offerēdū
putaueris. consilij aut opemq; collatō q̄ i plures dif
fundit eo redūdantior manz. et in suū fontē re
uertit. In se enim refluit vbras prudētie. et quo
plurib⁹ fluxerit. eo exercit⁹ fit oē qd remanz

Liquet igitur delere esse liberalitatis modū ne
fiat inutilis largitas. **S**obrietas tenēda est ma
xime a sacerdotib⁹ vt non pro iactātia. sed pro
iusticia dispensent. **N**usq̃ enim maior auāditas
peticōnis. veniūt validi. veniunt nullā causam
nisi vocandi habētes ⁊ volunt subsidia euacua
re pauperū. eximariē sumptum. nec eriguo con
tēti maiora querūt. habitu vestium captantes
peticōnis suffragiū ⁊ nataliū simulacōne lucrā
tes incrementa questuū. **H**īs si quis facile fidē
deferat cito exhaurit pauperū alimonis futura
cōpendia. **M**odus largiendi assit. vt nec illi in
anes recedāt neq; transcribatur vita pauperū
in spolia fraudulētoꝝ. **E**a ergo mēsurā sit vt ne
q; humaitas deseratur. nec destituat necessitas
Pletiq; simulāt debita. sit veri examē. **E**ritos
se p latrocinia deplorāt. aut iniuriā fidem faciāt
aut cognicō psonę. quo ppenius inuēt. **A**b ec
clesia eligatis sumptus impiciēdos si desit ei alē
di copia. **I**taq; quī modū seruat auarus nulli
sed larg⁹ omnib⁹ est. **N**on enī solas aures pte
re debem⁹ audiendis precātium vocib⁹. sed etiā
am oculos cōsiderandis necessitatib⁹. plus da
mat bono opatori debilitas q̃ vox pauperis. **N**e
q; vero fici potest vt non extorqueat amplius
importunitas vociferantium. s; non semp impu
dentie locus sit. vidend⁹ est ille quī tenō vid⁹

Requiritur est ille qui erubescit videri. Ille etiam
am clausus in carcere occurrat tibi. ille affectus
e gritudine mentem tuam psonet. qui aures non
potest. Quo plures te opari viderit populus magis
diliget. Scio plerosque sacerdotes. quo plures con
tulerunt plures habundasse. quoniam quicumque bo
num oparium videt. ipsi confert quod ille suo offi
cio dispenfer. securus quod ad pauperem sua pueni
at misericordia. Nemo ei vult non pauperi pficere
collatione sua. Nam si que a immoderatum aut mi
nus tenace dispensatore viderit. utique despiciet
Si autem superfluis erogationibus dissipet alieni fru
ctus laboris a recordat saccus. Sicut igitur modus
liberalitatis tenetur est. ita et calcar plerumque adhi
bendum videtur. Modus ideo ut quod benefacis id quoti
die facere possis ne fructus has necessitati quod indul
geris effusioni. Calcar propterea. quod melius opae
preuma in pauperis cibo. quam in diuitis sacco. Ca
ue ne intra oculos tuos induas salutem mo
pum a tamquam in tumulis sepelias vitam pauperum

Donavit donavit Joseph **¶ Capitulum. 28.**
totas egypti opes. a effundere thesau
ros regios. noluit tamen de alieno effu
sus videri. Maluit frumenta vendere quam donare
effusionibus. quod si paucis donasset pluribus defuisset.
Ea liberalitatem probavit que benediceret om
nibus. Patrefecit horrea ut omnes emercent

subsidium frumētariū. ne gratis accipiēdo cul-
tus terrarū relinqueret. **Q**uomā qui alieno vītē
suum negligit. **I**taq; primo oīm coaceruauit pe-
cunias. deinde instrumenta cetera ad postremū
iura terrarū regi acquisiuit. non vt omēs exue-
ret suo. sed fulciret. publicū tributū cōstitueret
quo sua tutius habē possent. **Q**8 ita fuit gratū
omnib⁹. quibus terras ademērat. vt nō vendi
cōnem sui **I**uris. se redempcōnem putarēt salu-
tis. **D**emq; dixerūt. sanasti nos inuenim⁹ grāz
in cōspectu dñi nostri. **N**ā q de ppietate nil ami-
serant qui ius receperāt q de vtilitate nil pōde-
rant. qui acquisierant ppetuitatem. **O** virū ma-
gnū qui nō largitatis supflue tempalem capta-
uit gloriā. s; ppetuam cōmoditatem cōstituit p-
uidēcie. fecit enim vt tributis populi se inuaret
suis. nec intempe necessitatis aliena sibi adde-
derent. **M**elius ei fuit cōferre aliquid de fru-
ctib⁹. q̄ totū de iure amittere. **Q**uā pōcōne col-
lacōis statuit q in puidēdo pspiciatior q in tri-
buto liberalior. **D**emq; nūq̄ egyptus hmoi sa-
mem ptulit. **Q**uā predare aut collegit futura p-
mum. q̄ argute regalis interpres somniū verita-
tem expressit. **S**omnium regis p̄mum hoc fuit
Septē inuente ascēdebant de flumine visu de-
core q pingues corpore. q ad orā pascebātur flu-
minis. **A**lie quoq; vitule visu deformes ac ieiunc

corpore. post illas iuuenas ascendebant de flu-
mine et iuxta eas in ipso riparum thoro pasce-
bantur. et vise sunt hee vitule tenues atq; exi-
les deuorare illas que prestabant et forma et
gracia. Et sompnum scdm hoc fuit. Septem
spice pingues electe et bone de terra surgebat.
et postea septem spice exiles. et vento corrupte
ac madide se subicere moliebantur. et visum
est qd letas et vberes spicas. spice tenues et ste-
riles deuorauerunt. Hoc sompnum ita aperu-
it sanctus Ioseph. eo qd septem iuence septē
annū forent et septem spice similiter et feti et
fructu interpretatus tempa. fetus enim iuuen-
ce annū exprimit. et fructus segetis annū cōsum-
mat integrum. que ideo ascendebāt de flumine
qd dies annī ac tpa fluminum pretereūt modo
et cursim labūtur. Annos itaq; septē priores
vberes terre fertiles ac fecundos declarat fu-
turos. posteriores aut alios septem annos ste-
riles. atq; infecūdos. quorum sterilitas assu-
pta foret vbertatem superiorū. Qua gracia
prospiciendum ammonuit. vt vberioribus
annis congregaretur subsidium frumentari-
um. quod sustentare posset inopiam future in-
fecunditatis. Quid primum mirer. Ingenium
quo in ipm veritatis descendit cubile. an cōhū
quo tā grau atq; diuturne pspexit necessitati

an vigilantia atq; iusticiam. quarū altera im-
posito sibi tanto munere congregauit tā multū
plices cōmcatus. altera q̄ equali tatem p omēs
seruauit. **N**ā de magnanimitate quid loquar?
q̄ venditus a fratrib⁹ in seruitutē non retulit i-
uriā. sed famem depulit. **Q**uid de suauitate. q̄
dilecti fratris pntiam pia fraude quesuit. quē
simulato p elegantia furto reū statuit rapine.
vt obsidem teneret gratie. vñ merito ei a patre
dicatur. filius meus ampliatus **J**oseph. filius me-
us ampliatus zelotes. fili⁹ me⁹ adolescentior. **A**d
inuet te dñs meus a bñdicat te bñdictōne celi
a summo. bñdictōne terre habētis omia ppter
bñdictōnem patris tui a matris tue. **P**reualuit
super bñdictōnes mōtium manētium. a de hie-
ria colliū eternoꝝ. Et i deutronomio. **Q**ui vñsus
es inquit in eu to vt veniat sup caput **J**oseph.
a sup verticem ipi⁹. honore⁹ inter fratres pri-
mitin⁹ tauri. decus eius cornua vnicornis in ip-
sius cornua gentes vētilabit. simul vsq; ad ex-
tremū terre ipsi dece milia effrem. et ipsi milia
manasses.

Capitulum. 27.

Alis itaq; debet esse qui cōsiliū alteri
det vt seipsum formā alijs prebeat ad ex-
emplū bonoꝝ opoꝝ in doctrina in integri-
tate. in grauitate. vt sit eius sermo salubris at
q; irreprehensibil. cōsiliū vñle. vita honesta

sententia detora. **T**alis erat paul⁹ qui consiliū
dabat virginib⁹ magisteriū sacerdotib⁹. ut p
mū seipm formā nobis pteret ad imitandum
Ideo a humiliari sciebat. sicut sciuit a **J**oseph
Qui summo or⁹ patriarcharū gñe nō dedignat⁹
de genere seruitutē exhibebat eā obsequijs il
lustrabat virtutib⁹. **S**ciuit humiliari qui a vē
ditorem a emptorē passus est a dñm appella
bat eū. Audi humiliatē in se. **S**i dñs me⁹ ppter
me. nichil scit in domo sua. a omia quēcūq; ha
b⁹ dedit i man⁹ meas. neq; subtrahū est a me
quicq; preter te. quia vxor illi⁹ es. quō faciām
verbu hoc malū. a peccabo coram dño. **P**lena
vox humilitatis. plena castimonie. **H**umilita
tis quia dño deferebat. honorificentie qz refere
bat grām plena quoq; castimonie. qz turpi fla
gitio contaminari graue peccatum putabat.
Talis igitur debet esse consiliarius qui nichil
nebulosū habeat. nū fallax nū simulatum qd vi
ram ac morē eius refellat. nichil improbum
ac malinolum quod auertat consulētes. **A**lia
sunt enim que fugiuntur. alia que contempnū
tur. **F**ugimus ea que possunt nocere. que ma
liciose possunt in nosā serpere. ut si is q consiliū
dubia sit fide a pecunie auid⁹ ut possit p̄cio mu
tari. si inuidiosus hic fugitur ac dedimatur. **Q**ui
vero volūtarī⁹ interpretās a si alienus a fraude

tamē auar⁹ ⁊ cupidior lucri turpis. hic contēp
nitur. Qd enim specūmen industrie quē fructū
laboris edere potest. quā ēcīpe aio curam ac so
licitudinē q se corpori dedit atq; ignauie. Ideo
boni vir consilij dicit. Ego enī didici in quibus
scio sufficiens esse. Sciebat ei oīm malorum ra
dicem esse auariciā. ⁊ ideo suo cōtentus erat. ali
enum nō ēquirebat. Satis michi est inquit qd
habeo siue paz siue plurimū habeā michi plu
rimū est. Expressius aliquid dicendū videtur si
ignoto verbo vsus est. Efficat michi inquit in q
sum idest nec deest nec supfluit. Non deest quia
nichil quero amplius. nō supfluit quia non so
lum michi habeo sed plurib⁹. ¶ Capitu. 26.

Hoc de pecunia. ceter⁹ de omnib⁹ dici pōt
qz efficiebant illi pntia. hoc est nō maio
rem honore. non obsequia vteriora desi
derabat. nō glorie immodicē cupid⁹. aut grām
indebite querebat s; debiti finē certaminis. pa
ciens laboris secur⁹ meriti prestolabat. Scio in
quit ⁊ humiliari. Nō ergo indocta humilitas s;
que habeat sui modestiā ⁊ scientiā laudi datur
Est enim humilitas fortitudinis. ē impericie at
q; ignorantie. et ideo scriptura ait. Et humiles
spiritu saluabit. Preclare ergo dixit. scio et hu
miliari. Id est quo i loco. qua moderacōe. quo
fine. in q officō i quo munē. Nesciuit pharise⁹

humiliari. ideo deiecit. **S**ciuit publicanus. ideo
iustificatus est. **S**ciebatque habundare paulus. quia
aiam habebat diuitum. et si thesaurum diuitis non
habebat. **S**ciebat habundare quia non querebat
datum in pecunia sed requirebat fructum in gratia.
Possumusque sic intelligere quia sciebat habundare
qui poterat dicere. **O**s nostrum patet ad vos o cori
thij. cor nostrum dilatatum est. **I**n omnibus erat im
butus. et saturari et esurire. **B**eatus qui sciebat sa
turari in christo. **N**on ergo illa corporalis sed spiritalis
est saturitas quam operatur scientia. **E**t merito sci
entia opus est. quia non in pane solo vivit ho
mo. sed in omni verbo dei. **E**rgo qui sic sciebat sa
turari et sic esurire sciebat ut semper noua quere
ret. esurire et fructum in domino. **S**ciebat esurire. qui
sciebat quia esurietes manducabunt. **S**ciebat et
poterat habundare. qui nichil habebat et posside
bat omnia. **E**gregie itaque viros alicui prestantes
muneri commendat iusticia. et contra iniquitas
destituit atque impugnat. **E**xemplo nobis est sci
ptura que dicit quia cum populus israel per mortem salo
monis rogasset filium eius roborem ut reuelaret cerui
ces eorum a fructu dura. et pater in imperium tem
peraet sterilitatem. ille spreto semili consilio de fug
gestionem adolescentium esse prosum fecit dedisse hu
iusmodi. quia et onus adiaceret super paternum iugum et
leuius a grauioribus supplicibus mutaret quo rursus

exasperati responderunt populi. Non est nobis por-
tio cum dauid. neque hereditas in filiis yesse. Reuer-
tere unusquisque in tabernacula tua israhel. quoniam hic
homo neque in principem neque in ducem. Itaque de-
sertus a populo ac destitutus vix duarum tribuum
propter dauid meritum habere potuit societatem. Cla-
ret ergo quoniam equitas imperia confirmet. et ini-
sticia dissoluat. Nam quomodo potest malicia regnum
possidere. que ne unam quidem privatam potest
regere familiam. Summa igitur benignitate opus
est ut non solum publica gubernacula sed etiam
iam privata iura tueamur plurimum in uat ben-
uolentia que omnes studij beneficijs amplecti
deuincere officijs. obpignerae gratia. ¶ Ca. 21.

Affabilitatem quoque sermonis diximus
ad conciliandam gratiam valere plurimum
Sed hanc esse volumus sinceram ac sobri-
am sine ulla adulatione. ne simplicitate ac pu-
ritate alioquin deceat sermonis adulatio. for-
ma enim esse debet ceteris. non solum in ope sed
etiam in sermone in castitate ac fide. Quales ha-
beri volumus tales sumus. et qualem affectum habe-
mus tale apiamus. Neque dicamus in corde nostro
verbum iniquum. quod abscondi putemus silentio
quia audit in occulto dicta qui occulta fecit et
cognoscit secreta viscerum qui sensum visceribus
infudit. Ergo tamquam sub oculis constituti iudicis.

quicquid gerim⁹ in luce positū putem⁹ vt om
nib⁹ manifestetur.

Capitulum. 28.

Primū itaq; prodest vnicuiq; bonis iū
gi adoleſcētib⁹. quoq; vtile. vt daros ⁊
ſapiētes viros ſequātur. qm̄ qui ōgre
ditur ſapiētib⁹. ſapiens eſt. qui autē coheret
imprudentib⁹ agnoſcitur. ⁊ ad inſtructionem
itaq; plurimū proficit ⁊ ad p̄bitatis testimo
niū. Oſtendūt enim adoleſcētes eoz ſe imita
tores eſſe quib⁹ adherēt. ⁊ ea cōualeſcat opio
q; ab hijs viuendi acceperint ſimilitudinē. cū
quib⁹ cōuerſandi hauſerit cupiditatē. Inde
tant⁹ Iheſus naue q; cū non ſolū erudiuit ad
legis ſciētiā moyſi copula. verumetiā ſanctifi
cavit ad grām. Deniq; cū in eius tabernaculū
diuina refulgere p̄ntia videret maietas dñi.
ſol⁹ eāt i tabnaculo ihs naue. moyſes cū dñō
loq̄bat. ihs p̄ter nube ſacra tegebat p̄ſbitci
⁊ pp̄⁹ deorſū ſtabāt. ihs cū moyſe ad accipiē
dā legē aſcēdebat. Ois popul⁹ intra caſtra erat
ihs extra caſtra in tabnaculo testimoniū. Cū
colūpna nubis deſcendēt ⁊ loq̄ret cū moyſe. q̄
ſi fid⁹ aſtabat miſter nec eribat de tabnaculo
inueis cū ſeiores lōge poſitū dīma trepidaret mī
racula. vbiq; iḡr inē amirāda opa ⁊ ruerēda ſe
cra ſcō moyſi indiuidu⁹ adhēbat. vñ ſc̄m ē
vt q̄ fuerat ouerſacōis ſucceſſor fiēt poteſtatis

Merito vir hmoi euasit. vt fisteret fluminu cur
sus. **D**iceret. stet sol et staret sol quasi eius spe
rator victorie. noctem differret diem pducet
Quod quide moyfi negatu est solus eligeretur
vt populu introduceret in terram promissiois
Magnus vir fidei miraculis. magn9 triuphis.
Illus angustiora opera. huius prosperiora. vt
q3 igitur diuina submixus gra vltra humanam
processit cōdicōem. **I**lle mari. hic celo impauit
Pulchra itaq3 copula senioꝝ atq3 adolescentiu
alij testimonio. alij solatio sunt. alij magisterio
alij delectacōi. omitto q abēte adhefit. **L**oths a
iam adolescentul9 pficiētiā ne forte hoc apm
quitas magis fuisse extimet a necessarie. pot9
q voluntarie adiunctiois. **Q**uid de helya atq3
heliseo loquamur. **L**icet non expresse heliseu in
uenē scriptura significauerit. aduertimus tñ a
colligim9 iuniorē fuisse. **I**n actib9 apostolorum
barnabas marcū assumpsit. paul9 fileam. pau
lus thymotheu. paul9 titu. **S**ed illis supioribus
videm9 diuīsa officia. vt seniores consilio preua
lerent iuniores ministerio. **P**lerūq3 etiā virtutū
bus partes dispares etatib9 sui delectantē copu
la. sicut delectabantur petrus a iohānes. **N**am
adolescentē legim9 iohānem in euāgelio a sua
voce. licz meritis a sapiētia. nulli fuerit senioꝝ
sedus. **E**rat enim i eo senectus venerabil moꝝ

et cana prudentia vita enim immaculata bone se
nectutis stipendium est. **¶ Capitulum. 29.**

Adinuat hoc quoque ad profectum bone existi
macōnis. si de potētis manib⁹ eripias mo
pē. de morte dāpnatū eruas quātū sine perturba
cōne fieri pōt. ne videamur iactātie magni cau
sa facē q̄ misericordie. et grauiora inferre vul
nera. dū leuiorib⁹ mederi desideram⁹. 1a si op
psum opib⁹ potētis. et fractōne magis q̄ scē
leris sui precō grauātū liberaueris egregie con
ualescat opinionis testimoniū. **¶ Capitulum. 30.**

Conmendat plerosq; etiam hospitalitas
Est enim publica spēs huānitatis. vt pe
regrim⁹ hospicō nō egeat. Suscipiatur
hic officōse pateat adueniētia ianua. valde id
decoꝝ totius est vrbis existimacōni. pegrinos
cū honoꝛē suscipi. Nō deesse mēse hospitalitatis
grā occurrē officijs libtālitatis. explorāē adue
t⁹ hospitū. **¶** Et abrahe laudi ē datū. q̄ añ ianu
am suā speculabat ne forte pterieret pegrin⁹ ali
q̄s. et diligēter p̄tendebat excubias. vt occurre
ret vt pueniēt vt rogaēt ne tūhiēt hospes dicēs
Dñe si inuei grāz añ te ne ptericis purz tuū. et
ideo p hospitalitatis mercede fructū posteri
tatis recepit. **¶** Loth q̄ nepos ei⁹ nō solū genē
s etia virtute primus. ppter hospicalitatis af
fectū sodomitana a se suisq; supplicia extorsit.

Decet igitur hospitalē esse benignū. iustū. nō
aliē cupidū. ymmo de suo iure cedentē potius
aliqua si fuerit lacessitus q̄ aliena iura pulsan
tem fugitatem litū abhorrentē a iurgijs ēdimē
tem concordia et tranquillitatis grām. **S**iquide
de suo iure virū bonum aliquid relaxare nō so
lum liberalitatis. sed plerūq; etiā cōmoditatis
est. **P**rimū dispendio litis carere. non medio
cre est lucrū. **D**einde accedit ad fructū quo au
getur amicitia. **E**x qua oriūtur plurime conmo
ditates. que cōtempnenti aliquo in tempe po
stea fructuose erūt. **I**n officijs autem hospitali
bus omnib⁹ quidē humanitas imparciēda
iustis autē vteior deferēda honorificentia. **Q**ui
cūq; enim iustū recepit in noie iusti mercedem
iusti accipiet vt dñs pronunciauit. **T**āta autē
est apud deū hospitalitatis grā vt nepotus qui
dem aque frigide a premijs renumeracōis im
munis sit. **V**ides quia abrahā deū recepit. **V**n
de scis ne et tu cum suscipis hōiem suscipias cri
stū. **L**icet in hospite sit xp̄us. quia crist⁹ in pau
pe est sicut ip̄e ait. **I**n carcere erā. et venistis ad
me. nud⁹ erā. et operuistis me. **S**uaue est igitur
nō pecunie sed gratie studē. verū hoc malum
iā dudum humanis influxit mētib⁹. vt pecunia
honori sit. et animi hōim diuiciarū amiracōne ca
piantur. **I**nde se immergit auaricia velut quedā

bonoz ariditas officiorum. ut homines dampnū
putent quicquid ppter morē impenditur. Sed
etiā i hoc adūsus auariciā. ne qđ afferre possit
impedimētum pspexit scripturā venerabilis di
cēs. Quia melior ē hospitalitas cū oleribz. Et i
fra melior ē panis i suauitate cū pace. ¶ Ca. xi.

Non enim prodigos nos docz esse scrip
tura s; literales. Largaritatis enī duo sūt
gña. vnū liberalitatis. alterz prodige ef
fusionis. Liberale est hospitio recipē. nudum
vestire. redimē captiuos. non hñtes sumptū
inuare. prodigum est sumptuosius effluere cō
uiujs a vino plurimo. vnde legisti prodigum
est vinū a otuēlosa ebrietas. prodigū est po
pularis fauoris grā exmanire ppias opes qđ
faciūt qui ludis circētibz. vel etiā theatralibus
a muneribz gladiatorijs l etiā venacōnibz pa
trimo nū dilapidāt suū vt vīcāt supioz cele
brates cū totū illd sit inane qđ agūt. Rñ qđ ē
tiā bonoz opm supribz immoderatū eē nō de
ceat. Puichra g libeālitas erga ipōs qđ paupe
res mēsurā tenē. vt hñdes pluribz nō celiādi
fauois grā vltē mod flue. qđ ex affeū puro
ac sincero pmiē hoc ē decoz. nō supfluas edifi
caciones aggredi. nec ptermittē necessarias. Eē
maxime sacerdoti hoc conuenit omaē domini
templum decore congruo. vt etiam hoc cultu.

aula domini resplendeat. Impensas mie conue
mētes frequētare. quantū oporteat largiri. pe
regimis nō supflua s; cōpetentia non redūdan
tia. sed cōgrua humanitati. ne sumptū pau pe
rū alienam sibi querat gratiā. ne restrictōrē er
ga clericos aut indulgentiorē se prebeat. **Altez**
enim in humanū alterū prodigū. **Si** aut sūpt?
desit necessitati eoz quos ab sordidis cogitatio
nis aucupijs retrahere debeas. aut voluptatū su
pfluat.

¶ Capitulum. 12.

Quoniam etiam verborū ipsorū et preceptorum
esse mensurā ouenit. ne aut nimia remis
sio videatur aut nimia seueritas. pleriq;
enim remissiores malūt esse. vt videant boni eē
Sed nichil simulatū et fictum esse seuerē virtū
tis certū est. **Qu**inetiā diuturnum esse nō solet
In principio vernat. **In** processu tāq̃ flosculus
dissipatur et soluit. **Q**uod aut verum ac sincerā
alta fundatur radice. **Et** vt exemplis assercōis
nostre ptem. qm̃ que simulata sūt diuturna
esse nō pnt. s; tāq̃ ad tēpus virētia cito decidunt
ex ea familia ex qua nobis plurima ad virtutis
profectum exempla accersuim. vnū simulacō
nis et fraudis pferam. testimonium. **Ab**salon
erat dauid regis filius. decore insignis egregi
forma. prestās inuēta. ita vt vir talis in israhel
non repietur a vestigio pedis vsq; ad verticem.

immaculat⁹. **I**s fecit sibi ciues⁹ et equos et vi
ros quinquaginta qui praeirent ante eum. Sur
gebat diluculo et stabat ante portam in via. et si quem
aduertisset regis iudicia querentem accedebat
ad eum dicens. Ex qua ciuitate es tu. Responde
bat. Ex tribu vna sum. de tribub⁹ israel seru⁹
tu⁹. Referebat absalon. **V**erba tua bona sunt
et directa. et qui te audiat non est tibi datus a
rege. **Q**uis constituet me iudicem. et quisquis ad
me veniet. cuiusq³ fuerit iudiciu necessarium iu
stificabo illum. **T**alib⁹ delinibat singulos ser
momb⁹ et cum accederet adorare eum. extendens
man⁹ suas apprehendebat atq³ osculabatur eos
Sic conuertit in se corda oim dum benedictione hu
iusmodi intimor⁹ tangunt viscerum sensum. **S**ed deli
cati isti et ambiciosi elegerunt honorabilia et gra
ta ad tempus et iocunda. Vbi autem parua pro
cessit dilatio. quam prudens omnium propheta
paulisper cedendo interponendam putauit non
potuerunt tolerare ac sustinere. Deniq³ non du
bitans de victoria dauid commendabat filium
dimicaturis ut ei parcerent. Ideoq³ nec prelio
interesse maluit. ne vel referre arma partici
de licet videretur. sed tamen filio. Liqueat igit³
ea esse perpetua ac solida que vera sunt. et que sincere
potius quam dolo congregant. Ea vero que simulatione
atq³ assentatione parata sunt non posse diu pseugare

Quis igitur vel illos qui pecunia ad obediēdam
 redimuntur. vel eos qui assentacōne imitatur fi
 dos sibi arbitretur. Nam et illi frequēt et se vende
 re nolūt. et isti imperia dura ferre nō pnt. qui le
 uī assentacūcula facile capiuntur. Si pstrinx
 eris verbo immurmurāt. deserūt. et in se stī abeūt
 indignātes relinquūt. impare malunt q̄ obedi
 re quasi obnoxios bñficō subiectos sibi debere
 esse existimāt. quos ppositos sibi habē debeāt
 Quis igitur sibi fideles putet. quos vel pecunia
 vel adulacone sibi obligatos crediderit. Nam et
 ille qui pecuniā acceperit vilem se et despectū in
 dicat. nisi sepe redimat. Itaq; frequēter exspe
 ctat precū suum. et ille qui obsecratioē ambit
 videtur vult semp rogari. Ergo bonis actib; et
 sincero pposito nitendū ad honorem arbitror
 et maxime ecclesiasticū vt neq; ēsupina arrogā
 tia vel ēmissa negligētia sit neq; turpis affecta
 cō et indecora ambitio. Ad oīa habūdat animi
 directa simplicitas. satīq; seipsa cōmēdat. In
 ipō vero munē. neq; seueitatē esse durā ouenit
 nec nimīa remissionē. ne aut potestātē exercere
 aut sumptū officium nequaq; implē videamur
 Mitēdū quoq; vt bene **Capitulū. 33.**
 ficis atq; officiis obligem; plurimos et
 collatā reseruem; grām neire bñficij
 fiant immemores q̄ se gēuiter lesos dolēt. Sepe

enī vñ venit vt quos grā foueris. vel aliquo
supiore emulaueris gradu. auertas. si indigne
aliquē pponendū indices. **Sed** a sacerdote bñ
ficijs suis vel iudicijs fauē cōuenit. vt equita
tem custodiat. a presbitero vel ministro defer
re vt parenti. **Req;** hos qz semel probati sunt
arrogātes esse oportz. si magis tāq̃ memoēs
gracie humilitatē tenē. **Req;** offendi sacerdo
tem si aut presbiter. si aut minister aut quisq̃
de clero. aut misericordia. aut ieiunio. aut inte
gritate aut doctrina aut lectōne. exstima cōnē
accumulet suā. **Grā** enim ecclie laus doctōis ē
bonum opus alicuius predicari. ita tñ si nullo
studio fiat iactātie. **Laudent** enim vnūquem
qz p̃mox labia a non suū os. a cōmendent
opa nō studia sua. **Ceterū** si quis non obediat
Ep̃o. extollē atqz exaltaē sese desiderat. obum
braē merita Ep̃i. simulata affectacōne doct̃ine
aut humilitatis. aut misericordie. is a vero de
iūis superbit. **Qm̃** veritatis ea est regula vt ni
chil fuci cōmendandi tui causa. quo minor ali
us fiat. **Req;** si quid boni habeas. id ad defor
macōnē alteri? a vitupacōnem excrēas. **Non**
defendas i probū. a scāmdig̃ omittēda arbitre
ris. neqz vigeas. a ipugnes cui? crimē nō dep
lendeis. **Nā** cui i oibz iniusticia cito offendat. tū
maxime in ecclia vbi equitatem esse oportet.

vbi equalitatem habet decet a vt michi sibi po-
tentior vendicet. nichil plus vsurpet dicior. Si
ue enim pauper siue diues. in xpo vnū sunt. **Ni**
hil sanctior sibi pl⁹ arroget. ipm enim parē eē.
est humiliore esse. **S** nec psonam alterius acci-
piam⁹ in iudicō. grā ab sit. causam merita deter-
nant. **Ni**hil sic opinione ymmo fidē grauāt q̄
si in iudicādo potentiori dones causam inferio-
ris. vel pauperē innocētē arguas diuitē excu-
ses cum culpe. **P**ronū quidē est gen⁹ hominū
fauere honoracōib⁹. ne lesos sese putēt. ne vi-
di doleant. **S** primū si offensam vereris. nō re-
cipias iudiciū. si sacerdos es. aut si quis q̄ alius
nōn laesses. **L**icet tibi filē in negotio dūtaxat
pecuniario. q̄ q̄ sit cōstantie adesse equitati. **I**n
causa autē dei vbi cōionis piculum est. etiā dīl-
simulare. pccm est nō leue. **¶ Capitulu. 32.**

Quid autē tibi prodest fauere diuiti. an
quia citius amantē ēmunerat. **H**is enī
fauem⁹ frequētius. a quib⁹ referende
vicem speram⁹ gratie. **S**ed eo magis infirmo a
mopi nos studē cōuenit. quia pro eo qđ nō ha-
bet remuneracōnē speram⁹ a domino iberu. **Q**ui
sub specie cōuiuī generalē virtutum edidit for-
mam. vt hīs potius nostra cōferam⁹ beneficia
qui nobis ea nō possent repñtare. dicens ad cō-
uiuū. atq; epulas non eos qui diuites sūt atq;

pauperes imitandos. **D**iuites enim rogari videntur. ut ipsi quoque nobis reddant conuiuium. pauperes quia non habent quod restituant cum acceperint remuneratorem nobis faciunt deum. qui se pro paupere obligandum obtulit. **A**d ipsum quoque seculi vsum consolatio beneficii facta in pauperes magis quam in locupletes plerumque iuuat. quia diues dedignatur beneficium. et pudet eum debitorem esse gratie. **Q**ui etiam id quod collatum est sibi meritis suis arrogat quod velut debitum acceperit. vel ideo datum sit eo quod qui dedit reddendum sibi a diuitie vberius extimaucit. **I**ta in accipiendum beneficium eo ipso quod acceperint diuites dedisse magis quam accepisse existimant. pauper vero et si non habet unde reddat pecuniam refert gratiam. **I**n quo certum est quod plerumque reddat quam accepit pecunia ei numero soluitur gratia numero eximatur. Reddendo vacuat pecunia gratia autem et habendo soluitur. et soluendo retinetur. **D**eum de quo diues effugit pauper facit. quod sit obligatus debito. sibi quoque subuentum. non honori suo delatum putat. donatos sibi arbitratur filios. **V**itam redditam reseruata familiam. Quanto igitur melius apud bonos quam apud ingratos locare beneficium. **V**nde dominus ad discipulos ait. **P**olite possidere aurum neque argentum neque pecuniam. qua velut falcem pullulante in peccatoribus

humais succēdit auariciā. Petrus quoq; dau
do qui ex utero matris sue portabat ait. Argē
tum et aurū non habeo. s; qđ habeo hoc do tibi.
In noīe ihesu xpī nazareni. fuge et ambula. Ita
q; pecuniā non dedit sanitatē dedit. Quāto me
lius est salutem habē sine pecuniā q̃ pecuniam
sine salute. Surrexit claudus qđ non sperabat
pecuniā nō accepit quā sperabat. **C** Ca. 37.

Sed hec vix in sanctis dñi repiūtur ut di
uicie contemptui sint. Ceterz ita incubuerūt
mores hominū amiracōne diuiciāz ut
nemo nisi diues honore dign⁹ putet. Neq; hic
recens vsus s; iā dudum. qđ peius est moleuit
hoc viciū humanis mentib⁹. Siquidem cū Jeri
cho magna ciuitas tubaz sacerdotalium sono
corruisset. et ihesu naue potiretur victoria. cog
uit infirmatā esse virtutē populi p auariciā at
q; auri cupiditatē. Nam cū de spolijs vebis in
cense fustulisset achaz velle aureā. et ducenta
argēti didragmata. et linguā aureā oblatu do
mino negaē nō potuit sed prodidit furtū. Ver⁹
igitur et antiqua auariciā est. que cum ipsis di
uine legis cepit oraculis. ymmo ppter ipam re
primēdā lex data est. ppter auariciā balaac pu
tauit balaam pmijs posse temptari ut maledi
ceret populū patrum et vicisset auariciā. nisi do
min⁹ a maledicto eū abstinere reuisset. ppter

auariciam precipitatus achaz in eritum dedu
perat totam plebem parentum. **I**taq; ihs na
ue qui potuit solem statuere ne procederet. a
uariciam hominum non potuit siltere ne ser
peret. **A**d vocem eius sol stetit. auaricia non
stetit. **S**ole itaq; stante confect ihesus trium
phum. auaricia autem procedente pene am
sic victoriam. **Q**uid fortissimum omnium sam
son nisi dilecte mulieris auaricia decipit. **I**taq;
ille qui rugientem leonem manibus discerpit. qui
vincit? et alienigenis tradit? sine villo adiuto e
sol? dissolutis vinculis. mille ex hys pemit. vi
ros. qui funes intextos nervis velut mollia
spargi fila dirupit. **I**s sup genua mulieris inile
ra ceruice trahit? inuidi criminis ornatu. pecto
gatiua sue virtutis amittit. **I**nfluit pecunia in
gremiu mulieris. et a viro discessit gra. feralis
igitur auaricia. illecebrosa pecunia. que habet
tes oraminat. non habentes non inuat. **E**sto ta
men vt aliquando adiuvet pecunia inferiore. tamen et
ipsum desiderat. quid ad eum qui non deside
rat qui non requirit. qui auxilio eius non indi
get. studio non flectit. **Q**uid ad alium. **S**ic ille co
piofior qui habet. nunquid idcirco honestior
quam huiusmodi? honestas plerumque adest quod huiusmodi
studiat magis. quam quod possideat. **I**llud enim posside
mus quo utimur. **Q**uod autem ultra usum est

non vtiq; habet possessionis fructū. sed custodie
piculum. Ad sumam nouim⁹ q̄ pecunie cōtem
ptus iusticie forma sit. et ideo auariciā dedimare
debem⁹ et omni studio intendē. ne quid facia⁹
vnq̄ aduersus iusticiā. s; in omnibus gestis et
opibus custodiam⁹ eā. si volum⁹ commendare
nos deo.

¶ Capitulum 36.

Quāritatē habeam⁹. vnamimes sim⁹. hui⁹
liratē sequamur. alterutrum existiman
tes supiorem sibi. Nec est humilitas. si
nichil sibi quīs arroget et inferiorē se esse existi
met. Episcop⁹ vt mēbris suis vtatur clericis et
maxime ministris qui sūt vere filij. Quem cuiq;
viderit aptū muneri ei deputet. Cū dolore āpu
tatur etiā q̄e putruit pars corpis et diu tēda⁹
si potest sanari medicamētis. si non potest tunc
a medico bono abscondi. Sic epī affectus boni
est. vt opt; sanare infirmos. serpentia auferre
vlcera. adurere aliqua nō abscondere. Postre⁹
qđ sanari non potest cū dolore abscondere. Vñ
pulcherimū illud preceptū magis eminet. vt
cogitem⁹ nō que nrā sunt. sed q̄ aliorū. Hoc eni
modo nichil erit. qđ vel irati. nostro indulgea⁹
affectui vel fauētes nostre pl⁹ iusto tribuam⁹
aliquid voluntati.

¶ Capitulum 37.

Hoc maximū incēnsium mie vt opaciamur
alienis calamitatib⁹. necessitates aliorum

quācum possum⁹ inueni⁹. apl⁹ interdū q̄ pos
sum⁹. **M**eli⁹ est enim p̄ misericordia cās p̄sta
re vel inuidiā ppeti. q̄ pretendē in demētiam
vt nos aliqui in inuidiā incidam⁹. q̄ ofregeri
m⁹ vasa mistica vt captiuos edimerem⁹. **R**8
ariam⁹ displicē potuerat. nec tam factū displic
ceret. q̄ vt esset qd in nob̄ ēprehenderēt. **Q**uis
aut̄ est tā dur⁹. immittis. ferre⁹ cui displiceat
q̄ homo redimic⁹ a morte. femina ab impurita
tib⁹ barbaroz. que grauiorē morte sūt. adole
scentule vel pucci vel infantes ab ydoloꝝ cōta
gii⁹ quib⁹ mortis metu inq̄nabant. **Q**uā cau
sam nos a si nō sine racōne aliqua gessim⁹. tñ
ita in populo prosecuti sumus vt cōfiteremur
multoq; fuisse commodi⁹ astruerem⁹. vt aias
dño q̄ aux̄ seruaēm⁹. **Q**uī enim sine auro mi
sit apostolos. ecclias sine auro cōgregauit. **A**u
tū ecclia h̄z. non vt seruet. s̄ vt erogat. vt sub
ueniat in necessitatib⁹. **Q**uid opus ē custodiē
quod nichil adiuuat. **A**n ignoramus quantū
auri atq; argenti de tēplo dñi assiri⁹ fustulerit
Rōne melius conflant sacerdotes ppter alimo
niam paupm si alia subsidia defint. q̄ sacrile
gus staminata asportet hostis. **R**ōne dictur⁹
est dñs. cū passus es tot inopes fame emori.
Et certe hēb as aux̄ mistissēs aliōmā. **C**ur tot
captiui deducti in cōmercio sunt nec r. de mpti.

Cur tot ab hoste occisi sunt. **M**elius fuerat ut
vasa uiuentium seruares q̃ metalloꝝ hñs non
posset responsum referri. **Q**uid eni diceres. **T**i
mui ne tēplo dei ornatus dēssset. **R**esponderet.
Aurū sacramēta non q̃rūt neq; auro placēt q̃
auro nō emūt. **ō**it⁹ sacmētoꝝ redēpcō capti
uoz est. **V**ere illa sunt vasa preciosa que redi
mūt aīas a morte. **I**lle ver⁹ thesaur⁹ est dñi q̃
opatur qđ sanguis eius opatus est. **T**ūc vas
dñici sanguinis agnosctur cū in vtroq; vide
rit. redēpcōnē ut calix ab hoste ēdimat. quos
sanguis a peccato ēdemit. **Q**uā pulci⁹ ut cum
agmina peccatoꝝ ab ecclia redimūtur. dicatur
hos xp̃us redemit. **E**cce aurū xp̃i quod p̃bai po
test. ecce aurū vtile. **E**cce aurū xp̃i qđ a morte li
berat. **E**cce auz quo redimitur pudici cia. serua
tur castitas. **H**os ergo malui uobis tradē libe
ros q̃ auz reseruāē. **H**ic numer⁹ captiuorum
Hic ordo prestantior est q̃ species vasculorum.
Huic muneri proficere debuit auz ēdemptoris
ut redimeret p̃ditāres. **A**gnosco infusum au
ro sanguinē non solū rutilasse. **v**z etiā diuine
opacōis impressisse virtutē ēdēpcōis mune
re. **T**ale auz sanct⁹ martir laurētius dño ref
uauit. a quo cū quereretur thesauri ecclie. p̃mi
sit se dēmonstratuz. **S**equēti die paupes duxit.
Interrogat⁹ vbi eēnt thesauri quos p̃miserat

ostendit paupes dices. **N**on sunt thesauri ecclesie.
Et veri thesauri in quibus Christus est. in quibus fides
est. Denique apostolus ait. **H**abentes thesauros in vasis
fidelibus. Quos meliores thesauros habet Christus quam
eos in quibus se esse dixit. Sic enim scriptum est
Esuriui et dedistis michi manducare. sitiui et de-
distis michi bibere. hospes eram et collegistis me.
Quod ei vni horum fecistis michi fecistis. Quos
meliores Iesus habet thesauros. quam eos in qui-
bus amat videri. **H**os thesauros. demonstrauit
laurentius et vidit quod eos nec persecutor potuit au-
ferre. **I**taque Iohannem qui auxilium in obsidione pre-
uabat nec dispensabat alimonie expandere. et au-
rum vidit eripi et in captiuitatem deduci. Lau-
rentius qui auxilium ecclesie maluit erogare pauperi-
bus. quam persecutori reservare. per singularem sue inter-
pretationis vniuersitate. sacram martirem accepit
coronam. **N**umquid dictum est etiam laurentio. **N**on
debuiisti erogare thesauros ecclesie. **¶** **C**ap. 18.

Unde sacramentorum vendere opus est
ut quis fide sincera et perspicaci prouiden-
tia munus hoc impleat. **S**ane si in sua
aliquis deriuat emolumenta tamen est. **S**imul vero
pauperibus erogat. captiuum redimit misericor-
dia est. **N**emo ei potest dicere. **C**ur pauper vivit. **N**e-
mo potest queri quod captiuus redemptus fuit. **N**emo
potest accusare. quia dei templum est edificatum

Nemo potest indignari quia humanis fidelium
reliquis spacia laxata sunt. Nemo potest dolere
quod in sepulchris christianorum requies defunctorum est.
In his tribus generibus vasa ecclesie etiam iniuncta
confringere. conflare vendere licet. Opus est ut
de ecclesia mystici poculi forma non crearetur ne ad
usus nefarios sacri calicis ministerium transfera-
tur. Ideo intra ecclesiam primum quesita sunt vasa
que iniuncta non essent. Deinde conminuta. po-
stremo conflata per minucias erogationis dispen-
sata egentibus captiuorum quoque precibus profecti
runt. Quod si defuncta noua. et que nequaquam iniuncta
videantur in hominum usus quos supradiximus. omnia
arbitror pie posse conuertere.

Capitulum 39.

Illud sane et diligenter tuendum est ut
deposita viduarum intemerata maneant. si
ne ulla seruetur offensione. non solum vidu-
arum sed etiam omnium. fidesentium exhibenda est
omnibus. sed maior est causa viduarum et causa pu-
pillorum. Denique hoc solo viduarum nomine sicut in
libris machabeorum legimus commendatum tem-
plo omne seruatum est. Nam cum Iudicium factum
esset pecuniarium. quas in templo Ierosolymis ma-
ximas recipiri posse symon nefarius antiocho
regi prodidit. missus in rem eliodorius ad templum
venit. et summo sacerdoti aperuit iudicii iniunctam
et aduentus sui causam. Tunc sacerdos deposita

ce dixit viduaꝝ ⁊ victualia pupilloꝝ. Cum he
liodor⁹ ceptū ire vellet. ⁊ regis vendicāe omo
dis. sacerdotes añ altae iactauerunt se induū
sacerdotales stolas. ⁊ dū vīnū qui de depolnis
legem dederat flentes inuocabāt custodē se p
ceptoꝝ prestāe suoꝝ. Vult⁹ vero ⁊ color fūmī
sacerdotis immutat⁹ declarabat dolorem ai et
mentis intente solitudinē. **F**lebant omīs q̄ i
cōtemptū loc⁹ ventur⁹ foret. si nec in tēplo dī
tota fidei seruaret⁹ custodia. Accēdēq; mulie
res pēd⁹ ⁊ clausē virgines pulsabant ianuā.
ad muros alij currebāt. p fenestras alij p̄spe
ctabant. omīs ad cēlum tendebāt man⁹ oran
tes vt suis dñs adesset legib⁹. Heliodor⁹ autē
nec hñs terrib⁹ qđ intrēderat vergebat. ⁊ sacel
litibus suis erarium sepserat. Cū subito appa
ruit illi terribilis eques armis p̄fulgens au
reis. equ⁹ autē eius erat insigni ornatus opto
rio. Alij quoq; duo Iuvenes apparuerūt i vir
tute indita. decore grato cum splendore glorie
speciosi amictu qui circumsteterunt eum. et v
traq; ex parte flagellabant sacrilegum sine
vlla intermissione continuato verberē. Quid
multa. Circumfusus caligine in terram cecidit
⁊ euidentē dimis opacoñis indicō exanimatus
iacebat. nec vlla spes in eo residebat salutis.
Oborta est leticia metuentibus. metus supb⁹.

deiecti q; ex amicis heliodori quidā rogabant
vitam poscentes ei. quoniā supremum gerebat
spiritū. Rogāte ita q; sacerdote fūmo. **I**dem Ju
uenes iterū heliodoro apparuerunt hysdē ami
ci vestib⁹. a dixerunt ad eū. **O**nie fūmo grās a
ge sacerdoti ppter quē tibi vita est reddita. **T**u
autem expertus dei flagella. vade a annuntia tu
is omnib⁹. quātam cognoueris templi religio
nem a dei potestatem. **D**ñs dictis non cōparue
runt. **H**eliodorus itaq; recepto spiritu hostiam
dño obtulit. omie sacerdoti grās egit. et cū exer
citu ad regem reuerfus est dicens. **S**i quē hēs
hostem. aut insidiatorē rerū tuarū. illū illuc diri
ge. a flagellatum recipies eū. **S**eruanda ē igit
filij depositis fides. adhibenda diligentia. **E**gre
gie hīnc vestrū cūtelat ministeriū. **S**i suscepta
impressio potētis. quā vel vidua vel orphani to
lerare nō queant ecclie subsidio cohibeatur. **S**i
ostendatis pl⁹ apud vos mandatū dñi q̄ diu
tis valere grāciā meministis ipi quociēs aduer
sus regales impetus pro viduarū ymmo omni
bus depositis. certamē subierim⁹ cōe. **N**oc no
bis cum michi ecens exemplo ecclie sicinensis p
feram. que vidue depositū quod susceperat amit
tere picitabatur. **I**nterpellāte enim eo qui sibi
illud impiali rescripto vendicāē cupiebat deri
ci cōtendebant auctoritatē. honoratū quoq; et

intercessores dati nō posse preceptis impatoris
obuiari ferebant. Legebantur rescripta forma
directior magistri officiorum statuta agens i re
bus immincebat. Quid plura. Traditū erat. tū
cōicato mecum consilio obsedi scāis ep̄s ea con
clauia. ad que trāstatū illud depositum vidue.
cognouerat qđ vbi non ponit auferri ēceptū
est sub cyrographo. Postea iterz flagitabant
ex cyrographo p̄ceptum impatoris iterauerat.
vt ip̄e p̄ semetip̄m nos cōueniret. Negatū est
a exposita diuine legis auctoritate a seicledō
m̄s. a heliodori piculo vir tandem rationem im
petatoris accepit. Post etiam temptata fuerat
cibicō. s̄ puenit scāis Ep̄us vt ēderet vidue
qđ acceperat. fides interim salua ē imp̄ssio nō
est formidini. qz res nō fides p̄ditabatur.

Hilij fugite im **Capitulum. 20.**
probos. caute mundos. Inter improbū
a inuidū hoc interest. Improb⁹ suo de
lectatur bono. inuid⁹ torquet alieno. Ille dili
git mala. hic bona odit. vt ppe tollerabilior sit
qui sibi vult bene. q̄ qui male omnib⁹. filij a
te factū cogitate. a cum diuicius cogitaueritis
tūc facite qđ p̄batis. Laudabil⁹ mortis cū occa
sio dat rapieda ē illico dilata gl̄a fugit nec fa
cile optēdiē. fide diligite qm̄ p̄ fide a dilectōne
iosias magnū ab aduersariis amorē acq̄siuit

qm̄ celebravit pascha dñi cum esset annoꝝ de
cem ⁊ octo quēadmodū nemo ante eū. zelo ita
qꝫ vt vīat supiores. ita ⁊ vos filij zelum dei fui
te. Exquirat vos dei zelus ⁊ deuoret. vt vnusquī
sqꝫ vestrum dicat. Exquīsiūt me zelus domus
tue. **A**plūs xp̄i zelotes dictus. Quid de apostolo
dico. Ipse dñs ait. zel⁹ domus tue comedit me
Si ergo dei zelus non iste human⁹ inuidiā ge
nerat. sit inter nos par que exsuperat oēm sen
sum. amate vos inuicē. nichil caritate dulci⁹. ni
chil pace gratius. Et vosip̄i scītis qꝫ preteritis
vos semp dilexi ⁊ diligo. quasi vnus patris fi
lij coaliuistis in affectu germanitatis. Que bona
sunt tenete. ⁊ deus pacis ⁊ dilectōnis erit vobi
scum in domino ihesu. Cui est honor ⁊ gloria et
magnificētia et ptās. cū sancto spiritu in secu
la seculorum **Amen.**

Explīcit liber scđus beati Ambrosij de officijs
Incipit liber Tercius eiusdem **C**api. i.

Quid propheta docuit nos tāqꝫ in am
pla domo deambulaē in corde nostro.
⁊ cōuersari cum eo tanqꝫ cum bono cō
tuternali. vt ipse sibi diceret et loque
rentur secum. vt est. Dixi custodiā vias meas.
Salomon quoqꝫ filius eius dicit. Bibe aquam

de tuis vasis a de puteorū tuorū fontib⁹. Hoc ē
tuo consilio vttere. Aqua enim alta consilium in
corde vici. Nemo inquit alien⁹ particeps sit tibi.
fons aque tue sit tibi proprius. et iocunda ē cū
vixit tua. que est tibi a iuuentute. Ceru⁹ ami
ciē a pull⁹ gratiarū cōfabulētur tecū. Non er
go prim⁹ sapiō sciuit sol⁹ nō esse. cū sol⁹ esset
nec min⁹ ociosus cū ociosus eēt. Sciuit aū ipm
moyses. qui cū taceret clamabat. cum ociosus
staret preliabat. Nec solū preliabatur. sed etiā
de hostib⁹ quos nō cōfigerat triūphabat. adeo
ociosus vt man⁹ ei⁹ alij sustinerēt. Nec min⁹
q̃ ceteri. nec ociosus q̃ ociosis manib⁹ expugna
bat hostē. quē nō poterāt vincē q̃ dimicabant.
Ergo moyses a in silentio loquebat et in ocio
operabatur. Cui⁹ autē maiora negocia q̃ huius
ocia. Qui quadraginta dieb⁹ posuit in monte
totā legem exple⁹ est. a in illa solitudine q̃ cū
eo loquētur nō defuit. Vñ et dauid ait. Audi
am quid loquat in me dñs. Et q̃nto pl⁹ ē si cū
aliquo loquebatur q̃ ipse secum. Transibant
apostoli. a vmbra eorum curabat infirmos. tē
gebantur vestimēta eorū a scitas defluebat. Ser
monem locut⁹ ē helias a pluuia stetit. nec ceci
dit super terram tribus annis a sex mensib⁹.
Iterum locutus est et ydria farine non defi
cit. et vas olci toto famis diuine tempore.

non est exinanitū. Et quomā plerosq; delectāt
bellica. quid est prestantius exercitus magnis
lacetis. an solis meritis cōfecisse prelium. **S**e
debat heliseus in vno loco. et rex syrie magnam
belli molem inferebat populo patrū diuersisq;
consiliis acerbabat fraudib; et circūuenire in
fidis moliebatur. Sed omnes ei; apparat; p
pheta deprehēdebat. et vigore mētis p grām dei
vbiq; pns cogitacōnes hostiū suis ānunciabat
et monebat. quib; cauerent locis. **Q**d vbi ēgi
syrie manifestatū est. misso exercitu clausit pro
phetam. **O**rauit helyseus. et omēs eos cecitate
percuti fecit. et captiuos intrare in samariā. qui
venerant obsidere eam. **C**onferam; hoc ocium
cū alior; ocio. **A**lij enim requiescendi causa ab
ducere animū a negociis solent. et a cōuentu ce
tuq; hoīm subtrahere sese. et aut rureis petere se
creta. et captare agroꝝ solitudines. aut intra
vrbem vacare animo. et indulgere quieti et tran
quillitati. **H**eliseus autem in solitudinē iorda
nem transitu suo diuidit vt pars defluat. poste
rior. superior autē in fontē recurrat. **A**ut in car
melo ē soluta difficultate generandi inopia ste
rilem concepcone fecundat aut resuscitat mor
tuos. aut ciboꝝ tempat amaritudines. et facit
famine amixtione dulcescere. aut decem panib;
distributis reliquias collegit plebe saturata.

aut ferrū securis percussū. et in fluuiū iordāis
mersū. p̄fundo. misso in aquas ligno. facit sup̄
nataē. Aut emū dacoñe leprosu. aut siccitatem
imbrib⁹. aut famē mutat fecūditate. Quādo ei
go iust⁹ sol⁹ est. qui cū deo semp est. qñ solita
ri⁹ est. qui nūq̄ sepatur a xpō. Quis nos sepa
bit iniqua dilectōe xpī. Confido quia neq;
mors. neq; vita. neq; āgel⁹. Qñ aut feriat a
negocō. qui nūq̄ feriat a merito. quo consu
mat negociū. Quib⁹ aut locus circūscribitur cui
totus mūd⁹ diuiciarū possessio ē. Qua extima
cōne de finit qui nūq̄ opimione cōphendit. Ete
nim quasi ignorat et agnoscit. quasi morietur
ecce uiuit. qñ tristis et sp̄ letior. et egen⁹ et larg⁹
q̄ nichil habeat et possideat oīa. ¶ Capi. 2.

Nichil enī spectat vir iust⁹. nisi qd̄ ostē
et honestū est. Et ideo etiā si ali⁹ videatur
pauper sibi diues est. qui non eorū que
raduca. sed eorum que eterna sunt extima cōe
tense. Et qm̄ de duob⁹ supiorib⁹ locis dixim⁹
in quib⁹ honestū illud et vtile tractauim⁹. seq̄
tur utrū honestatem et vtilitatem inter se com
parare debeamus et querere quid sit sequen
dum. Sicut enim supra tractauimus utrū
honestum illud an turpe eēt. et secūdo loco vir
vtile an inutile. similiter hoc loco utrū hone
stū sit an inutile. nonnulli requirendū putant

Nos autem monemur ne hec inter se velut compugnantia inducere videamur. que iam supra vnum ostendimus. Nec honestum esse posse. nisi quod utile nec utile nisi quod honestum quia non sequimur sapientiam carnis. apud quam utilitas pecuniarie istius commoditatis pluris habetur. sed sapientiaque ex deo est. apud quam ea que in hoc seculo magna estimantur pro detrimento habentur. Hoc enim cathartoria quod perfectum et absolutum est officium. a vero virtutis fonte perficitur cui secundum est esse officium. quod ipso sermone significatur. non esse ardue virtutis ac singularis. quod potest pluribus esse commune. Nam pecunie compedia captare. familiare multis est. Eleganter conuiuium a suauioribus delectari epulis. vilitatum est. Inimare autem a continenter esse paucorum est. aliter cupidum non esse. ratum est. Contra autem detrudere velle alteri. a non esse contentum suo. Nam in hoc cum plerisque consortium est. Alia igitur prima Alia media officia. Prima cum paucis. media cum pluribus. Denique in his de verbis frequenter discretio est. Aliter enim bonum deum dicimus. aliter hominem. Aliter iustum deum appellamus. aliter hominem. Similiter a sapientem deum. aliter dicimus aliter hominem. quod et in euangelio docemur. Esto ergo perfecti. sicut a pater vester qui in celis est perfectus est. Ipsum paulum lego perfectum et non

perfectū. Nam cū dixisset Non q̄ iam accipietim
aut iam perfectus sim. sequor. aut vt oprehendā
statim subiecit. Quicūq; enim perfecti sum⁹. du-
plex est enī forma perfectōis. alia medius. alia
plenos numeros hñs. alia hic. alia ibi. Alia
scdm hominis possibilitatē. alia scdm perfectōnē
futuri. De⁹ aut iust⁹ p oia. sapiens sup omnia
perfectus in omnib⁹. Inter ip̄os quoq; hominē
distantia est. Aliter daniel sapiēs est. de quo
dictum est. Quis daniēle sapientior. aliter ali⁹
sapientes. aliter Salomō qui replet⁹ est sapiē-
tia sup oēm sapiētiā antiquoz a sup omnes
sapientes egypti

Capitulum terciū

Aliud est enī cōiter sapē. aliud sapē per-
fecte. Qui cōiter sapit pro t̄p alib⁹ a pro
se sapit. vt altei detrahāt ali quid a sibi.
adiungāt. Qui perfecte sapit. nescit sua spectare
cōmoda. S; ad illud qđ eternū est. qđ decorū
atq; honestū est toto affectu intendit. querēs
non qđ sibi vtile est. sed quod omnib⁹. Itaq;
hec sit formula. vt inter duo illa honestū atq;
vtile errare neq; annis eo q̄ iust⁹ nichil altei
detrahendum putz. nec alteri⁹ in cōmodo suū
cōmodū augē velit. Hāc formulā tibi p̄scribit
apl's dicēs. Oia licēt. s; nō oia edificant. nemo
quod suū est querat sed quod alterius. hoc
est. Nemo cōmodum suū querat sed alteri⁹.

90

Vnde et alibi dicit. **A**lter alterum existimantes
 superiorem sibi. non que sua sunt singuli cogitantes
 sed que aliorum. **N**emo etiam suam gratiam queat
 nemo suam laudem. sed alterius. **Q**uod euidenter
 etiam in proverbijs declaratum esse aduertimus
 dicente sancto per **S**alomonem spiritu. **F**ili si sapiens
 fueris tibi sapiens eris et proximis. si autem ma-
 lus euaseris. solus hauries mala. **S**apiens enim
 alijs consulit sicut iustus. quam quidem conforis fui
 est. **U**triusque forma virtutis. Si quis igitur vult
 placere omnibus per omnia. querat non quod sibi utile sit
 quod multis. sicut querebat et paulus. **H**oc est ei
 conformari christo. **A**lienum non querere. nichil alte-
 ri detrahere. ut acquirat sibi. christus enim dominus cum
 esset in dei forma. exinamuit se ut formam suscep-
 ret hominis. quam operum suorum locupletaret virtu-
 tibus. **T**u ergo spoliatus quem christus induit. **T**u eru-
 is quem vestiuit christus. **H**oc enim agis quam alteri-
 us detrimento tua comoda augere expetis. **C**on-
 sidera homo unde nomen sumpsit. ab humo
 vti queque nichil cuique eripit. sed omnia largitur
 omnibus. et diuersos in usum omnium aiantium fru-
 ctus ministrat. **I**nde appellata humanitas. spe-
 cialis et domestica virtus hominis que confor-
 tem adiuvet. **I**psa te doceat forma tui corporis
 membrorumque usus. **N**unquid membrum tuum. alte-
 rius membri officina sibi vendicat. ut oculi officium

dis. aut os oculi officiū sibi vendicet. Aut ma-
n⁹ pedū ministeriū. aut pes manū. Quinetiā
ipē man⁹ dextra ac sinistra dispartita habēt of-
ficia. pleraq; vt si vsū cōmutes vtriusq; adū
sum naturā sit. Priusq; totum hōiem eruas. q̃
mēbroz tuorum ministeria conuertas. Si aut
de sinistra cibū suggeras. aut de dextra funga-
tis ministerio sinistre vt reliquias ciboz ablu-
at. nisi forte poscat necessitas. Finge hāc a da-
oculo virtutem vt possit detrachere sensū capi-
ti. auditū auribz. mentī cogitacōes. Odoratum
naribz. ori saporem. a sibi offerat. Nōne omne
statū dissoluet natūē. Vnde pulchre apls ait
Si totū corp⁹ ocul⁹. vbi audit⁹. si totū audit⁹
vbi odoratus. Omnes ergo vnū corp⁹ sumus
a diuersa membra. sed oīa corpi necessaria. Nō
ei pōt menbz dicē de membro nō est in necessa-
riū. quinetiā ipa q̃ vident infirmiora membra
esse multo magis necāria sūt. a maiore plexq;
tuēdi se ēqrūt sollicitudiez. a si cui dolz menbz
vnū. opaciūt ei a oīa membra. vn̄ q̃ graue est
vt detraham⁹ aliqd ei cui nos opati optz. a cui
dē⁹ ofortū mīsterij ei fraudi a noxe sim⁹. hoc
vtrq; lex natūē est. que nos ad omnem strigie
humanitatem. vt alter alteri tanq̃ vnus
partis corporis inuicem deferamus. nec detra-
hendum quicq̃ putemus. cum contra nature

egem sit nō iniurare. Sic enī nascimur. vt cōsen-
tiant mēbra membris. ⁊ alterū alteri adhercat
⁊ obsequatur sibi mutuo ministerio. Qd si vnū
desit officō suo impedianur cetera. Qd si eruat
oculum man⁹. nōne sibi operis sui vsum nega-
uit. Si pedem vulneret quantorū sibi actū pro-
fectum inuiderit. Et quāto graui⁹ est totū hoīez
q̄ vnū membrum detrabi. Jam si in vno mem-
bro totū corpus violatur. vsq; in vno homine
cōio totius humanitatis soluitur. violat natu-
ra generis humani ⁊ sancte ecclie cōgregatio.
Que in vnū cōnexū corpus atq; compactū vni-
tate fidei ⁊ caritatis assurgit. xps quoq; dñs.
qui pro vniuersis mortuus est. mercede sangui-
nis sui euacuata dolebit.

Capitulum. 8.

Quid q̄ etiam lex dñi hanc formā edocet
vt nichil alteri detrahas. tui cōmodi ser-
uandi grā. Cū dicit. Non transferas ter-
minos antiquos quos statuerūt patres tui cū
vinulum errantem fratris tui reducendū precā-
pit. cū furem mori inleat. cum vetat mercenari-
um debita mercede fraudari. cū pecuniam sine v-
furis reddendā censet. Subuenire enī non ha-
bentī humanitatis est. duricie autē plus extor-
quē q̄ dederis. Etenī si ideo tuo auxilio erat op⁹
quia nō habuit. Vnde de suo redderet. nonne
impiū est si sub humanitatis simulacōe. āplius

ab eo poscas. qui nō habebat vñ min⁹ reddē
Absoluis igit̃ altei debitorē. vt cōmpnes tibi
Et hanc humanitatē vocas vbi est iniquitatis
audō. **H**oc prestam⁹ ceteris animātib⁹. q̃ alia
genera aiantū cōferre aliquid nesciūt. **F**ere
aut̃ cripiūt hominēs tribuūt. vnde ⁊ psalmista
Iust⁹ miseretur ⁊ tribuet. Sūt tñ quib⁹ ⁊ fere
conferant. siquidem collatōne sobolem suam
nutriūt. ⁊ aues cito suo pullos faciūt suos. ho
minū aut̃ soli tributū est. vt om̃s tāq̃ suos pa
scat. Deb⁹ istud ip̃o natū ē iure. Quod si non li
cet non dare. quō detrahē lic⁹. **R**ecipē leges
nos docēt. que ea que detracta sūt alicui cū in
iuria p̃sonę aut rei ip̃i⁹ cumulo restitui iubent
quo furē ⁊ detrahendo aut penis deterreat. aut
multa reuocet. **P**one tñ q̃ aliquis possit aut
penā nō timē aut multā illudē. **N**ūq̃d dignū
est vt aliquid alteri detrahāt. **S**eruile hoc vici
um ⁊ familiā ē vt tunc cōdicō mi. **A**dco cōtra na
turam vt inopia magis hoc extorquere videā
tur q̃ natura suadē. suoz tamen occulta fue
ta. diuitum rapine publice. **Q**uid autem tā cō
tra naturā q̃ violā ē altez tui conmodi causa.
Cum p̃ oib⁹ excubādum futūdas molestias
suscipiendū laborē natural̃ affect⁹ p̃suadeat. ⁊
gloriosum vnicuiq̃ ducatur. si periculis pro
p̃ijs q̃rat vnicui⁹ t̃rāq̃llitatē. multūq̃ sibi

vnusquisq; arbitretur gratus excidia patrie ē
pulisse. q̄ ppria picula. prestātusq; sibi esse exi
stimet q̄ operam suam patrie impenderit. q̄ si i
otio positus trāquillā vitam voluptatū copijs
fundus egisset. **H**inc igitur colligitur q̄ homo
qui scdm nature formatus est directōnem vt o
bediat sibi a nocere nō posset alteri. **Q**uod si cui no
cet naturā violet. neq; tantū est cōmodi. qd a
dipisci sese putet. quātum incōmodi qd ex eo si
bi accidat. **Q**ue enim pena grauior q̄ interioris
vuln⁹ conscientie. **Q**uod seuerius iudiciū q̄ dome
sticum. **Q**uo vnusquisq; sibi est reus. seq; ipse
arguit. q̄ iniuriā indigne fratri fecerit. **Q**uod nō
mediocriter scriptura cōmendat dicens. **E**x ore
stultoꝝ baculū cōtumelie. **S**tulticia igitur cōdē
pnatur. quā cōtumeliā facit. **N**onne hoc magis
fugiendum q̄ mors q̄ dispendium q̄ inopia q̄
exilium. q̄ debilitatis dolor. **Q**uis enim viciū cor
poris aut patrimonij dampnū. nō leuius ducat
vicio animi. a existimacōis dispendio. **L**iquet
igitur id expetēdum a tenēdum omnib⁹. q̄ ea
dem singuloꝝ sit vtilitas. que sit vniuersoꝝ ni
hilq; indicandū. nisi qd in cōe profit. **Q**uō enī
potest vni prodesse. qd inutile sit omib⁹. **M**ichi
certe nō videtur qui inutilis est omib⁹ sibi vtil
esse posse. **E**t enim si vna lex nature omib⁹. vna
vtrq; vtilitas vniuersoꝝ. ad consulendū vtrq;

omib⁹ naturē lege astringimur. **N**ō est igitur e-
ius q̄ consultū velit alteri secundū naturā no-
cere ei aduersum legē nature. **E**t enim hī qui
in stadio currūt ita ferūtur p̄ceptis informari
atq; instrui vt vnusquisq; celeitate nō fraude
cōtendat. **C**ursuq; q̄ntum potest ad victoriam
pperet. supplantat aut̄ alter. aut manu deicere
non ausit. quātomagis in hoc cursu vite istius
sine fraude alteri⁹ a circūscripcōe gerenda no-
bis victoria est. **Q**uerūt aliqui si sapiēs in nau-
fragio possit. insipienti naufragio tabulam ex-
torquē possit. vtrum debeat. **M**ichi quidē a si p̄-
stabilis cōi videatur vsu sapiētem de nau-
fragio q̄ insipientem euadē. tñ non videtur q̄
vir xp̄ianus a iust⁹ a sapiens querē sibi vitā
aliena morte debeat. vtpote qui etiā si latro-
nem armatum incidat. ferientem ferire non pos-
sit. nedū salutem defendit. pietatē cōtaminet
de q̄ i euāgelij libris apta a euīdēs sentētia ē re-
conde gladiū tuū. **O**is enī qui gladio percussit
gladio feriet. **Q**uīs latro detestabilior q̄ perse-
cutor qui venerat vt xp̄m occidēt. **S**i noluit se
xp̄us p̄secutorū defendi vulnē q̄ voluit suo vl-
nere om̄s sanare. **C**ur ei te potiorē alci iudices
cū viri sic xp̄iam p̄ferre sibi alter. nīl sibi arroga-
re nullū sibi honorē assumere nō vēdicat p̄e-
miū sui meriti. **D**einde cur non potius toleratē

incommodum. q̄ alienū cōmodum diripe assue
scas. Quid tā aduersus naturā q̄ nō esse contē
tum eo qđ habeas. Aliena querē abire turpiē
Nam si honestas scđm naturā. Omnia enī deus
fecit bona valde. turpitudine vtiq; cōtraria est.
Non potest ergo honestati cōueniē a turpitudi
cū hec inter se discreta nature lege sint.

Sed iam ut etiam

Capitulū. 7.

In hoc libro penam fastigiū in quo ve
lut in fine disputacōis nostre diriga
sententiā ut nichil expetendū sit. nisi qđ hone
stum. nichil agit sapiens. nisi qđ honestum sit.
n̄ qđ cū sinceritate sine fraude sit. neq; quicq; fa
cit in quo se crimine quo q̄ obliget. etiā si latere
possit. Sibi enim reus prius q̄ ceteris. Nec tam
putenda apud eū publicacō flagitij q̄ conscien
tia est. Qđ nō fictis fabul ut philosophi dispu
tant. s; virissimis iustoz virorum exēplis doce
re possumus. Nō igitur ego simulabo terre hya
tum. quē magnis quibusdā dissoluerit soluta
ymbrib; in quē descendisse giges atq; sibi fabu
larium illū equū encum offendisse a platone i
ducitur quī in laterib; suis fores habet. quas
ubi aperuit aiaduertit anulū aureum in digito
mortui hominis. cuius illic ex aīme corpus iace
ret. auriq; avarū fustulisse anulū. Sed cū se ad
pastores recepisset ēgios. de quoz ipse numero

foiet. casu quodā q̄ palcam eius anulū ad pal
mā cōuerterat. ip̄e om̄s videbat. atq; a nullo
videbatur. Deinde cū in locum suū reuocasset
anulū. ab omnib; videbat. Cui; sollers factū
miraculi. pro anulū oportunitatē. regine stupro
posuit; necem ēgi intulit. ceterisq; interemp̄is
quos necādos putauerat ne sibi impedimento
forēt. Ipdie regnū adept; est. Da inquit hunc
anulū sapienti. vt bñficō ei; possit latere cum
deliquerit. Non enī min; fugiet peccator; cōtra
giū. q̄ si non possit latē. Non enim latebra sa
pienti spes impunitatis sed innocētia est. deni
q; lex nō iusto. s; iniusto posita ē. qz iust; legē
h; mētis sue. a eq̄tatis ac iusticie sue normā. I
deoq; nō terrore pene reuocat a culpa s; hone
tatis ēgula. Ergo vt ad p̄positū ēdeam; nō fa
bulosa p̄ v̄is. s; vera p̄ fabulosis exēpla p̄fe
rā. Quid enī michi op; est fingere terre hy
atum equū encū. anulūq; aureū in digito de
fundī reptum. cuius anulū tanta sit vis vt pro
arbitrio suo. qui eū sit indut; anulum. appare
at cū velit. Cū aut nolit e cōspectu se p̄ntium s; b̄
tēhat. vt p̄ns nō possit videi. nēpe eo tēdit stu
dio. vt; sapiēs ēc si isto vta; anulo q̄ possit p̄
pria flagicia celare a ēgnū asse; nolit nec pecca
re. a ēgnū ducat scēleis p̄tagiū p̄a; dolorib;.
An v̄eo spe impunitatis vta; ad p̄petrādū scēl;

Quid inq̃ michi opus est figmēto anulī. Cum
possim docē ex rebus gestis q̃ vir sapiēs cum
sibi in peccato. non solum latendū sed etiam re
gnandū videret si peccatum admittēt. contē au
tem periculum salutis cerneret. si dedīnaret fla
giciū qđ sibi ēgnū pararet. Deniq; dauid cū
fugeret a facie regis saul. q̃ cum rex cū tribus
milib; viroz electoz ad inferendā necem in de
serto quereretur ingressus in castra regis cū dor
mientē ostendisset. nō solum ip̃e non percussit. s;
etiam p̃terit. ne ab aliquo qui simul ingressus
fuerat p̃imeretur. Nam cum diceret ei abesa. cō
clufit dñs hodie inimicum tuū in manib; tuis. a
nunc occidam eū. respondit. Nō cōsumas eū
qm̃ quis inijciat manū suam in xpm̃ deum. a pu
rus erit. Et addidit. Vixit dñs. quoniā nisi do
min; percussit illum. aut nisi hora illius venerit
vt moriatur. aut in pugna discesserit. a appona
tur. michi nō sit a domino inijcere manū meā
in xpm̃ deum. Itaq; non permisit necari eum. s;
solam lanceā que erat ad caput eius a lenticu
lam sustulit. Itaq; dormientib; cunctis egressus
de castris transiit in cacumē montis. a coargu
ere cepit stipatores regios. a precipue p̃cipē
militie abner. q̃ nequaq̃ fidam adhiberet cu
stodiam regi a domino suo. Deniq; demōstra
ret vbi esset lancea regis vel lenticula que cāt

ad caput eius. Et appellat^r a rege lanceā red-
didit. a dñs inquit cōstituat vnicuiq; iusticias
suas a fidem suā sicut tradidit te dñs i manus
meas. a nolui vindicāe manu mea in xpm do-
mini. Et cū hec dicēt. timebat tñ infidias ei⁹ et
fugit. Sed cū exiliū mutās. nec tñ salutem p-
tulit innocēcie. cū iam scdo facultate sibi tribu-
ta egis necādi noluisse vñ occasiōis bñficiō
que a securitatē salutis metuendi. a regnū of-
ferebat exuli. Vbi op⁹ fuit Johanni gigeo a-
nulo. qui si tacuisset nō eēt occisus ab herode
Prestatē hoc illi potuit silentiū suū. vt a videret^r
a nō occidētur. S; q; non solū peccare se ppter
salutis dēfensionē passus non est. Sed ne alie-
nū quēdam peccatū ferre ac ppeti potuit. ideo in
se causā necis erāuit. Certe hoc negāe non
possunt potuisse fieri vt anuli bñficiō abscondere^r

Ed fabula a si

Capitulū. 6.

Svim non h; veritatis. hāc tamē racōnē
habet vt si posset celare se virtustus.
tamen ita peccatū dedimet quasi celare non
posset. Nec personam suam indutus anulum.
sed vitam suam xpo indutus abscondat sicut
apłus ait. quia vita nrā abscondita est cum
cristo in deo. Nemo ergo fulgere querat. ne-
mo sibi arrogat. nemo se iactet. Nolebat se cri-
stus hic agnosci nolebat p̄dicari in euangelio

nomen suū cum in terris versaretur. **V**enit ut
lateret seculum hoc et nos ergo simili modo ab
scondam⁹ vitam nostrā xpī exemplo. fugiam⁹
iactātiā predicari non expetam⁹. **M**elius est
hic esse in humilitate. ibi in gloria. **C**um xps in
quit apparuit tūc et vos cum illo apparebitis in
gloria. **N**on vincat igitur honestatē utilitas. s.
honestas utilitatem. **H**anc dico utilitatē que
existimatur scdm vulgi opinionē. **¶ Capi. A.**

Austificetur auaricia. moriatur cōcupiscen
tia. **S**and⁹ in negotiationē introiisse ne
gat. quia preciorū captare incrementa.
non simplicitatis. s. versucie est. **E**t alius ait **C**a
ptans precia frumenti. maledict⁹ in plebe. **D**if
finita sentētia nichil disputacōni relinquēs. q̄
le concussum gen⁹ solet dicendi esse. cū ali⁹ al
leget agriculturā laudabilem apud omnes ha
beri. fruct⁹ terre simplices esse. plus qui semina
uerit cōprobacōnem fore vteriores redditus. idu
strie nō fraudari negligentie magis et iniuriā
ruris intulā ēprehendi solere. **A**raui inquit stu
diosius. vbi⁹ seminaui. diligentius excolui. to
nos collegi prouētus. sollicitius recondi. seruauī
fideliter prouide custodiui. **N**ūc i tempore famis
vendo. subuenio esulentib⁹. vendo frumētum nō
alienū. sed meū. non plusq̄ ceteri. p̄mmo etiam
minori precio. **Q**uid hic fraudi est. **C**um multi

possent periclitari si non haberent quod emerent. Num industria crimen vocatur. Num diligentia reprehenditur. Num providentia vituperatur. Fortasse dicat a ioseph frumentum habundantia collegit. in caritate vendidit. Num carius aliquis emere compellitur. Num ius adhibetur emptori. Omnibus defert emendi copia. nulli irrogatur iniuria.

Capitulum octauum.

Bis igitur quantum cuiusque fert ingenium disputatis exurgit alius dicens. Bona quidem agricultura que fructus ministrat omnibus que simplici industria accumulatur terra cum fecunditatem in nihil doli. nihil fraudis interseres. Denique si quod vicium fuerit plerumque dispendium est. quod si bene aliquis seminauerit melius metit. Si sincerum tritici granum seuerit. puriore ac sinceram messem colligit. fecunda terra multiplicatum reddet quod acceperit. fidelis ager fenestratos solet restituere proventus. De redditibus igitur vberis glebe pinguis soli iusta sperare compendia. Cur ad fraudem conuertis naturae industriam. Cur inuides vobis hominum publicos partus. Cur populū minus habundantiam. Cur affectas inopiam. Cur optari facis a pauperibus sterilitatem. Cum enim non sentiunt beneficia fecunditatis te auctionante.

a precio contente frumentum optat potius nichil
nasci. quam te de fame publica negociari. **A**mb frum
entorum indigentiam. alimentorum penuriam. vbeis
soli partus ingemistis. flet publica fertilitate.
Horrea frugum plena deploras. Exploras quan
do sterilior puentus sit. quam exilior partus. notis
tuis gaudes arrisisse maledictum. ut nichil cuiquam
nasceretur. **T**unc messem tuam remisse letais. tunc
tibi de omnium miseria congeris opes. **E**t hanc tu
industriam vocas. hanc diligentiam nominas que
calliditatis verucia. que astucia fraudis est.
Et hoc tu remedium vocas. quod est commentum neque
cie. **L**atro enim hoc an fenus appellem. **C**aptur
tur tanquam latrocinii tempore. quibus in viscera ho
minum dure insidiator obrepas. **A**ugetur preci
um tanquam sorte cumulatam fenoris. quo periculum ca
pitis acerbatur tibi condite frugis multiplicatur
usura. **T**u frumentum quasi fenerator occultas
quasi venditor auctionaris. **Q**uid impraris ma
le omnibus. quam maior futura sit. fames. quasi ni
chil frugum superest. quasi infecundior annus se
quatur. **L**uce tuum damnum publicum est. **J**oseph
sanctus omnibus aperuit horrea. non clausit. nec pre
cia captavit anone. sed per benne subsidium colloca
uit. nichil sibi acquisiuit. sed quemadmodum fames
etiam imposterum vinceretur prouida ordinatione
disposuit. **L**egisti quemadmodum hunc frumentarium

p̄c̄p̄ captatorē exponat in euāgelio dñs ihsus
cui⁹ possessio diuites fruct⁹ attulit. ⁊ ille quasi
egens dicebat. Quid faciā. Non habeo quo cō
gregem. De struā horteā ⁊ maiora faciā. Cum
scire non posset utrū sequētī nocte aīa sua ab
eo reposceret. nesciebat quid faceret. quasi ei
alimenta desissent. Verebat ābiguo. Nō capie
bant anonā herrea. ⁊ ille se egere credebat. Re
de igit̄ Salomon. Qui cōtinet inquit frumētū
relinquet illud naōmib⁹. non hereditib⁹. qm̄ a
uarietate emolumētū ad successorum iura nō p
uenit. Qd non legitime acquirē quasi ventis
quibusdā ita extraneis diripiētib⁹ dissipantur
Et addidit. captās anonā maledict⁹ in plebe
est. Bñdictō autem ei qui participat. Vides
ergo qd largitorē frumētū esse debeat. nō prec̄p̄
captatorem. Nō est igit̄ ista vtilitas i qua pl⁹
honestatē detrahie q̄ vtilitatē adiūgie.

Sed ⁊ illi qui pegrinos **Capitu. 9.**
vite prohibent nequa q̄ probādi expel
lere eo tpe quo deb⁹ iuuare. separe a cō
merc̄is cōis parētis fusos part⁹ negaē. imita
iam osoria vinēdi cū quib⁹ fuerit cōmunia in
tra. cum hñs nolle in tempore necessitatis sub
sidia partiri. s̄tere non expellunt feras. et ho
mo excludit hominem. fere ac bestie conmu
nem putāt oib⁹ victum. quē terra ministrat.

Ille etiam deformem generis fui. adiuvant homo
impugnat. Qui nichil a se alienum debet credere
quicquid humani est. Quamto ille rectius. quam cum
iam puercta processisset etate. a fame toleraret
ciuitas. atque ut in talibus solet. peteret vulgo ut
peregrini velle prohiberetur. prefecture urbane
curam ceteris maiorem sustinens. convocauit ho-
noratos. et locupletiores viros. poposcit ut in me-
diam confuleret dicens. quam immane esse peregri-
nos cici. quam hominem ab homine exui. qui cibum mo-
rienti negaret. Canes ante mensam impastos
esse non patiuntur. et homines excludimus. Quam
inutile quoque tot populos mundo pice. quos di-
ra conficiebat tales. quatos urbis sue pice quam sole-
ret adiumento esse vel in conferendis subsidijis
vel in celebrandis commercijs. neminem famem alie-
nam inuicem protrahere. ut plurimum diem posse
non inopiam expellere. Immo tot cultoribus extin-
ctis. tot agriculis occidentibus occasura in perpetu-
um subsidia frumentaria. Hoc igitur excludimus
qui victum nobis inferre consueverunt. hos nolimus
in tempore necessitatis pascere. qui nos omni etate pa-
uerunt. Quanta sunt que ab ipsis nobis hoc ipso
tempore ministrantur. Non in solo pane vivit homo
Nostra illic familia. plerique etiam nostri paren-
tes sunt. Reddamus quod accepimus. si veremur ne
cumulemus inopiam. Primum omnium misericordia

nūq̃ deficiuē s̃ adiuuat. Deinde subsidia ano
ne. que in hīs impartienda sūt collacōne re
dimam⁹. reparem⁹ auro. **Nū**quid hīs deficiē
tīb⁹ non alij nobis redimendi cultores viden
tur. **Q**uanto vili⁹ est pascere q̃ emē cultores.
Vbi etiā repares. **V**bi etiā inuenies quē re
formes. **A**dde si inuenias. qđ ignarū et alienū
ṽsus numero possis substitūē non cultui. **Q**uid
plura. **C**ollato auro coacta frumēta sunt. **I**ta
nec habūdantiā vrbis minuit et peregrinis a
limoniā subministravit. **Q**uāte hoc cōmenda
tōnis apud deū sanctissimo sem. quēte apđ ho
mines glorie. **V**ic magn⁹ vere probat⁹. qui po
tuit **I**mpatori dicere. demōstrans puicē tot⁹
populos. **H**os tibi om̃s reseruauī. **H**ij viuunt
bñfictō tui senatus. **H**os tua curia mortū abstu
lit. **Q**uāto hoc vtilius q̃ illd qđ proxime rome
factum est eiectos eē vrbē amplissima qui plu
rimā illic iā etatē trāsegerat. flētes cū filijs ab
isse quib⁹ velut ciuib⁹ ad moliendū exiliū de
plorarēt interruptas & pluriū necessitudines.
diruptas affinitates. **E**t certe arriſerat am̃ fe
cūditas. inuectō vrbis sola egebat frumento
potuiss̃ iuuari. peterēt ab ital̃ frumētū. quoz si
lī expellebant. **N**ichil hoc turpi⁹ excludē qua
si alienū. & erigē quasi suum. **Q**uid illum eicis
q̃ de suo pascit. quid illum eicis qui te pascit.

Seruū refines. trudas parentē. frumentū susci-
pis. nec affectum impartis. Victum extorques
nec rependis graciā. Quā deforme hoc q̄ inuū-
le. Quō enim vtile potest esse quod nō decet. q̄
tis corporatoꝝ subsidij dudū roma fraudata
est. potuit a illos nō amittē a euadere famē. ex-
pectatis ventoꝝ opportunis flatibus expirantib⁹
cōmeatum nauū. Quā vero illud sup̄ius bone-
stum atq; vtile. Quid enī tam decoꝝ atq; hone-
stum q̄ collacōnem locupletū inuari egentes.
ministrare victū efuriētibus. nulli cibum de fore
Quid tā vtile q̄ cultores agro reseruari. nō in-
teritē plebem rusticanoꝝ. Quod honestū igitur
a vtile est. a qđ vtile honestū. ¶ Capitulum.
Contra qđ inutile in decoꝝ. Quod aut in
decorū. id etiā inutile. Quomō maioꝝ
nostri serui cō exire potuisset. nisi id non
solum turpe sed etiā inutile credidisset regi ser-
uire egyptoꝝ. Ihesus quoq; et caleph missi
ad explorandā terrā quidem vberem terrā sed
a ferocissimis inhabitari gentib⁹ nūciauerunt
Terrore belli populi infractus. excusabat terre
eius possessionem. Suadebant missi explorato-
res. Ihesus a caleph terrā esse vtilem. in decorū
putabant cedē naōnib⁹. Lapidari potius eli-
gebant. qđ minabatur popul⁹ q̄ decedē de ho-
nestate. Dissuadebāt ali⁹. plebs exclamabat dicēs

Adversus diras et asperas gentes bellum fore ca
cedum sibi in prelium. mulieres suas. et pueros
direptionem futuros. **E**xaruit domini indignatio ut
omnis vellet perire. sed rogante moysen transiit septe
tiam. ultionem distulit. Satis esse perfidis suppli
cium iudicans. et si preterit interim nec poterit incre
dulos. ad eam tamen terram quam recusaverant propter i
credulitatis sue precium non perveniret. sed pueri et
mulieres qui non immurmuraverant vel sexu vel
etate veniabiles. caperet eis terre promissam be
reditatem. **D**enique quicumque erant a vicesimo anno
et supra in deserto eorum membra ceciderunt. sed ali
orum dilata pena est. qui autem ascenderunt cum ihu.
et dissuadendum putaverunt. plaga magna statim
mortui sunt. **I**hesus vero et caleph cum innoxia eta
te vel sexu in terram promissionis intraerunt
Pars igitur melior gloriam pretulit saluti. de
terior salutem honestati. **D**ivina autem sententia
eos probavit. apud quos ea que videbantur sa
luti potius quam honestati accommodata prepondera
bant. **N**ichil itaque deformius quam nullum habere amo
rem honestatis. et usu quodam de generis merca
turis questu sollicitate ignobilia iurium. estuare in cor
de diebus ac noctibus. hiare in alieni detrimen
ta patrimonii non eleuare animum ad hone
statis nitorem. non considerare vere laudis
pulchritudinem

Capitulum vndecimum

Hinc nascitur aucupio quæsite heredita-
tis continencie atq; gravitatis simulatio
ne captate. Qd abhoret a proposito xpia-
ni viri. Omne eni qd arte elicitu a fraude cõpo-
situm est caret merito simplicitatis. In iphs q
nullum ecclesiastici ordinis officiũ receperint in
congrua iudicatur affectate ambicõ heredita-
tis in supremo fine vite posuit hos suũ habere iu-
dicium vt libẽ testenẽ quod sentiũt qui postea
non sunt emẽdaturi. cũ honestum non sit cõpe-
tentia compendia alijs vel debita vel parata a-
uertere. cũ vel sacerdotis vel ministri sit prodesse
si fieri potest omib9 olesse nemini. Deniq; si nõ
potest alteri subuenire. nisi alter ledatur cõmo-
dius est neutrũ iuvare q̃ gravari alter. Ideo
q; in causis pecuniarijs interueniẽ nõ est sacer-
dotis in quib9 non potest fieri quin frequenter
ledatur alter qui vincitur. quoniã intercessoris
beneficõ se victum arbitrat. Sacerdotis est igit
nulli nocere. prodesse velle omnibus. Posse au-
tem solius est dei. Nam in causa capitis nocere
ei quẽ iuvare debeas piditantẽ. non sine pecca-
to est gravi. In causa autẽ pecunie odia quere-
re insipientie est. cũ pro salute hominis graves
frequẽter fiãt molestie. i quo etiã piditari glo-

Proposita igitur **Ca. 12.** **T**riofum sit
forma i sacerdotis officio teneatur vt nulli

noceat. ne laessit? quidē a aliqua iniuria of-
fensus. **B**on? est enim vir qui dixit. **S**i redidi
retribuētib? michi mala. que enim est gl'a si
eū non ledim? qui nos nō leserit. **S**i illa virt?
est si lefus remittas. **Q**uā honestū. q' dauid cū
potuisset regio inimico nocē. maluit pē. q' etiā
vīle qui successori hoc profuit vt discerēt omēs
fidem regi seruaē p'prio. nec vsurpāē imperiū s'
vereri. **I**taq; a honestas vtilitati prelata est. a
vūlitas secuta honestatē est. **P**ax est q' peper-
cit. **A**ddidit q' etiā i bello doluit occisum. et fle-
biliter deplorauit dicēs. **M**ontes qui estis i gel-
boe. neq; ros neq; pluuia cadat sup vos. mō-
tes mortis qm' ibi sublatā est p'tectō potētū p-
tectio saul. **N**on est vnā? i oleo a sanguine vl-
neratorum a ex adipe belligerantū. **S**agitta io-
nathe non est reuersa r'tro a gladius saul nō
ē reuerfus vacu?. **S**aul a **J**onathas speciosi a
clarissimi inseparabiles in vita sua. a in mortē nō
funt sepati. **S**up aquilas velocōres. sup leones
potencōres. filie israel plorate sup saul. qui ve-
stibat vos vestimenta coccinea cū ornato vīo
qui imponebat aux? sup vestimēta vestra. **Q**uō
cēderūt potentes in media pugna. **J**onathas
i morte vulnerat? ē. **D**oleo inte fratē ionatha
speciosus mi valde cēteāt amor tu? i me sicut a
mor mulier. **Q**uō cēderūt potētes et perierūt

arma concupiscenda. Que mater sic vnicū de
fleret filium. quē ad modū hic defleuit inimicū
Quis gracie auctore tantis prosequeret laudi
bus. quātis iste persecutus est insidiatore capi
tis sui. Quā pie doluit. quāto ingemuit affectu
Aruerunt montes propheta maledicto. et diu
vis sententiam maledicentis implcuit. Itaq;
pro regio necis spectaculo penā elementa sol
uerunt.

Capitulum. iij.

Quid vero sancto Nabuthe que fuit cau
sa mortis. nisi honestatis cōtemplatio.
Nam cū ab eo vineā rex posceret pecuni
am daturū se pollicens inde corū precium pro pa
terna recusauit hereditate. maluitq; morte decli
nare huiusmodi turpitudinē. Non michi inquit
faciat dñs vt dem tibi hereditatē patrū meorū
Hoc est tantū michi obprobrium nō fiat. non
pmittat. deus tantū extorqueri flagiciū. Nō vt
q; de vitibus dicat. neq; enim de vitibus cura ē
deo. neq; de terreno spacio. sed de iure loquitur
patrum. Potuit vtq; alterā vineā de vineis re
gis accipere et amicus esse. in quo nō mediocis
seculi huius vtilitas extimari solet. sed qđ tur
pe erat. iudicauit non fieri vel videri vtile. Ma
luitq; piculum cū honestate subire. q̃ vtilitatē
cum obprobrio vulgarē. vtilitatem loquor nō
illam in qua etiā honestatis grā est. Deniq; et

ip̄e rex potuit extorquē sed impudēs arbitrabatur. sed occisum doluit. **D**ñs quoq; mulieris imantatem que honestatis immemor turpe ante tulit luctum. cōgruo supplicō plectētem anū cīauit. Turpis itaq; oīs est fraus. Deniq; eē in rebus vilib⁹ execrabilis est statē fallacia. a fraudulenta mensura. Si in foro rex venaliū in vfu cōmercōrū fraus plectit. potest ne irreprehensibilē videri inter officia virtutum. clamat salomon. pond⁹ magnū a exiguū. a mēsurę duplices. immūda sunt corā dño. Supra q̄ ait. Statera adultera abhominacō est dño. pōdus aut equum acceptabile est illi. In oībus igitur decora est fides. iusticia grata. mēsurę equitatis iocunda.

¶ Capitulum. ix.

Quid autem loquar de contractib⁹ ceteris. ac maxime de cōempcōne prediorū vel trāsactōib⁹ atq; factis. Nōne honestatis formule sunt doli malū abesse eūq; cui⁹ doli⁹ fuerit dēphensus duplici pene obnoxii fore. Vbiq; igitur honestatis pponderat cōsideracō. que doli⁹ excludit. fraudem eicit. Vñ recte generalē dauid pmp̄hit sentētiā. Dices Nec fecit primo suo malū. Nō solū itaq; i contractib⁹ in quibus etiam vicia eorum q̄ veniāt prodi iubet. ac nisi intimauerit vēdictor. q̄uis in ius emptoris transcripserit doli accōne vacuātur

sed etiam generaliter in omnib9 dol9 abesse de-
bet. aperienda simplicitas. intima veritas ē.
Veterē aut istam de dolo nō inrisperitoꝝ formu-
lam. sed patriarcharū sententiā scriptura diuinā
evidenter ostendit in libro testamēti veteris. qui
ihesu naue inscribitur. **N**am cū exisset fama per
populos siccātū esse mare. in hebreoꝝ transitu.
fluxisse aquam de petra de celo diuinā ministra-
ri alimonā tot populi milib9 habundātem cor-
ruisse muros iericho. sacro tubarū sono. ictu a v-
lulatu plebis arietatos. getho quoq; egem vin-
dum a suspensum in ligno vsq; ad vesperā ga-
baonite metuētes validā manum venerūt cum
versutia simulātes se de terra longinqua eē. di-
pegrinatos dirupisse calciamēta. detruisse a-
midus vestium. quaz veterescētū indicia mō-
stra rent. **C**ausam aut tantū laboris emerende
pacis a ineunde cū hebreis esse amicitie cupidi-
tatem. **E**t ceperūt ab ihesu naue poscere vt secū
firmaret societatem. **E**t quia adhuc erat igna-
rus locorum. atq; incolarum inscius. nō cogno-
uit fraudes eoꝝ neq; deū interrogans. sed cito
credidit. **A**deo sancta erat illis tpibus fides co-
rum. vt fallere aliquos posse nō crederet. **Q**uis
hoc reprehendat in sanctis. qui ceteros de suo
affectu estimāt. **E**t quia ipsis amica est veritas
mentiri neminē putāt. fallere quid sit ignorāt

Libenter credūt qđ ipi sūt. nec possunt suspe-
dum habē qđ nō sunt. Vñc salomon ait. ino-
cens credit omni verbo. Non vitupanda facili-
tas. s; laudanda bonitas. hoc est innocentē cē
ignorare qđ noceat. a si circūscribitur ab aliq;
de omnib; tñ bene iudicat qui fidē esse in omi-
bus estimat. hac igit mētis sue deuocōne indi-
nat; vt crederet testamentū disposuit. pacem
dedit. cōfirmavit societate. S; vbi in terras eo-
rum ventū est deprehensa fraude. q; cū essent
finitimi aduenas se esse simulauerūt circūscri-
ptū sese popul; patz indignari cepit. Ihesus
tñ pacem quā dederat reuocandā non censuit
q; firmata erat sacramēti religione. ne dū ali-
enā pfidiam arguit suā fidem soluēt. Mulcauit
eos tñ vilioris obsequio ministerij clemētor
sententiā. s; diuturnior. manz enī officijs pena
veteris astucie. hereditario in hunc diem min-
isterio deputata. ¶ **Capitulum. i. r.**

Non ego i hereditatib; aduēdis digitoz
percussiones. a nudi successoris salutatio-
nes notabo. Nam hec etiam vulgo no-
tabilia. non simulate piscacōis compositas co-
pias. vt emptoris illiceretur affectus. Cur
enim tam studiosus luxurie ac deliciarum
reperitus est. vt huiusmodi fraudi pateret.
Quid michi tractare de siracusano illo ameno

secretoq; successu a de siculi hominis calliditate
qui cū pegrinum aliquē repisset cognouit q
cupidus esset ortoz venalium. ad cenā in ortos
rogauerit promississe inuitatū. post pridie venis
se ostendisse illic magnam piscatorum multitu
dinem exquisitis copijs ad ornatū cōuiuū. **I**n
profectu cenantiū ante oculos composito pesca
tores vbi nunq̃ ante iaciebant rečia. **V**nus
quisq; qd̃ ceperat certatim offerebat epulanti
bus. supra mensam pisces ingeriebantur. ocu
los recumbētium refiliētes verberabāt. **M**irari
cepit hospes tātā copiā piscium. tantarumq;
numez cūbatū. **R**esponsum querētī. aquatio
nem illic esse dulcis aque grā. innumerabiles
eo pisces conuenire. **Q**uid multa. **P**ellegit ho
spitem vt sibi extorqueret ortos. vendē volens
cogitur precū grauatas suscipit. sequētī die ad
ortos emptor cum amicis venit. **N**auigiū nullū
interit p̃uidentī nū aliqua piscatorib⁹ eo eēt
die feriarū solemnitas responderetur nulla. nec
vnq̃ illic preter hesternū piscari solitos. **Q**uam
hic redarguendi habet auctoritatem doli qui
tam turpe captatit aucupiū deliciāz. **Q**ui cum
alterū peccati arguit. ipse debz a peccato alien⁹
esse. **N**on ergo hmōi nugas ego in hāc ecclesia
Nice censionis auctoritatē vocato que genera
liter cōdemnat omnē laeri turpis appetentiā

breuiq; sermonis opendio excludit leuitatem
ac' reficiam

Capitulum. 10.

IAm de eo quid loquar qui de eo testam
to qđ ab alijs lic; factū. falsum tñ agno
uerit. hereditatē sibi aut legatū vendi
cet. et lucrū querat alieno crimine. Cū etiam le
ges publice eū qui sciens falsū vtitur tanq; re
um facinoris astringāt. Regula autē iusticie
manifesta est. qđ a vero dedmaē viz non de cet
bonū. et dampno iniusto affligē quē qđ. nec doli
aliqđ anectere fraudis re sponē. Quid euidē
tius eo qđ ananias qui fraudauit de precio a
gri sui quē ipse vendiderat. et porcionem precij
tanq; fūntē totius numerū ante pedes apl' or
posuit sicut reus fraudis interire. Licuit utiq;
illi nichil afferre. et hoc sine fraude fecisset. S;
quia fraudē amiserat non liberalitatis. grēciam
reportauit. s; fallacie penā exoluit. Et dñs in e
uāgelio cū dolo accēdētes epudiabat dicēs. vl
pes foueas hñt. qm in simplicitate cordis et i
nocētie nos iub; viuē. Dauid qđ ait sicut noua
cula acuta fecisti dolū. Requie arguēs pditorē
eo qđ instrumētum hmōi ad hōis adhibet or
natū. et plezq; vlcērat. Si quis igitē pretēdat
graciam et dolū nēdat pditoris exēplo. ut cū
quē ptegeē debeat prodat ad mortem instrumē
ti istius compacone censeatur. quod ebrie mēsis

et titubantis vico manus vulnerare consuevit. Si
aut iste malicie ebrius vino perfuneste prodiciois
iudicium abimelech sacerdotis necesse detulit. eo
quod prophetam hospicio recepisset. quem rex inuidie
accensus stimulis persequabatur. **¶ Capi. iA.**

Prum igitur ac sincerum oportet esse affe-
ctum. ut unusquisque simplicem sermonem
proferat. vas suum in sanctitate possideat nec
fratrum circumscriptione verborum inducat. Nichil
promittat inhonestum. ac si promiserit tollerabili-
us est promissum non facere quam facere quod turpe
sit. Sepe plerique constringunt seipsos iuramentum
dei sacramentum. et cum ipsi cognouerint promittendum
non fuisse. sacramentum tamen contemplatione faci-
unt quod sponderunt. Sicut de herode supra scri-
psimus. qui saltatrici premium turpiter promisit
crudeliter soluit. Turpe quod regnum pro saltatione
promittitur. crudele quod mors prophete pro iuramentum
dei religione donatur. Quanto tollerabilius tali
fuiisset peritium sacramentum. si tamen peritium pos-
sit dici. quod ebrius inter vinum iurauerat. quod eu-
tus inter saltantium choros promiserat. Inferatur
disco prophete caput. et hoc estimatum est fidei esse
quod amentie fuit. Neque unquam adducat ut cre-
dam non incaute promississe principem iepte. ut
immolaret domino quicquid sibi reuertenti intra li-
men domus sue occurreret. cum et ipsum voti penitus

sibi. post q̄ filia occurrit sibi. Deniq; confidit
vestimenta sua & dixit. **N**on me filia impedisti
michi stimulu doloris facta es michi. Qui licet
pio metu ac formidine acerbitate duē solucō
nis impleuerit. tamen luctu animum etiam po
steris statuit deplorādū. quā necesse habuit lu
gere etiā ip̄e qui fecit. Deniq; factū est p̄ceptū
& decretū in israel. ex diebus in dies. Ambula
bāt inquit filie populi israel lugētes filiā iep
te galaditis. quatuor dieb⁹ i annū. **N**ō possum
accusare virū. qui necesse habuit implē qđ vo
uerat. sed tñ miserabil̄ necessitas que soluitur
paricidio. **M**eli⁹ est nō vouē q̄ vouere id qđ
sibi cui p̄mittē nolit exolui. Deniq; in ysaac
habem⁹ exemplū. pro quo arietem dñs statu
it. immolari sibi. **N**on semp̄ igit̄ p̄missa omia
soluenda sunt. Deniq; ip̄e dñs frequēter suā
mutat sententiam. sicut scriptura indicat. **N**ā
in eo libro quī scribitur numeri p̄posuerat p̄ci
tere morte & p̄dere populum. s; postea rogatus
a moyse. reconciliat⁹ est populo suo. Et itē ad
moysen & aarō ait. diuidite vos de medio sina
goge ei⁹. & consumabo eos sicut. quib⁹ descēdē
sib⁹ a cetū. **D**athan & abiron. atq; chore subito
impios terra soluta p̄rupto hyatu absorbu
it. **P**recellent⁹ & antiqui⁹ istud exemplū de fi
lia iep̄te. q̄ illud quod memorabile habeatur

apud philosophos de duobus pitagoreis. quorum alter cum a tyranno dyomisio capitis dampnatus esset. prescripto mortis die poposcit. ut domum pergendi ei facultas daretur. ut commendaret suos. ac ne reuertendi nutaret fides. Vadem mortis obtulit ea condicione. ut si ipse de foret ad constitutum diem. Vas eius sibi pro eo moriendum agnosceret. Nec qualitatem sponsonis qui offerabatur recusauit. constantique animo diem necis prestolabatur. Itaque alter se non subtraxit alter ad diem recepit. Quod eorumque fuit mirabile ut tyrannus eos ascisceret. quorum urgebat periculum. Quod ergo in spectatis et eruditis viris plenum miraculi. Hoc in virgine multo magnificentius multoque illustrius deprehenditur. que magnificenti patri ait. fac michi ut exiuit de ore tuo. Sed spacium duorum poposcit mensium ut cum equalibus conuentum ageret in montibus que virginitatem eius predestinatam nec pio affectu persequerentur. Nec fletus equalium mouit puellam. nec dolor flexit. nec gemitus retardauit nec dies pretereit. nec sefellit hora. Rediit ad patrem quasi ad votum rediit. et voluntate propria cunctante impulit fecitque arbitrati spontaneo ut quod erat fortuitum impietatis. fieret pietas

Ecce ibi **Iu** **Ca. is.** **His sacrificium**
dicit se offert mirabilis. que formidatum

populis. viz. olofernen adiit. hieoz teluphali
septum easterua. **Q**ue primo forme gra a vultu
tecore ptulit. **D**einde sermonis circūscripsit ele
gantia. **P**rimo triumpho ei fuit. q integrum
populum hostis de tabernaculo reuerit. **S**ecus
q femina de viro reportauit victoriā. fugauit
populos cōsilio suo. horruerūt p se audaciam
ei. **V**tiq qd in pitagoreis duob mirant. nō
expauit mortis piculum. s nec pudoris quod ē
grauo bonis feminis non ictu carnificis. s nec
totius exercitū tela trepidauit. **S**tetit inter cu
neos bellatoz femiā. inter victicia arma secu
ra mortis. **Q**uātū ad molē spectat. piculi. mori
tura processit. quātum ad fidē dimicatura. **H**o
nestatem igiē secuta est **I**udith dū eam sequi
tur vtilitatē inuenit. **H**onestatis enī fuit. phi
bē. ne populo dei se profanis daēt. ne ritus pa
trios a sacramēta pdēt. ne sacras virgines.
viduas graues. pudicas matronas. barbari
ce obicēt impuritati. ne obsidionē deditione
soluēt. honestatis fuit se malle. p omib pidi
tari. vt omis erimēt a piculo. **Q**uāta honesta
tis auctoritas. vt osiliū de sumis reb? seina sibi
vēdicaēt. nec a pīcipib? ppli adiutorē psumēt
quēta grā vt iuemēt. qd vō helise? nō honesta
tē secut? est. **C**um exercitum syrie q ad obside
dum eū venerat captiuū introduxit i samariā

cauis oculos acitate obdurerat. et dixit. domi
ne aperi oculos eorum ut videant. **I**taq; cum
rex israhel pcutere ingressos vellet. eamq; sibi a
ppheta facultatem posceret. respondit nō percu
ciendos quoz captiuitatem nō esse manu ope
ratus. armisq; bellicis sed magis subsidio alimē
torū inuandos. **D**eniq; epularib; refecti copijs
Nūq̃ postea in terra israhel pyrate syrie reuer
tendum putauerunt. **Q**uanto hoc sublimius q̃
illud grecoz q̃ cum duo populi aduersus se de
gloria imperioq; decertarēt. a alter ex hīs ha
beret copiā quemadmodū naues alterius po
puli clangulo exurceret. turpe credidit. maluitq;
min⁹ posse honestate q̃ plus turpiter. Et isti q̃
dem sine flagitiō hoc facere nequibāt. ut eos q̃
consumādi belli pfiā gratia in societatem cōue
nerāt. ac fraude deciperēt. quam licet nō possent
negare. possent tñ non erubescere. **H**eliseus au
tem non fraude deceptos licet sed potestate dñi
pulsos. maluit tamen seruare q̃ pdere. qz deco
rū foret hosti parere. a aduersario donare vitā
quam potuisset auferre nisi pepcisset. **L**iquet
igitur id quod decorū est semp esse vñle. **N**am
et iudith sancta decoro cōtemptu pprie salutis
soluit obsidionis piculum a publicam honesta
te ppria acq̃siuit vñlitate. Et helise⁹ glorio⁹ ig
nit q̃ pculit. a vñl⁹ seruauit. hostes q̃ ceperat

Quid aut aliud Iohes si ho **Ca. 19.**
onestate considerauit. ut inhonestas nuptias
eēi ēge nō possz ppeti dicēs. Nō tibi licz
illam vxorē habē. Potuit tacē nisi inderozū si
bi indicassz mortis metu vtz nō dicē. inclinare
regi pphetiam auctoritatē adulacōe subterere
Itaqz mortuuz sciuit se esse qz regi aduersaba
tur. s; honestatem saluti pretulit. Et tñ quid v
tilius q̄ qđ passionis viro sancto aduerit glo
riam. Sancta quoqz susanna denūciato falsi te
stimonij terrore. cū hīc se videret vigeri peri
culo inde obprobrio. maluit honesta morte vi
tare obprobriū. q̄ studio salutis turpem vitā
subire ac sustinē. Itaqz dū honestatē intendit
etiā vitā reseruauit. que si id qđ sibi videbat
ad vitā vtile preoptauisset. nō tām ēportas
set gloriam. Immo etiā id qđ non solum in
uile. s; etiā piculosū foret. penā criminis forsi
tan nō euasisset. Aduertim⁹ igit. qz id qđ tur
pe est nō possit eē vtile. neqz rursus id qđ ho
nestū in vtile qz oplex honestatis est sp vtili
tas. a vtilitatis honestas. **Capitu. 20.**

Mēorabile ferūt ēthpēs qz dur romanoz cū
ad eū aduersarij ēgis medic⁹ venissz. polli
cēs daturz se ēgi venenū vinctū cum ad hostē
miserit. Et reuera predarum. vt qui virtutis
certamen suscepit. nollet fraude vincere.

Non enim in victoria honestatem ponebat. sed
ipsam nisi honestate quesitam victoriam turpe
pronunciabat. **R**edeam⁹ ad nostrū moysen at
q; ad supiora reuertamur vt quanto pstantio
ra. tanto antiquiora promam⁹. **R**olebat egypt
si rex populum dimittere patrum. **D**ixit moyses
sacerdoti aaron vt extendere virgam suam su
per omnes aquas egypti. **E**xtendit aaron ⁊ cō
uersa est aqua fluminis in sanguine. ⁊ nemo po
terat bibere aquam omēs q; egypti hū pibāt
fincera autem fluēta patrib⁹ habūdabant. **L**a
etauerūt fauillam in celū. ⁊ facta sunt vlcera et
vesice cadentes in hominib⁹ ⁊ quadrupedibus.
Deduxerūt grandinem in igne flammeo. cōtri
ta erant. sup terram omia. rogauit moyses. et
vniuersa in suam grām euerterūt. grando seda
ta est. sanata vlcera. potus solitos flumina pre
buerunt. **I**terū caligantibus tenebris opta eāt
terra p̄ triduum. ex quo moyses man⁹ leuaue
rat. ⁊ tenebras infuderat moriebatur omne pri
mogenitū egypti. cum hebreorū omnis eēt in of
fensa progenies. **R**ogatus moyses vt finē cri
sis daret orauit ⁊ impauit. In illo predicandū
qđ a fraudis consorcio tpauerit in hoc mirabi
le qm̄ diuinitus incēta supplicia tētorserit. ⁊ vir
tute ppria etiā ab hoste. vere nimium sicut scriptū
est māfuctus ⁊ mitis. sciebat qđ fidem rer non

Fuaēt pmissi. tñ honestū putabat vt rogat⁹
oraret. Iesus bñdicēt appetit⁹ remittēt. **P**roie
cit virgam. a serpens fact⁹ est. qui deuorauit
serpentes egyptioꝝ. Significās q̄ verbum ca
ro fiēt que serpentis diri venena vacuaēt. per
re pmissionem a indulgentiā peccatoꝝ. **V**irga
est enī verbū directū regale. plenū potestatis
insigne imperij. **V**irga serpens facta est. qm̄ q̄
erat fili⁹ dei. ex deo patre nat⁹ fili⁹ hois factus
est. nat⁹ ex virgine. qui quasi serpens exaltat⁹
in cruce. medicinā vulnerib⁹ infudit humanis
vñ ip̄e dñs ait. **S**icut moyses exaltauit serpen
tem in deserto ita exaltari oportet filium hois.
Deniq; a alteꝝ signū ad dñm **I**hm p̄tinet. qđ
fecit moyses. misit manū suā in sinum a protu
lit eā. a facta est man⁹ ei⁹ sicut mīr. **I**teꝝ misit
a protulit eā a erat sicut carnis huāne species
Significās dñm ihesum primū fulgore diuini
tatis. post ea susceptōne carnis. in qua fide cre
dere om̄s gētes populosq; oport; meito manū
misit. quia dextera dei xp̄us est. in cuius diuini
tate a in carnacōne si quis non crediderit. q̄
si reprob⁹ flagellatur. sicut iste rex qui qm̄
signis non crediderit euidentib⁹ postea fla
gellat⁹ orabat vt veniā mereret. **Q**uāt⁹ igit⁹
honestatis affect⁹ debeat. et hñs probatur. et
ex eo maxime q̄ se obiciebat pro populo dicēs

vt remittēt populo deus. aut certe de libro viuē
tium se deleat. ⁊ ad cibos paupes māne inuita
ret inopes.

Capitulum. 21.

Raguel precipue qui contemplacōe hone
statis cum rogaretur vt filiam suam in
coniugiū daret. vicia quoq; filie non ta
cebat ne circūuēire pēditorem videretur tace
do. Itaq; cum tobias fili⁹ tobis posceret vt eā
sibi daret puellam respondit. lege quidē ipsi e
am deleri tanq̃ p̃p̃inquo. se d̃ dedisse se eam iā
sex viris. et omnes eos esse mortuos. Just⁹ ita
q; vit plus alienis timebat ⁊ malebat innuptā
sibi manere filiam. q̃ p̃pter nuptias eius extra
neos p̃ditati. Quā breuiter absoluit omnes q̃
stiones philosophorū. Illi de vicijs tractāt. do
morū tegenda an prodenda a venditore videan
tur. hic ne filie vicia celanda arbitratus est. et
certe non ipse affectabat vt eam traderet. s; ro
gabatur. Quāto itaq; iste honestior sit ill⁹ dubi
tare non possum⁹. si cōferamus quāto prestan
tior sit filie causa q̃ rei venalis pecunia. confide
rem⁹ aliud qđ in captiuitate gestū summum te
nuit honestatis decorē. Nullis enī aduersis ho
nestas impeditur q̃ in hīs eminet ⁊ magis pre
cellit q̃ in prosperis.

Capitulum. 22.

Inter vincula itaq; inter arma flammās s;
uitute que liberis omni supplicō grauior ē.

inter penas morientium. exordia patrie viroz for-
midine pemptorum sanguine. non exadit tñ
maioribus nostris cura honestatis. sed inter e-
uerse patrie cineres fauillas. **N**am cum in pñ-
dā duceretur patres nostri qui tñc dei omipo-
tentis cultores erant. acceptū ignem de altari
sacerdotes dñi occulte in valle absconderunt
Erat illic velut puteus aque secessu in frequēs
nec populari vsui patēs ignoto & ab arbitris
remoto loco. **O**bsignauerūt indicō sacro pari-
ter ac silentiō ignem reconditū. **N**ō illis studio
fuit aux. de fodere argentū abscondē. qđ seruare
tur posteris suis. S; inter extrema sua honesta-
tis curā habētes. sacz ignem seruandū puta-
uerūt. ne eū l' impuri contaminarēt. vel defuncto-
rū sanguis exstingueret vel deformium ruinaz
aceru? aboleret. **A**bierūt itaq; in pñdam sola
ēligioē libei q̄ sola ill' p captiuitatē extorq̄i ne-
quit. **P**ost vñ plurimū tps qñ placuit deo de-
dit hāc mētē ēgi pñz. vt restaurari in iudea
tēplum. & legitimōs reparari iherosolimis iu-
bēt ritus. cuius grā muncis ncemiā sacerdotē
rex pñz direxit. **A**t ille secū deduxit illoz sacer-
dotū nepotes. q̄ pñduri de pñio solo sacz ne pe-
riret ignē abscondēt. **V**cientes aut vt patz ser-
mone ē pditū. nō inuenerūt ignē s; aquā gras-
sam. **E**t cū deesset ignis quo adolerent altaria.

Nauriē eos aquā neemias sacerdos sibi q; defer-
re. aspergere sup ligna precepit. **T**unc visu mira-
bile cū esset celum intertū nubib⁹. sol repente il-
lurit. accensus est magn⁹ ignis ita vt omēs in
tam euidentī dñi gratia factū stupentes. leticia
profunderētur. Orabat neemias psallebant sa-
cerdotes ymnū deo. vt q; cōsumptum est sacrifi-
cium iussit itez neemias residua aqua maioēs
pfuncti lapides. **Q**uo facto flamma accensus lu-
men autē refulgens ab altari cōsumatum illico
est hoc patefacto indicō rex psax eo loci in quo
ignis fuerat absconditus. ⁊ postea repta est aq̃
templum fieri mādauit cui inferebantur dona
plurima. **A**pellauerūt autē illud qui erant cū
sancto neemia epathar. qđ interpretacōnem
habet purificacōis a plurimis nepte. **I**nuei-
tur autē in descripōnib⁹ ieremie pphete q; in-
serit accipe de igni eos qui postea essent futuri
Hic est ignis qui cecidit sup sacrificium moysi
⁊ cōsumpsit illud sicut scriptū est quia exiuit ig-
nis a dño. ⁊ consumpsit vniuersa que erāt sup
altare holocausta. **H**oc igne oportebat sacrifi-
cari sacrificiū. **I**deo q; filios aaron. qui alienū
ignem inferre voluerūt. Exiuit iterū ignis a do-
mino ⁊ cōsumpsit eos. ita vt mortui extra castē
picerētur. **V**eniēs autē **J**eremias in locum inue-
nit domum in modum spelunce ⁊ tabernaculum

et archam. et altare incensi inuoluit illud et obstru-
xit ostium. quod cum hi qui simul venerant curi-
osius perscrutarentur. ut notarēt sibi locum nequē
quē apprehendē atque inuenire potuerūt. Ut autē
cognouit jeremias quod affectassent dixit. Igno-
tus erit locus donec congreget deus congregatio-
nem populi et propicius fiat. Tunc deus ostendit
hec et apparebit maiestas domini. Congregatio-
nem populi tenemus. propiciationem domini dei agnoscimus
quā propiciator in sua operatus est passione. Arbi-
tror quod nec ignem istum possimus ignorare. cum le-
gerimus quia baptizatus dominus ihesus in spiritu sancto
et igni sicut in euangelio dixit Iohannes. merito
consumabatur sacrificium quod pro peccato erat. Il-
le autem ignis typus spiritus sancti fuit. qui descen-
surus erat post domini ascensionem. et remissurus pec-
cata omnium. qui quasi ignis inflamat animum ac
mentem fidelem. unde ait Jeremias. accepto spiritu
Et factum est in corde meo ut ignis ardens flam-
migerans in ossibus meis et dissolutus sum un-
diq; et ferre non possum. Sed in actibus apostolorum. cum de-
cidisset spiritus sanctus super apostolos. et plerosque qui ex-
pectabant promissa domini. tamquam ignem dispersas esse lin-
guas legimus. Deique sic vaporabat animus singu-
lorum. ut musto impleti existimarentur qui acceperant lin-
guarum diuinitatem. Quid ergo sibi vult quod ignis aqua fa-
ctus est. et aqua ignem excretauit. nisi quod spiritualis gracia

p ignē exurit. p aquā mūdāt pccā nostra. Elui-
tur enī pccm. ⁊ exurit. vñ ⁊ apostol⁹ ait. vñ
cuiusq; opus quale sit ignis pbabit. Et infra.
Si cuius opus arserit detrimentū paciētur. ipē
autē salu⁹ erit. sic tamē quasi p ignem. qđ ideo
posuim⁹ vt probarem⁹ p ignem exuri peccata.
Notum est ergo hūc eē vere ignem sacrum. q̄
tunc in typo future remissionis peccatorū descen-
dit. sup sacrificiū. **H**ic igitur ignis absconditur
captiuitatis tempore quo culpa regnat. tpe au-
tem libertatis pmititur. Et licet i aque speciē mu-
tatus. tñ seruat ignis naturā vt cōsumeret sacri-
ficiū. **N**ec mireris cū legeris quia pater deus
dixit. Ego sum ignis cōsumens. Et alibi me dere-
liquerūt fontē aque vine. **I**pse quoq; dñs ihs
quasi ignis inflāmat audientium corda. quasi
fons refrigerat. **N**am ipse in euāgelio suo dixit
qđ ideo venerit vt ignem in terras mittēt. potū
ficiētib⁹ aque vine ministraret. **H**eliē quoq;
tpe descendit ignis. qñ puocauit pphetas gen-
tium. vt altare sine igni accenderent. Et cum illi
nequissent facere hostiam suā. tercō ipse perfu-
dit aqua. ⁊ manabat aqua in circuitu altaris ⁊
exclamauit. ⁊ cecidit ignis a dño de cel⁹ ⁊ cōsum-
psit holocaustum. **H**olocaustū illud tu es. **C**on-
sidera accius singula in te descendit vapor spi-
ritus sancti. te videtur exurere. cum tua peccata

sumit. Deniq; qđ consumptum ē sacrificiū moy
si tpe sacrificiū p peccō erat. vñ moyses ait si
cūt in machabeoz scriptum est libro eo q non
sit māducātū. qđ erat p peccō consumptū est. Nō
ne tibi consumi videt. qñ in baptismatis sacmē
to interit homo tot⁹ exterior. **V**etus homo no
ster exterior crucifig⁹ est cruci apłs clamat. **I**
lic sicut patz exempla te docēt egypti⁹ dimer
gitur hebreus ēsurgit sancto renouat⁹ spū. qui
etiā p mare rubrū inoffenso trāsiuit vestigio v
bi baptizati sunt patres sub nube i mari. **I**n di
lunio quoq; noe tpe mortua ē caro ois iustus
en cū sua pgenie seruat⁹. **A**n nō consumit homo
cū absoluit mortale istud a vita. Deniq; exteri
or corripit. s enouatur interior. **N**ec solū in bap
tismate. s etiā in penitētia fit carnis interitus
ad profectum spūs sicut aplica docemur aucto
ritate. dicēte scō paulo **I**udicam⁹ vt pñs eū qui
sic opat⁹ est tradē hmōi sathane in interitum
carnis vt spūs salu⁹ sit i die dñi nostri ihu xpī

Proxior excursus admirādi **¶ Ca. 23.**
grā misterij fact⁹ videt. dū studem⁹ reue
latum plenius sacramētum pādē qđ eo
usq; plenum honestatis est vt sit plenum reli
gionis. **Q**uanta aut honestatis cura maiori
bus fuerit. vt vnius mulieris iniuriam stu
pro illatam intemperatū bello psequerentē

110
a victo populo tribus. Beniamin obtestarentur
in coniugium. se eis proprias filias non daturus. Re
manserat tribus sine ullo posteritatis subsidio.
nisi fraudis necessarie accepisset licentiam. que
tamen indulgentiam congruo intemperantie supplicio non
videtur vacare quam illis hoc solum permittum est
ut raptam inirent coniugia. non connubii sacrame
nto. Et reuera dignum fuit. ut qui alienum contuber
nium soluerat. ipsi nuptiarum amitterent solem
pnitatem. Quam plena autem miserationis historia
vir inquit leuita acceperat sibi inegalem. quam
a concubitu concubinam appellabat. que aliquan
do post quibusdam ut fieri solet offensa eibus ad
patrem se contulit fuit illic quatuor mensibus. Et
furrexit vir eius. Et abiit ad soceri sui domum. ut cum
sua inegali reparet gratiam. et reuocaret eam ac re
duceret. Occurrit ei mulier atque in domum patris
sui introduxit maritum. Letatus est adolescentu
le pater. venit obviam et sedit cum eo tribus die
bus. et epulati sunt. et quieverunt. et sequenti furre
xit leuita diluculo. et retentus est a socero. ut tam
cito non deseret convivii iocunditatem. et alio et
tercio die non permittit pater adolescentule profi
cis ei generum suum. donec letitia inter eos et gra
tis consumeretur. Sed die septimo cum iam ad ve
sperum dedinaret dies. post mensas et leta con
vivium. cum pretereret finitime noctis viciniam ut

apud suos potius q̄ apud extraneos requies
cendū putaret. nequiuit tenē a dimisit vnacū
filia sua. **xxv** vbi facta est aliqua p̄gressio cū
resp̄ iam propior vigeret a appropinq̄tū foret
ad urbem **Iebuseorū** dicente seruulo. vt ad eā
dñs suus deflecteret. non acquieuit dñs su⁹ qz
non erat ea ciuitas filiorū israel. **S** intendit
puenire vsq; gaba. que habitabat a populo
trib⁹ beniamin. **N**ec erat quisq; qui aduenien
tes recipet hospiciū nisi vir p̄grin⁹ progressa
etate. **Q**ui cū asperisset eos. a interrogasset le
uitem. quo vadis vel vnde venis. quo respon
dente q̄ eēt viator a montem repetēt effre m. a
non esset. qui colligeret eum. hospiciū ei ob
tulit a adornauit cōuiuū. **A**t vbi facietas epu
landi facta est. a mense remote irruerūt pesti
lētes viri. circulerēt domū. **T**ūc senior filiā suā
v̄ginē a coeq̄lē ei⁹. cū q̄ cubitaē solita cēt. offe
rebat vicis iniquitatis. tātū ne ius irrogātur ho
spiti. **xxv** vbi racō paz p̄cessit a ius p̄ualuit cel
sit leuitēs in gale. et cognouerūt eā. et tota no
cte illuserūt ei. q̄ atrocitate l' doloē victa iniurie
aū hospiciū hospias. q̄ vir suus deūterat piecit
se a exalauit spm̄. **S**upmo licz vite munē affe
ctū bone cōiugis suās vt exeq̄as saltē sui fune
ris maico ēfuaēt. q̄ ogmito ne mltis morer oīs
ape ppl's isrl in bellū exarsit. **D**ubioq; euenit

cum anceps maneret prelium. tertia tñ preli-
di vice traditus est. popul⁹ beniamin populo is-
rahel ⁊ dīna iudicatus sententiā. penas intpan-
tīe hūc. ⁊ condemnatus quoq; ne quis ei ex nu-
mero pater filiam suam daret i vxorē. Idq; cō-
firmatum iurifurandi sacramento est. Sed cō-
puncti q; tam acerbam in fratres tulissent sen-
tentiā. Itaq; seueritatem eius tpauerūt vt or-
batas parentum virgines in coniugiū sibi asce-
derent. quoz patres pro delicto pempti forent
vel raptō copulam sociarent. q; pro tam turpis
cōmissi facinore. q; alieni matrimonij ius viola-
rent. indignos se impetrando exhibuere matri-
monio. Sed ne pīret vna populo trib⁹. fraudis
indulta est cōhibētiā. Quāta igitur honestatis
cura maiorib⁹ fuerit hīc pōditur vt quadragi-
ta milia viroꝝ stingerent gladios aduersus
fratres suos de tribu beniamin dum vlcisci vo-
lunt iniuriā pudiciē quia temēatores castita-
tis non sufferebātur. Itaq; in eo bello cesa sunt
vtrūq; sexagitaqui q; milia bellatoꝝ. ⁊ exuste
vrbes. ⁊ cum inferior primo fuisset popul⁹ isra-
hel. nec aduersi metu belli pātus vindicāte ca-
stītatis sequestrauit dolorē ruebāt in prelio vel
sanguine suo parāt cōmissi flagicij diluē notā.

Et quid mirū si populo ¶ Capitulu. 28.
dei decoꝝ ill⁹ atq; honestū cui⁹ fuit qñ etiā

leprosi sicut in libris regū legim⁹. honestati nō
defuit cōsideracō. fames erat magna i samaria
quia obsederat eā sirc⁹ exercit⁹. **R**ex militaēs
exubias supra muros sollicit⁹ remisebat. inter
pellauit eū mulier dicēs. p̄suasit michi hec mu
lier vt afferre filiū meū ⁊ attuli ⁊ coxim⁹ et co
medim⁹ ⁊ p̄misit vt ⁊ ip̄a postea suū filium af
ferret ⁊ carnes illi⁹ simul manducaēm⁹. nunc
autē filium suū abscondit ⁊ non vult eū afferre
Motus rex q̄ non solū huānis s̄ etiam patia
dalib⁹ cadauerib⁹ mulieres paste viderēt. ⁊
tam atrocis calamitatib⁹ exemplo p̄cūt⁹. **H**eli
seo denūciāuit necē. cuius in pt̄ate fore crederet
vt obsidionē soluēt. p̄pulsaret famē. vel quia
non permiserat regi vt percuteret sircos quos
cēitate perfuderat. **S**edebat heliseus cum seni
oribus in bethel ⁊ p̄iusq̄ introiret ad eum re
gis nunci⁹. ait ad seniores viros. **S**i vidisti
quoniam filius homicide illius. misit auferre
caput meum. et introiuit nunci⁹ ⁊ mandatū
regis percūlit. denūciantis p̄sens capitis
periculum. **C**ui respondit propheta hac hora
diei crastina mensura similaginis fieno et due
mensure ordeī sic importa samarie. Et cum mis
sus a rege nunci⁹ non credidisset dicens. si
pluerit domin⁹ de celo habundantiā fru
mentū. nec sic quidem hic posse effici. **D**ixit

ad eum heliseus. quia non credidisti. oculis tu
is videbis non manducabis. Et factus est in castris
syrie velut quadrigarum sonus et vox multa quan-
tum vox magna virtutis. atque ingens belli cum-
tus. et arbitrati sunt syrii quod rex israel in societa-
tem aduocasset prelii regem egypti et regem a-
moreorum. et effugerunt diluculo elinquentes ta-
bernacula sua. quoniam verebantur. ne improviso eue-
ntu novorum opprimerentur hostium. et cōiunctis re-
gum viribus non possent consistere. Id incognitum
samaritanie erat. quoniam vidit metu et fame tabidi
nec pretendere audebant. Erant autem leprosi qui
tuoque ad portam civitatis. quibus vita erat sup-
plicium. et mori lucrum. et dixerunt ad se invicem. Ec-
ce nos hic sedemus et morimur. Si ingredimur
civitatem moriemur fame. si manemus hic nullum
subsidium vivendi suppetit nobis. Eamus in ca-
stra syrie. aut cōpendium mortis erit aut salutis
intermedium. Perrexerunt itaque et intrauerunt in ca-
stra. et ecce omnia nuda hostium. Ingressi taber-
nacula primum captis alimentis fugaverunt famem.
Deinde auri et argenti quantum potuerunt diripu-
erunt. et cum soli prede incuberent. disposuerunt
tamen nuntiare regi fugisse syrios. quia id arbitra-
batur quam represso iudicio fore fraudis rapinam.
Quo iudicio egressus est populus. et diripiunt ca-
stra syrie. et cōmeatus hostium. Abundantiam

fecit anone. vilitatem eddidit scdm' propheti
dictū. vt mensura simlagimis fido. a due men
sue ordeī pari precio constaret. In hac leticia
plebis nūciū ille in quo requiescebat rex cō
erit inter exētiū festinacōnem a remeācū
epulacōez oculcat' a plebe mortu' ē ¶ Ca. 27.

Quid bester regina. nonne vt populum
suum periculo exueret quod erat decoz
atq; honestum mortū se obtulit. nec imi
tis regis trepidauit furorem. Ipse quoq; rex
psarum feror atq; tumido corde. tamen decoz
indicauit indici insidiarum. que sibi parate fo
rent gracia representaē. populumq; liberum
a seruitute eripe eruere neci. nec parcere neci
ei' qui tam indecora suassisset. Deniq; quē seū
dū a se precipuum inter omīs amicos haberet
cruci tradidit. Quod dehonestum in se eius frau
dulētis consilijs animaduertisset. ea enī ami
cia probabilis. que honestatem tuetur. Pro
ferenda sane opib; honorib; potestatib;. Ho
nestati vero preferri non sol;. Sed honestatem
se qui qualis fuit Ionathas. q' pprie nec offen
sam patris. nec salutis periculum refugiebat.
Qualis fuit abimelech qui pro hospitalis gra
cie officijs necem potius sui q' prodicōnem fu
gientis amici subeundam arbitrabatur.

¶ Capitulum vicesimū septum.

Nihil igitur p̄ferendū h̄onestatī que tñ
ne amicitie studio pretereatur. etiā hoc
scriptura amonē. Sūt enim plerūq; p̄bi
lophoz questionēs. Vtrū amici causa quisq;
contra patriam sentiē nec ne debeat. vt amico
obediat Vtrū oporteat. vt fidem deserat. dum in
dulget atq; intendit amici cōmoditatibus. Et
scriptura quādem ait. Claua & glauius et sagit
ta ferata. sic homo est testimoniū. dans falsum
aduersus amīcū suū. Sed cōsidera quid astru
at. Non testimoniū reprehendit dictū in amīcū
sed falsum testimonium. Nunquid p̄ponderare
debet amicitia religiōi. p̄ponderare caritatē ciui
um. In hīs tamen iplis requirēda est veritas
testimoniū. ne amicus appetatur amici perfidia
cui⁹ fide absolui debeat. Amicus itaq; neq; no
rio gratificari debet. neq; innocentē infidiari. Sa
ne si necesse sit dicē testim omū. si quid in ami
co vicij cognouerit corripē occulte. si non audi
erit corripē palam. Sūt enim bone correptiones
q̄ plerūq; meliores. q̄ tacita amicitia. et si ledi
se putet amicus. tu tñ corripe ne vereais. Tole
rabilia sunt enim amīci vulnera q̄ adulatū
oscula. Errantem igit amīcū corripe. innocentē
amicum ne deserās. Constās enī debet eē amīci
cia. pseuerare in affectū. non puerili modo ami
cos mutare vaga quadam debemus sentētia.

Aperi pectus tuum amico vt fidelis sit tibi. et
capias ex eo vite tue iocunditatem. fidelis eni
amicus medicamentum est vite immortalita
tis gratia. **D**iffer amico vt equali. nec te pude
at vt preuenias amicum officio. Amicitia eni
nescit superbiam. **I**deo enim sapiens dicit. A
micum salutare non erubescas. nec deseras a
micum in necessitate. nec derelinquas cum ne
q; desituias. quoniam amicitia vite adiumentu
est. **I**deo onera nostra portamus. sicut apłs
docuit. Dicit enim hñs quos eius dē oplexa est
caritas. **E**tenim si amici scde res amicos adiuuat
tur non a in aduersis amici reb⁹ amicoꝝ adiu
mentu suppetae. **I**uuen⁹ osilio. oferam⁹ studia
opaciamur affectu. si necesse est tolerem⁹ etiā
ppter amicū aspera. **P**lerūq; inimicie subcu
de sunt ppter amicū innocēdam. **S**epe obrecta
cōnes si resistiteris vel responderis. cū amic⁹ ar
guitur a accusat. nec te peniteat hmoi offensi
onis. **I**usti enim vox est si mala michi euene
rint propter amicum sustineo. **I**n aduersis e
nim amicus probatur. **N**am in prosperis. ami
ci omnes videntur. sed in aduersis amici pa
cientia et tolerantia necessaria est. **S**ic in pro
speris auctoritas congrua est. vt insolentiam
extollentis se amici reprimat. et redarguat.
Quam pulchre in aduersis positus **J**ob dicit

Miseremini mei amici. miseremini. Non quasi
abiecta vox est sed quasi censoria. Nam cum iniuste
arguitur ab amicis respondit. Miseremini mei amici
hoc est. misericordiam debetis facere. Opprimitis
autem vos. et impugnat is hominem. cuius etum
prius copati pro amicitia nos oportebat. Serua
te igitur filij imitam cum fratribus amicitiam. quia
nichil est in rebus humanis pulchrius. Sola
tium quippe vite huius est. ut habeas cui pectus
apias tuum. cum quo archana participes. cui com
mittas secretum pectoris tui ut colloces tibi fide
lem virum. qui in prosperis gratuletur tibi. in tri
stibus compatiatur. insecutionibus adhortetur
Quam boni amici hebrei pueri. quos a sui amore.
nec fornacis ardentis flamma diuulsi. De quo lo
co ut supradiximus bene ait sanctus dauid. Saul
et Jonatha speciosi et clarissimi inseparabiles in vi
ta sua. et in morte non sunt separati. Hic est ami
citie fructus. non ut fides propter amicitiam destru
atur. Non potest enim homini amicus esse qui deo
fuerit infidus. Pietatis custos amicitia est et
equalitatis magistra. ut superior et inferiori se ex
hibeat equalem. et inferiorem superiori. Inter di
spares enim mores. non potest esse amicitia. Et
ideo conuenire sibi utriusque debet gratia. Nec aucto
ritas desit inferiori. si res poposcerit. nec humi
litas superiori. audiat quasi parem quasi equalem

et ille quasi amic⁹ moneat. obiurgat. non iactā
cie studio. s. affectu caritatis. Neq; monitio al
pera sit. neq; obiurgacō cōtumeliosa. Sicut ei
adulacōnis fugitās amicitia debet esse. ita eti
am aliena insolentia. Quid est enī amicus nisi
sors amoris. Ad quē aīm tuū adiungas atq;
applices et ita mīscas. vt vnū velis fieri ex duo
bus. cui te alteri vt tibi cōmittas. a quo nichil
timeas. nichil ipsi cōmodi tui causa inhonestū
petas. Non enim vtilis amicitia est. s. ple
na decoris. plena gratie. Virtus est enī amici
cia. non quest⁹. quia non pecunia paritur sed
grā. nec imitacōne p̄ciōrū. s. cōcertacōne benī
uolentie. Deniq; meliores amicitie sūt inopū
q̄ diuitū. et frequēter diuites sine amicis sunt
quib⁹ habūdant paupes. Non est enim vera
amicitia vbi est fallax adulacō. diuitib⁹ itaq;
pleiq; assentatorie gratificātur. Erga pauperē
nemo simulator est. vix est quicquid differē
pauperi. Qui⁹ amicitia inuidia vacat. Quid a
micitia preciosius que angelis cōis et homini
bus est vnde et dñs ihesus dicit. Facite vobis
amicos. de inimico mammona. qui recipiant
vos in eterna tabernacula. Ipse nos deus ami
cos ex seculis facit sicut ipse ait. Jam vos
amici mei estis si feceritis que ego precipio vo
bis. Debit formā amicitie. quā sequamur vt

faciamus amici volūtatem. vt apiamus secreta
nostra amico q̄cūq; in pectore habem⁹ secreta
a illius archana non ignorem⁹. Ostendamus
illi p̄c̄t⁹ nostrum. a ille nobis aperiat suū. **I**te
inquit vos dixi amicos quia omnia quaecunq;
audiui a patre meo nota feci vobis. **N**ichil er
go occultat amicus si ver⁹ est. effundit animū
suū. sicut effundebat misteria dñs ihesus. Er
go qui facit mandatū. dei amicus est. hoc hono
ratur nomine. **Q**ui est vnanimis. ipse amicus ē
q̄ vnitas animoz in amicis sit. nec quisq; dete
stabilior. q̄ qui amicitia leserit. vnde ī prodito
re dñs hoc gratissimum inuenit. quo eius cōdē
pnaret pfidiam. **Q**uod gratie vicem non repre
sentauerit a cōiūns amicitie venenū malicie
mīscuerit. **I**taq; sic ait. **T**u vero homo vnā
mīs meus a notus meus. qui semp mecum dul
ces capiebas cibos. **H**oc est. non potest sustine
ri istud quia vnanimis appetisti eum qui tibi do
nauerat grām. **N**am si inimicus me⁹ maledixis
set michi sustinuissē vtiq; et ab eo qui me o
derat absconderē me. **I**nimicus vitari potest ai
cus non potest si insidiat velit. **I**llū cauem⁹ cui.
non cōmittim⁹ consilia nostra. hūc cauere non
possum⁹ cui commisim⁹. **I**taq; ad aceruandam
peccati inuidiā non dicit. tu vero seruus meus
apostolus meus. sed vnanimis meus. hoc est

notus me⁹. si etiā cui p̄ditor es. qui vnamimū
prodisti. Dñs ipse cum a trib⁹ rēgib⁹ offensus
esset. qui sancto Job non detulissent. ignoscē
hñs p̄ amicum maluit. vt amicitie suffragiū re
missio fieret pccōz. Itaq; rogauit Job a dñs
ignouit. Profuit illis amicitia quib⁹ obfuit in
solentia.

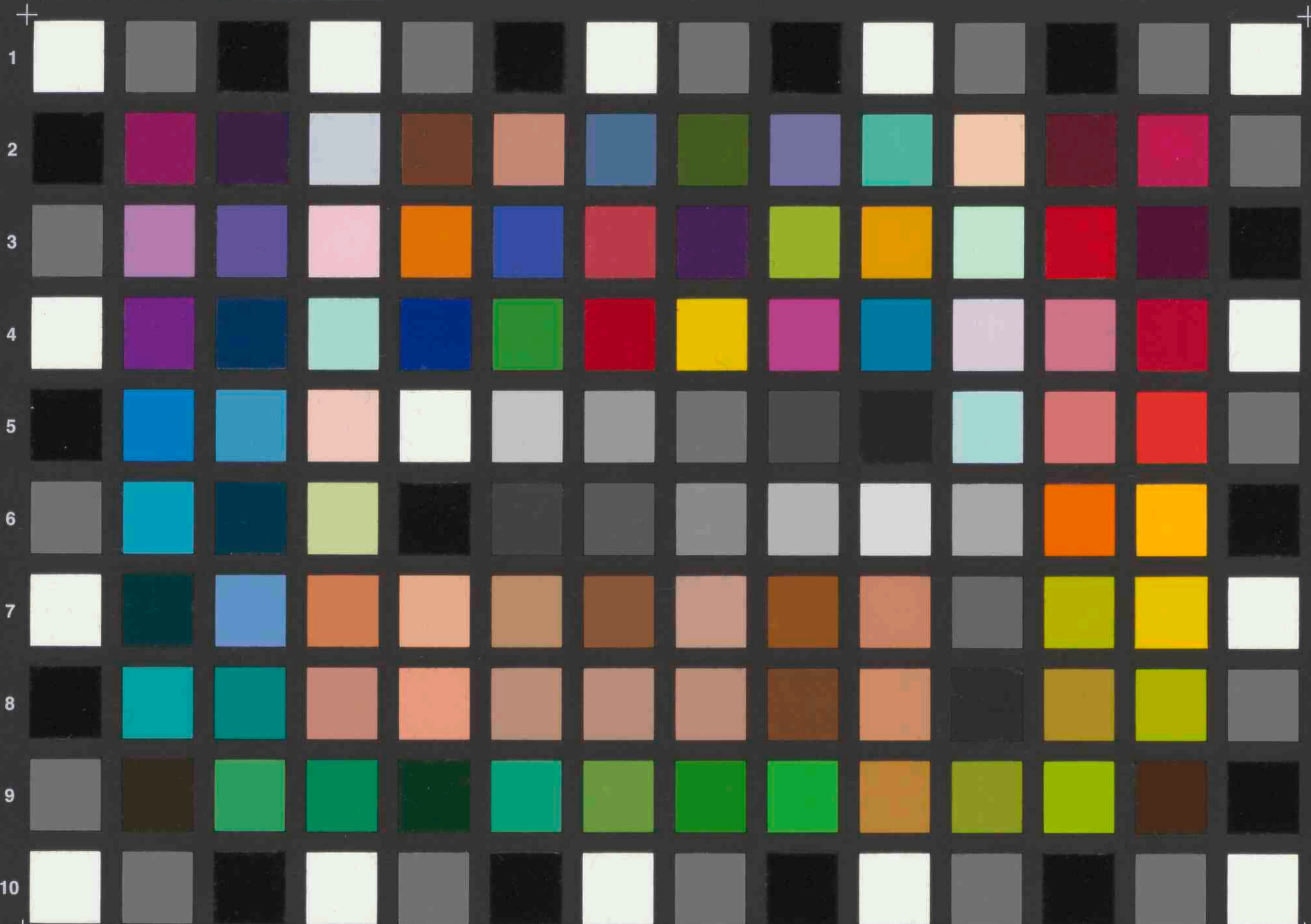
¶ Capitulum. 2A.

Hec apud vos deposui fili⁹ que custodia
tis in ais vestris que vtrū aliquid p̄fe
at⁹ habeant. vos p̄babit. Interim co
piam multā exemploz afferunt. Nam p̄pe oīa
maioz exempla plurima quoq; dicta hñs tri
bus inclusa libris tenētur. vt a si sermo nichil
deferat gracie. series tñ venustatis quodā cō
pendio expressa plurimū instructōis offerat.

**¶ Explicit liber tercius a vltim⁹ Beati Ambro
si. De officiis. Deo gracias**

colorchecker DIGITAL SG

DCSG - UBU # MX - 7181

x-rite

0 1 2 3 4 5 6 mm